

T.C.

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KADINLARIN EVLİLİKTEKİ SORUNLARLA

BAŞA ÇIKMA YÖNTEMLERİ İLE

ALGILADIKLARI ANNE BABA TUTUMLARI

ARASINDAKİ

İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Hanifi Parlar

Hazırlayan

BÜŞRA ÇOLAK YILMAZ

İstanbul 2018

T.C.

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KADINLARIN EVLİLİKTEKİ SORUNLARLA

BAŞA ÇIKMA YÖNTEMLERİ İLE

ALGILADIKLARI ANNE BABA TUTUMLARI

ARASINDAKİ

İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Hanifi Parlar

Hazırlayan

BÜŞRA ÇOLAK YILMAZ

İstanbul 2018

T.C. İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Aile Danışmanlığı ve Eğitimi

Yüksek Lisans programı öğrencisi..... Büşra Çolak Yılmaz'ın
Kadınların Evlilikteki Sorunlarla Başa Çıkma Yöntemleri ile Algıladıkları
Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi..... başlıklı tez çalışması,
Enstitümüz Yönetim Kurulu 25.05.2018 tarih ve 2018 / 475 / 12 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından
oybirliği/oyçokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

UNVANI, ADI SOYADI

İMZA

TEZ DANIŞMANI : Dr. Öğr. Üyesi. Hanifi Parlak

JÜRİ ÜYESİ : Doç. Dr. Cihad Demirli

JÜRİ ÜYESİ : Dr. Öğr. Üyesi. Ahmet Faruk Levent

(*) Yüksek lisans tez savunma jürileri en az biri kurum dışından olmak üzere danışman dahil en az üç öğretim üyesinden oluşur. Jürinin üç kişiden oluşması durumunda eş danışman jüri üyesi olamaz. Eş tez danışmanının jüri üyesi olması durumunda asıl jüri beş üyeden oluşur.

ÖZET

Bu araştırma, evli kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yöntemleri ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın örneklemini İstanbul ili, Esenler ve Bağcılar ilçelerinden 374 evli kadın oluşturmaktadır.

Bu çalışmada bu araştırma için hazırlanmış olan Kişisel Bilgi Formu (Ek-1), Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005) tarafından geliştirilmiş olan Ana Baba Tutumları Ölçeği (Ek-2) ve Bowmen (1990) tarafından geliştirilmiş olan Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği (Ek-3) olmak üzere üç ayrı ölçme aracı kullanılmıştır.

Araştırmada verilerin analizi için SPSS for Windows 23.0 programı kullanılmıştır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farklılığı belirlemek için Bağımsız Örneklem t-Testi, ikiden fazla grup arasındaki farklılığı belirlemek için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri arasındaki farklılığı test etmek amacıyla Pearson Korelasyon testi kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, otoriter tutum puanları, kendini suçlama, çatışma, kendiyle ilgilenme ve kaçma puanları ile doğru orantılı olarak artmaktadır. Kaçma puanları ayrıca koruyucu istekçi anne baba tutumu puanları ile de pozitif ilişkili bulunmuştur. Bununla birlikte, pozitif yaklaşım puanlarının demokratik tutum puanları ile pozitif ilişki içinde olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Anne baba tutumları, evlilik, evlilikte başa çıkma, başa çıkma

ANALYZING OF THE RELATIONSHIP BETWEEN WOMEN'S MARITAL COPING STRATEGIES AND THEIR PERCEIVED PARENTAL ATTITUDES

ABSTRACT

This research is organized to discover the relationship between women's marital coping methods and perceived parental attitudes.

The sampling of the research is made by random selection of married women from Esenler and Bağcılar districts of İstanbul city. Total number of attendees is 374.

In this research, two different inventory, which are demographic information form (App-1), Perceived Parental Attitudes Scale by Kuzgun and Eldeleklioğlu (App-2), and Marital Coping Inventory by Bowmen (App-3) have been used.

In the research, "SPSS for Windows 20.0" has been used for analyzing the data. To determine the difference between two groups, Independent Samples t-Test has been used. Also, One Way Analyses of Variances (ANOVA) has been used to determine the difference between groups which are more than 2. For testing the difference between dependent and independent variables of the research, Pearson Correlation test has been used.

According to results of the research, points of authoritarian attitude style are positive functions of introspective self blame, conflict, self interest and avoidance. Also, points of avoidance and democratic style points are positive functions each other. Moreover, avoidance points are positive functions of defender attitude. Lastly, positive approach points are positive functions of democratic parenting style.

Key words: *Parental attitudes, marriage, coping, marital coping*

KISALTMALAR

ABTÖ: Ana Baba Tutum Ölçeği

EBCYÖ: Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği

KBF: Kişisel Bilgi Formu

ANOVA: Varyans Analizi (Analysis of Variance)

Ed.: Editör

Çev.: Çeviren

Akt: Aktaran

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	v
KISALTMALAR.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	viii
BÖLÜM 1: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi.....	5
1.4. Hipotezler	6
1.5. Sayıtlar	7
1.6. Sınırlılıklar	7
BÖLÜM 2: İLGİLİ LİTERATÜR	8
2.1. Anne Baba Tutumları	8
2.1.1. Demokratik Anne Baba Tutumu	9
2.1.1.1 Demokratik Tutumun Birey Üzerindeki Etkileri.....	10
2.1.2. Aşırı Koruyucu Müdahale Edici Anne Baba Tutumu	12
2.1.2.1. Aşırı Koruyucu Müdahale Edici Tutumun Birey Üzerindeki Etkileri	14
2.1.3. Aşırı Otoriter ve Baskıcı Anne Baba Tutumu.....	15
2.1.3.1. Aşırı Otoriter ve Baskıcı Tutumun Birey Üzerindeki Etkileri	17
2.1.4. Aşırı Serbest ve Hoşgörülü Anne Baba Tutumu.....	18
2.1.4.1. Aşırı Serbest ve Hoşgörülü Anne Baba Tutumunun Birey Üzerindeki Etkileri.....	19
2.1.5. İlgisiz ve Kayıtsız Anne Baba Tutumu	21
2.1.5.1. İlgisiz ve Kayıtsız Tutumun Birey Üzerindeki Etkileri.....	22
2.1.6. Dengesiz ve Kararsız Anne Baba Tutumu	23
2.1.6.1. Dengesiz ve Kararsız Anne Baba Tutumunun Birey Üzerindeki Etkileri	24
2.1.7. Anne Baba Tutumları İle İlgili Geçmiş Araştırmalar	25
2.1.8. Anne Baba Tutumlarını Etkileyen Faktörler.....	28
2.1.8.1 Anne Babalığa İlişkin Bilgi Düzeyleri	29
2.1.8.2. Kültürel Değerler	29
2.1.8.3. Anne Babanın Yetiştirme Biçimi	30
2.1.8.4. Anne Baba Arasındaki İlişkiler	30
2.1.8.5. Anne Babanın Sosyo-Ekonomik Özellikleri	31
2.1.8.6. Doğum Sırası ve Çocuk Sayısı.....	32
2.1.8.7. Çocuğun Yaşı.....	32
2.1.8.8. Çocuğun Cinsiyeti.....	33

2.2. Evlilikte Başa Çıkma	34
2.2.1. Stres	34
2.2.1. Başa Çıkma	36
2.2.2.1 Başa Çıkma Stratejilerinin Sınıflandırılması	38
2.2.3. Evlilikte Başa Çıkma Yolları ile İlgili Yapılmış Çalışmalar	41
BÖLÜM 3: YÖNTEM	43
3.1. Araştırmanın Modeli	43
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	43
3.3. Veri Toplama Araçları	44
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	44
3.3.2. Ana Baba Tutum Ölçeği	44
3.3.3. Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği	46
3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi	47
BÖLÜM 4 : BULGULAR	49
4.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Sayı ve Yüzdelere	49
4.2. Evli Kadınların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarına İlişkin Ortalamalar	51
4.3. Evli Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarına İlişkin Ortalamalar ...	51
4.4. Evlilikte Kullanılan Başa Çıkma Yolları ile Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki	52
4.5. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Stratejileri ile Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki	57
4.6. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Stratejileri ile Ekonomik Düzey Arasındaki İlişki	63
4.7. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Stratejileri ile Çalışma Durumu Arasındaki İlişki	70
4.8. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yöntemleri Evlilik Yaşı Arasındaki İlişki	72
4.9. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yöntemleri ile Evlilik Süresi Arasındaki İlişki	77
4.10. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Stratejileri ile Evlilik Biçimi Arasındaki İlişki	82
4.11. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Stratejileri ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki	86
4.12. Kadınların Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki	89
4.13. Kadınların Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki	91
4.14. Kadınların Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Ekonomik Düzey Arasındaki İlişki	94
4.15. Kadınların Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Evlilik Yaşına Arasındaki İlişki	99

4.16. Kadınların Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Çalışma Durumu Arasındaki İlişki	103
4.17. Kadınların Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Evlilik Süresi Arasındaki İlişki	104
4.18. Algılanan Anne Baba Tutumları ile Evlilik Biçimi Arasındaki İlişki	107
4.19. Kadınların Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki	110
4.20. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Mekanizmaları ile Algıladıkları Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişki	113
BÖLÜM 5 : SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	117
5.1. Sonuç	117
5.2. Tartışma	118
5.3. Öneriler	124
5.3.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler	124
5.3.2. Araştırmacılar İçin Öneriler	125
KAYNAKÇA	128
EKLER.....	137
EK-1 : KİŞİSEL BİLGİ FORMU	137
EK-2 : ANA BABA TUTUM ÖLÇEĞİ.....	138
EK-3 : EVLİLİKTE BAŞA ÇIKMA YOLLARI ÖLÇEĞİ.....	141
EK-4 : İZİNLER	144
Ana Baba Tutum Ölçeği Kullanım İzni.....	144
Evlilikle Başa Çıkma Yolları Ölçeği Kullanım İzni.....	145

TABLÖLAR LİSTESİ

<i>Tablo 1. Ana Baba Tutumları ve Ölçtükleri Madde Sayıları</i>	<i>45</i>
<i>Tablo 2. Evlilikle Başa Çıkma Yöntemleri ve Ölçtükleri Madde Sayıları.....</i>	<i>46</i>
<i>Tablo 3. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Sayı ve Yüzdelere</i>	<i>49</i>
<i>Tablo 4. Kadınların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarına İlişkin Genel Veri</i>	<i>51</i>
<i>Tablo 5. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarına İlişkin Genel Veri</i>	<i>51</i>
<i>Tablo 6. Yaş Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>52</i>
<i>Tablo 7. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları.....</i>	<i>53</i>
<i>Tablo 8. Yaş Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>53</i>
<i>Tablo 9. Yaş Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	<i>54</i>
<i>Tablo 10. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları</i>	<i>55</i>
<i>Tablo 11. Yaş Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>55</i>
<i>Tablo 12. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları</i>	<i>56</i>
<i>Tablo 13. Yaş Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	<i>57</i>
<i>Tablo 14. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>57</i>

<i>Tablo 15. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>58</i>
<i>Tablo 16. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları</i>	<i>58</i>
<i>Tablo 17. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	<i>59</i>
<i>Tablo 18. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları.....</i>	<i>59</i>
<i>Tablo 19. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>60</i>
<i>Tablo 20. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları</i>	<i>61</i>
<i>Tablo 21. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	<i>61</i>
<i>Tablo 22. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları</i>	<i>62</i>
<i>Tablo 23. Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>63</i>
<i>Tablo 24. Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>64</i>
<i>Tablo 25. Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>64</i>
<i>Tablo 26. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları</i>	<i>65</i>

<i>Tablo 27. Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>66</i>
<i>Tablo 28. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları</i>	<i>67</i>
<i>Tablo 29. Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>68</i>
<i>Tablo 30. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma Puanlarının Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları</i>	<i>69</i>
<i>Tablo 31. Çalışma Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Bağımsız T Testi Sonuçları</i>	<i>70</i>
<i>Tablo 32. Çalışma Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Stratejilerinden Pozitif Yaklaşım Puanlarının Bağımsız T Testi Sonuçları</i>	<i>70</i>
<i>Tablo 33. Çalışma Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Stratejilerinden Çatışma Puanlarının Bağımsız T Testi Sonuçları</i>	<i>71</i>
<i>Tablo 34. Çalışma Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Stratejilerinden Kendiyle İlgilenme Puanlarının Bağımsız T Testi Sonuçları</i>	<i>71</i>
<i>Tablo 35. Çalışma Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Stratejilerinden Kaçma Puanlarının Bağımsız T Testi Sonuçları</i>	<i>72</i>
<i>Tablo 36. Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>73</i>
<i>Tablo 37. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları</i>	<i>73</i>
<i>Tablo 38. Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>74</i>

<i>Tablo 39. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları</i>	75
<i>Tablo 40. Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	75
<i>Tablo 41. Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	76
<i>Tablo 42. Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	76
<i>Tablo 43. Evlilik Süresi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	77
<i>Tablo 44. Evlilik Süresi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	78
<i>Tablo 45. Evlilik Süresi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	78
<i>Tablo 46. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları</i>	79
<i>Tablo 47. Evlilik Süresi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	80
<i>Tablo 49. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma Puanlarının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları</i>	81
<i>Tablo 50. Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	82
<i>Tablo 51. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları</i>	83

<i>Tablo 52. Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>83</i>
<i>Tablo 53. Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	<i>84</i>
<i>Tablo 54. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları</i>	<i>85</i>
<i>Tablo 55. Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>85</i>
<i>Tablo 56. Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	<i>86</i>
<i>Tablo 57. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>87</i>
<i>Tablo 58. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>87</i>
<i>Tablo 59. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	<i>88</i>
<i>Tablo 60. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>88</i>
<i>Tablo 61. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	<i>89</i>
<i>Tablo 62. Yaş Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>89</i>
<i>Tablo 63. Yaş Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>90</i>
<i>Tablo 64. Yaş Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>90</i>

<i>Tablo 65. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Demokratik Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>91</i>
<i>Tablo 66. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Demokratik Anne Baba Tutumu Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları</i>	<i>92</i>
<i>Tablo 67. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>92</i>
<i>Tablo 68. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	<i>93</i>
<i>Tablo 69. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları</i>	<i>94</i>
<i>Tablo 70. Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Demokratik Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>95</i>
<i>Tablo 71. Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>95</i>
<i>Tablo 72. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları</i>	<i>96</i>
<i>Tablo 73. Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	<i>97</i>
<i>Tablo 74. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları</i>	<i>98</i>
<i>Tablo 75. Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Algıladıkları Demokratik Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>99</i>
<i>Tablo 76. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Demokratik Anne Baba Tutumu Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları</i>	<i>100</i>

<i>Tablo 77. Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>100</i>
<i>Tablo 78. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları</i>	<i>101</i>
<i>Tablo 79. Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	<i>102</i>
<i>Tablo 80. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları</i>	<i>102</i>
<i>Tablo 4.16.1. Çalışma Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Demokratik Anne Baba Tutumu Puanlarının Bağımsız T Testi Sonuçları</i>	<i>103</i>
<i>Tablo 81. Çalışma Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Bağımsız T Testi Sonuçları</i>	<i>103</i>
<i>Tablo 82. Çalışma Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Bağımsız T Testi Sonuçları</i>	<i>104</i>
<i>Tablo 83.Evlilik Süresi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>104</i>
<i>Tablo 84. Evlilik Süresi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>105</i>
<i>Tablo 85. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları</i>	<i>106</i>
<i>Tablo 86. Evlilik Süresi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>107</i>
<i>Tablo 87. Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Demokratik Anne Baba Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>107</i>
<i>Tablo 88. Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>108</i>

<i>Tablo 89. Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>108</i>
<i>Tablo 90. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları</i>	<i>109</i>
<i>Tablo 91. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Demokratik Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>110</i>
<i>Tablo 92. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Demokratik Anne Baba Tutumu Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları</i>	<i>111</i>
<i>Tablo 93. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	<i>111</i>
<i>Tablo 94. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları.....</i>	<i>112</i>
<i>Tablo 95. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....</i>	<i>113</i>
<i>Tablo 96. Kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından kendini suçlama ile algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen Pearson Korelasyon Sonuçları</i>	<i>113</i>
<i>Tablo 97. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım ile Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiyi Ölçen Pearson Korelasyon Sonuçları.....</i>	<i>114</i>
<i>Tablo 98. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma ile Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiyi Ölçen Pearson Korelasyon Sonuçları</i>	<i>115</i>
<i>Tablo 99. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme ile Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiyi Ölçen Pearson Korelasyon Sonuçları.....</i>	<i>115</i>
<i>Tablo 100. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma ile Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiyi Ölçen Pearson Korelasyon Sonuçları</i>	<i>116</i>

BÖLÜM 1: GİRİŞ

Araştırmanın bu kısmında konunun temelini oluşturan problem durumu açıklanmış, bu kapsamda araştırmanın amacı, önemi, sayıtlar ve sınırlılıklar belirtilmiştir. Konunun içeriğinde bulunan kavramlar tanımlanmış, böylelikle problem durumunun anlaşılır olması sağlanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Toplumun en küçük birimi olarak aile, insan yaşamında vazgeçilmez bir öneme sahiptir (Güran, 1983, s. 156). Kişinin ihtiyaç ve isteklerini karşılayabildiği doğal yer ailesidir. Yaşamın içinde doyum sağlama, yaşadığı topluma uyum gösterme ve fonksiyonlarını etkili şekilde yerine getirme gibi yönlerin gelişmesi noktasında aile ortamı etken ve belirleyicidir (Bulut, 1990, s. 1).

Türk Aile Yapısı Özel İhtisas Komisyonu'nun ifade ettiği tanıma göre aile; evlilik, kan bağı ve başka yasal yollardan, aralarında akrabalık ilişkisinin bulunduğu ve genellikle aynı evde yaşamakta olan bireylerden oluşan; bireylerin psikolojik, ekonomik, sosyal ve cinsel ihtiyaçlarının karşılandığı, toplum içinde uyum ve katılımları sağlayan ve düzenleyen temel bir birimdir (akt. Ünalın, 1988, s. 51).

Konu ile bağlantılı olarak, aile büyüklerinin yetiştirme tarzları, tutumları ve kişinin aile çevresi, evlilik hayatında etkili olmakla birlikte, erken yaşlardan itibaren hayatın her alanında rol oynamaktadır. Örneğin, kişiliğin gelişiminde, aile içindeki yetiştirme ve yetiştirilme tarzı önemli olmaktadır (Yılmazçoban, 2010, s. 188). Ailenin temelde, çocuğun kişiliği, sosyalleşmesi ve eğitime yön vermek anlamına gelen, kişiyi şekillendirme özelliği vardır. Aile bireye organik, zihinsel, davranışsal özellikler ve alışkanlıklar kazandırır. Toplumsal değerler, sosyalleşme süreci ile aile içinde bireye öğretilir ve böylece bireyin sosyal ve kişisel uyumu şekillenir, yaşam için kültürel, mesleki ve ekonomik hazırlığı sağlanır (Özgüven, 2014, s. 26). Çocuk, ergen ve gençler, aile aracılığıyla bir sosyalizasyon sürecine girerek bu sayede benlik ve kimlik yapılarını oluştururlar (Yılmazçoban, 2010, s. 187).

Bununla birlikte, kişilerin davranış özelliklerini açıklayabilmek, onların yetiştiği aile ortamını incelemeyi gerektirir. Zira kişinin bugünkü davranışları ile içinde yetiştiği ortamın özellikleri arasında bir ilişki olduğu düşünülmektedir (Cüceloğlu, 1998, s. 331).

Bu konuyu biraz daha açmak gerekirse, çocukların davranışları, dışarıdan ve içeriden olmak üzere iki farklı kaynaktan etkilenir ve bunlardan baskın olanına göre biçimlenerek dışa vurulur. Çocukların öz benliklerinden gelen baskılar ile aile ve sosyal çevre kuralları, davranışlara şekil veren iki ana unsur olarak kabul edilir (Yavuzer, 1999, s. 42).

Bir başka deyişle, çocukların etkileşime geçtikleri ve sosyalleştikleri ilk nesneler anne ve babadır. Dolayısıyla çocukların gelişimi üzerinde ailenin etkisinden bahsedileceği zaman, anne baba tutumları mutlaka ele alınır (Kandır ve Alpan, 2008, s.s. 35-36).

Ayrıca, kişinin dengeli ve uyumlu bir kişilik geliştirmesi, yetiştirildiği aile ortamının niteliğine bağlı olarak görülmektedir. Doğuştan itibaren kişinin anne babasıyla kurduğu güvene dayalı bir ilişki, çocuğun sonraki yıllarda dünya ile kuracağı ilişkinin sağlıklı olmasına zemin hazırlayacaktır. Bu sebeple, çocuğun psikososyal gelişimini etkileyen en önemli unsurlardan biri aile içi ilişkilerin niteliğidir (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 1999, s. 70).

Bu açıklamalardan yola çıkılarak, davranışsal kalıpların çeşitli faktörlerden oluşan bir yapı olduğu ve bu faktörlerden baskın olana göre şekillendiği sonucuna ulaşılabilir. Dolayısıyla, anne babanın sergilediği tutum ve davranışlar çocuğu doğrudan ve dolaylı etkilediği savunulabilir.

Anne baba tutumlarının çocukları nasıl etkilediğine dair yapılmış çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin, çocuklarda ve ergenlerde psikososyal gelişim için en uygun aile ortamı, temelinde sevgi ve saygının hâkim olduğu demokratik anne baba ve çocuk ilişkisidir (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 1999, s. 71).

Bununla birlikte, çocuğun psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen ana baba tutumları ise aşırı otoriter, reddedici, ilgisiz ve aşırı koruyucu tutumlardır. Çocuğun

öz denetim, kendine saygı ve özgüven düzeyinin düşük olması, ebeveyni tarafından ihmal ve reddedilmiş olması ile ilintilidir. Anne baba tarafından aşırı korunan çocukların ise girişim gücü zayıf, okulda başarısız ve uyumsuz kimseler oldukları belirtilmektedir (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 1999, s. 71; Lamborn, Mounts, Steinberg ve Durnbysch, 1991, s. 1049).

Bir karşılaştırma yapılacak olursa, demokratik anne baba tutumu ile yetişmiş olan gençler, otoriter tutum ile yetişmiş olanlara göre okulda daha başarılı, daha öz güvenli, depresyona daha az eğilimli ve daha az kaygılı, daha yüksek kendine saygı düzeyine sahip olmaktadır (Lamborn ve diğerleri, 1991, s. 1049).

Bunun yanı sıra, anne baba tutumları çocuğun gelecek yıllarda seçeceği eş ve aile hayatı üzerinde de dolaylı olarak etkili olabilmektedir. Bununla ilgili literatürde birtakım araştırma ve yazın bulunmaktadır. Konu ile ilgili Yılmazçoban (2010, s.187)'in belirttiğine göre, aile, en başta çocuğu yetiştirme şekli ve tutumları ile dolaylı yoldan evlilik hayatı üzerinde etkili olmaktadır. Sağlıklı bir psikolojiye ve olumlu gelişen kişisel özelliklere sahip kişiler genelde normal veya destekleyici aile modeli içinde yetişmiş kişilerdir. Bu şekilde büyüyen kişi, sağlıklı bir benlik ve kimlik yapısı oluşturarak gelişimini tamamlamaktadırlar.

Yine Yılmazçoban (2010, s.188)'in ifadelerine göre, ailedeki olumsuz yetiştirme tarzı, çocuğun ileride kuracağı aile üzerinde olumsuz etkilere sebep olacaktır. Sağlıklı ailelerin kurulması, ailelerin çocuklarını olumlu yetiştirme tarzıyla yetiştirmelerine bağlıdır. Çocuklar anne babalarının ve ailedeki kişilerin davranış ve tutumlarını örnek alarak ve onları taklit ederek yetişmektedirler. Ergenlik dönemi ve sonrasında ise daha çok arkadaşlık ilişkileri öne çıkmakta ve bu ilişkilerin etkisi altında benlik yapılarını tamamlamaktadırlar. Hem kadın hem erkek, yetişkin olup evlilik kararı almak sorumluluğunu kazandıklarında yine aile ve yakınlarının etkisi ile hareket etmektedirler.

Bu bilgilerden yola çıkılarak, anne baba tutumlarının, çocukluk ve ergenlik dönemlerinde önemli olduğu gibi, yetişkinlik hayatında kurulacak olan evlilik üzerinde de oldukça etkili olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Anne baba tutumları ile ilintili olabileceği düşünülen evlilik hayatının, kişiyi birçok yönden etkileyen önemli bir kurum olduğu aşağıda araştırmalar ve kaynaklarla desteklenerek belirtilmiştir. Sağlıklı bir evlilik hayatının kişinin yaşamındaki mutluluğu etkileyen önemli bir etken olduğu anlatılmış, evlilik ilişkisinin irdelenmesi hem kuramsal hem de terapötik amaçlar açısından son derece önemli görülmüştür. Buradan yola çıkılarak, anne baba tutumları ile evlilikteki sorunlarla başa çıkma yöntemleri arasında bir ilişki olabileceği düşünülmektedir.

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle evlilikte karşılaşılan sorunların bilinmesi gerekmektedir. Evliliğin ilk zamanlarında ortaya çıkabilecek sorun alanları şu şekilde sıralanabilir: Tek başına yaşamak yerine çift olarak yaşamaya uyum sağlayamama, akraba ve içinden geline aileyle (eşinin ailesiyle) olan sıkıntılar, etkili ve yeterli iletişim kuramama, kişilerarası sorunları çözme becerememe, çocuk sahibi olup olamama veya olma zamanlaması ile ilgili anlaşmazlıklar (Peterson ve Jenni, 2003, s.s. 353-363). Çocuk olduktan sonra ise çocuğu disipline etmekle ilgili yeni sorunlar ortaya çıkabilmektedir (Minuchin, 1995, s. 115). Çocuk büyüdüğünde ergenlikle ilgili problemlere adapte olabilme ve bunları çözebilme konusunda yaşananlar da bir diğer problem alanı olarak karşımıza çıkmaktadır (Gladding, 2012, s. 17). Bunun yanı sıra yetişkinlik dönemini ailesinin evinde geçiren bireyin işsizlik, büyümeyi kabullenmeme gibi problemlerinin ailesine yansması sonucu yeni bir problem alanı oluşmuştur (Clemens ve Axelson, 1985, s.s. 259-264). Çocuk evden ayrıldığında ve “boş yuva” denilen, evde anne baba dışında kimse kalmaması durumunda, çocukların olmadığı eve adaptasyon sağlamaya çalışma ve çocuğun bağımsızlığını kazanması ile ilgili problemler ortaya çıkabilmektedir (Henry ve Miller, 2004, s.s. 415-417). Boş yuva dönemi, kendilerini annelikle tanımlamış ve çocuklarına adanmış anneler için oldukça zor bir dönemdir. Bu durumda depresyon ortaya çıkabilmekte, bağımlılık gelişebilmekte ve boşanmalar olabilmektedir (Hayman, 2016, s. 192).

Evlilik, tüm bu problemler göze alındığında, içinde kritik süreçler barındıran ve birtakım problemler ile başa çıkılması gereken önemli bir süreçtir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, algılanan anne baba tutumları ile evlilikte başa çıkma yolları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu ilişkiyi belirlemek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Genel olarak, kullanılan başa çıkma mekanizması ile anne baba tutumları arasında ilişki var mıdır?
- 2) Hangi anne baba tutumu ile yetişmiş evli kadın, hangi başa çıkma yöntemini kullanmaktadır?
- 3) Eğitim durumu ile kullanılan başa çıkma mekanizması arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 4) Çalışma durumu ile evlilikte başa çıkma yolları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 5) Evlilik yılı (kaç yıllık evli olduğu) ile başa çıkma yolları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 6) Ailenin (evli çiftin) ekonomik düzeyi ile kadının evlilikte kullandığı başa çıkma mekanizması arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 7) Kadınların algıladıkları anne baba tutumları ile evlenme biçimleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 8) Kadınların algıladıkları anne baba tutumları ile evlenme yaşları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 9) Kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yolları ile çocuk sayısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 10) Kadınların algıladıkları anne baba tutumları ile sahip olduğu çocuk sayısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Kişinin fiziksel ve ruhsal doyuma ulaşması ve maddi manevi ihtiyaçlarını gidermesi açısından aile ortamı, yetiştirilme tarzı, dolayısıyla anne baba tutumları oldukça önemli görülmektedir. Aynı şekilde, kişinin ruhsal ve fiziksel doyumu için önemli olan evlilik hayatı da şimdiye kadar araştırmacıların ilgi odağı olmuştur. Yanlış anne

baba tutumlarının ne gibi problemlere yol açtığı, kişinin hayatını nasıl olumsuz etkilediği pek çok araştırma ile kanıtlanmıştır. Bu noktada, anne babanın çocuklara olan tutumunun ne derece önemli olduğu konusundaki bulguları genişletmek, kişinin evlilikte kullandığı başa çıkma yoluna bile etki ettiğini göstermek, durumun öneminin kavranmasında oldukça etkili olacaktır.

Bununla birlikte, bu araştırmadan elde edilecek olan sonuçların, anne babalar için yapılan eğitimlere yön verebilmesi, anne babaların konunun önemini kavrayabilmesi, hangi tutumlarının çocukların kendi evlilik hayatlarında ne tarz başa çıkma yöntemi kullandıklarını görebilmeleri hedeflenmektedir. Bu araştırma sonunda evlilik ve aile danışmanlığı alanına bu şekilde katkıda bulunmak amaçlanmaktadır.

Algılanan anne baba tutumları ile ilgili çalışmalar genellikle çocuklar ve ergenler üzerinde yapılmış, yetişkinlerin anne baba tutumlarına yönelik algılarını anlamaya çalışan çok az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışma, alana bu anlamda katkı sağlayacaktır.

Evlilikte başa çıkma yolları ile ilgili çalışmalarda, tek tek başa çıkma yollarının hangi anne baba tutumu ile ilişkili olduğunu araştıran bir çalışma bulunmadığı gibi, kadınların evlilikte başa çıkma yolları üzerine de bir araştırma da yapılmamıştır. Bu çalışma, kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yolları ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi ölçerek, daha önce araştırılmamış bir konu ile ilgili bulguları ortaya koyacağından, literatüre katkıda bulunacaktır.

1.4. Hipotezler

Kadınlar algıladıkları yetiştirilme tarzları ile kendi evlilikleri arasında bir bağ kurmaktadır.

Kadınlar evliliklerinde karşılaştıkları problemleri çözmek için daha önce kendi ailelerinde yaşamış oldukları sistemin devamı niteliğinde çözüm yolları denemektedirler.

Evliliğin ilk beş yılı içinde olan kadınlar evlilikte başa çıkma yöntemlerinden “çatışma” yolunu daha çok tercih etmektedirler.

Evlilikte başa çıkma yöntemlerinden “çatışma” yolunu, örneklemin genç yaş grubu olan 20-30 yaş grubu daha çok kullanmaktadır.

Düşük ekonomik düzeye sahip ailelerdeki kadınlar evlilikte başa çıkma yöntemlerinden “çatışma” yolunu daha fazla kullanmaktadırlar.

Demokratik anne baba tutumu ile yetişen kadınlar evlilikte, “pozitif yaklaşım” stratejisini diğer tutumlara göre daha fazla kullanmaktadırlar. Yani demokratik anne baba tutumu ile bu strateji arasında anlamlı ve doğrusal bir ilişki vardır.

Otoriter anne baba tutumu ile yetişen kadınların evlilikte “kendini suçlama” stratejisini kullanma düzeyleri yüksektir.

1.5. Sayıtlar

- 1) Bu tez sonucunda yapılan değerlendirmeler, ölçek maddeleri ile sınırlıdır.
- 2) Anne Baba Tutum Ölçeği her bir kişiye birer tane verilmiş olup çıkan sonuç anne babanın ortak tutumu varsayılmıştır.
- 3) Araştırma sahası olarak İstanbul’da Türkiye’nin çeşitli şehirlerinden pek çok insanı ve kültürü barındıran Esenler ve Bağcılar ilçeleri seçilmiş ve böylece bu ilçelerin Türkiye genelini temsil edebileceği varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

1) Bu araştırma İstanbul ili Esenler ve Bağcılar ilçesinde yaşayan evli kadınlarla sınırlı olup çalışmaya gönüllü olarak katılan örneklem grubundan elde edilen verilerle sınırlıdır.

2) Bu araştırmanın sonuçları, Kişisel Bilgi Formu, Anne Baba Tutumları Ölçeği ve Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği’nden elde edilen verilerle sınırlıdır.

BÖLÜM 2: İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Anne Baba Tutumları

Tutum, genel olarak, bireyin etrafındaki herhangi bir olgu veya nesneye dair sahip olduğu tepki eğilimi olarak tanımlanabilir. Bir durum, olay veya olgu karşısında sergilenmesi beklenen davranış biçimidir (İnceoğlu, 2010, s. 8). Tutum kavramı ilk olarak Sosyal Psikoloji çalışmalarında kullanılmaya başlanmış, daha sonra pek çok alanda kullanılır olmuştur. Gelişim Psikolojisi alanında ise anne babaların çocuklarıyla kurdukları ilişkiye dair “anne baba tutumları” şeklinde kullanılmaktadır (Özerk, 2006, s. 24; Senemoğlu, 2005, s. 91). Anne baba ve çocuk ilişkisini belirleyen temel unsur anne baba tutumlarıdır (Yavuzer, 1999, s. 139).

Bununla birlikte, bir çocuğu yetiştirmek, bir dizi kural ve yöntemi uygulamak olarak görülmemelidir. Çünkü çocuk yetiştirmek, yemek kitabındaki tarife bakarak yemek pişirmeye benzemez. Çocuğu yetiştirmenin tek bir yolu, tek bir tarifi yoktur. Aileye katılan her bir çocuk, aileyi değiştirerek aile içindeki üyelerin arasındaki etkileşimi de değiştirir (Gander ve Gardiner, 2010, s. 481; Yörükoğlu, 2014, s. 172). Her aile çocuk yetiştirme konusunda birbirinden farklı tutumlar ve yaklaşımlar sergiler. Anne babalar, bazı çocuklarına diğerlerinden daha fazla anlayış göstermekte, bazılarını daha fazla baskı altına alma, bazılarına karşı daha az ilgili olmakta, bazılarını daha fazla ayrıcalık tanımaktadır. Anne babalar bilerek veya bilmeyerek gösterdikleri bu farklı tutumla çocuklarının farklı kişilik özelliklerini taşıyan bireyler olmalarına neden olmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2011, s. 134-135).

Bu noktadan yola çıkılarak, her bir ailenin çocuk yetiştirirken çeşitli yöntemler kullanması ve tutumlar konusunda farklı kombinasyonlar oluşturması nedeniyle, anne baba tutumlarını sınıflandırmanın oldukça güç olduğu belirtilmektedir. Ancak, ailelerin genel tutumları ve bu tutumların birbirleri ile ortak olan yönleri incelendiğinde, anne baba tutumlarını, demokratik tutum, aşırı müdahale edici ve koruyucu tutum, aşırı otoriter ve baskıcı tutum, aşırı serbest tutum ve ilgisiz-kayıtsız

tutum şeklinde gruplandırmak mümkün olmaktadır (Kulaksızoğlu, 2011, s. 117; Özgüven, 2010, s. 209). Aşağıda literatür bilgisi ışığında, bu anne baba tutumları ve bu tutumlar ile yetişen çocukların ne şekilde etkilendiklerine dair açıklamalar yapılmıştır.

2.1.1. Demokratik Anne Baba Tutumu

Kaynaklarda dengeli, benimseyici, güven verici ve destekleyici olarak da ifade edilen demokratik anne baba tutumu, temelinde çocuğun varlığını kabul etme ve taleplerine saygı duymayı barındırmakta ve ideal anne baba tutumu olarak kabul edilmektedir. (Adam, 2009, s. 200; Çağdaş ve Seçer, 2011, s. 155; Demiriz ve Öğretir, 2007, s. 109, Yavuzer, 2013, s. 33).

Demokratik tutuma sahip olan anne babalar için çocukları biriciktir, onların bağımsız bireyler olduklarını düşünür ve gelişimlerine destek verirler. Çocuğun bir insan olarak sadece beslenme, barınma gibi fiziksel ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp karşılıksız ve herhangi bir koşula bağlı kılınmamış sevgi ve güven verme ve diğer manevi ihtiyaçlarını karşılama bu tutumun özellikleri arasındadır. Çocuk hata yaptığında dahi ona sevgi gösterme, demokratik tutuma sahip anne babaların davranışlarındandır (Durmuş, 2006, s. 39; Kulaksızoğlu, 2011, s. 118; Örgün, 2000, s. 26). Bu noktada, demokratik aile ortamında çocuklara, kıymet verildiği, fiziksel ve duygusal ihtiyaçların karşılandığı ve koşulsuz kabul ve sevgi gösterildiği sonucuna varılmaktadır.

Demokratik tutumda, ilgi ve sevgi olmakla birlikte, denetimli bir tavır da vardır. Bu tutum, hem karşılıksız sevginin hem de denetimin bir arada uyum içinde kullanıldığı bir tutum olarak bilinmektedir. Çocuk belli sınırlar içinde özgürdür. Bu amaçla, çocuktan yapması beklenen davranışlar ve ailenin kuralları ona açıkça ve net bir şekilde anlatılmaktadır. Bu noktada çocuk yalnız bırakılmaz aksine kurallara uyum sağlayabilmesi için çocuğa yardım edilir. Kurallara uymadığı takdirde, fiziksel ceza uygulanmasının aksine disiplin yöntemleri uygulanır. Tam bağımsızlık, demokratik aile tutumunun içinde yer almayan bir durumdur. Denetim ise abartılı katı kurallardan beslenerek uygulanmak yerine, çocuklar açısından bakıldığında kabul

edilebilecek mantık kuralları içinde uygulanmaktadır (Dönmezer, 1999, s. 60; Durmuş, 2006, s. 38). Kullanılan disiplin yöntemleri, mahrum bırakma ve kanıt göstererek inandırma; yani bir davranışı neden yapması veya yapmaması gerektiğini açıklamak ve davranışının sonuçlarını ona anlatmak şeklinde olmaktadır. Mahrum bırakma ise çocuğun hoşlandığı bir aktiviteden uzak tutulması şeklinde ifade edilebilir. Bunun yanı sıra ebeveynin yapılması istenen bir davranışı çocuğun sevdiği herhangi bir şeyle eşleştirmesi de kullanılan disiplin yöntemlerindendir (Kulaksızoğlu, 2011, s. 119). Demokratik tutum sergileyen ebeveyn, çocuğa dışarıdan denetim uygulamaz; kendi kendisini denetlemesini önemser. Öğüt vermek benimsenmez; bunun yerine istenen ve beklenen davranış çocuğa açıkça belirtilir. Çocuk burada etkin bir rol ve sorumluluk sahibidir. Bu şekilde davranış ve tutumlarla çocuğun öz denetim kazanacağı düşünülmektedir (Özgüven, 2011, s. 212). Özetle, demokratik tutum gösteren anne babaların, disiplin ve serbestlik noktasında uçlarda tavır sergilemedikleri, belli sınırlar dâhilinde ve itidalli tavır takındıkları görülmektedir.

Demokratik tutum sergileyen ailelerde, anne baba sevgi ortamı kurmuşlardır. Eşlerin birbirlerine karşı saygılı davranışları, çocuklara iyi örnek olmaktadır. Çocuklara yönelik tutumlarda ortak tavır göstermektedirler. Çocuğun uymasını istedikleri kurallara anne baba da uymaktadır. Çocuğun kendisini ifade etmesi onun kendi hakkıdır (Kulaksızoğlu, 2011, s. 119).

Bunların yanı sıra, demokratik tutum ile kültürel ve ekonomik değişkenler arasında bir ilişki bulunmaktadır. Ekonomik düzeyin yükselmesi ile otoritenin azaldığı ve çocuğa daha fazla sevgi gösterildiği bilinmektedir (Kağıtçıbaşı, 1972, s. 101).

Kısaca, demokratik tutumun görüldüğü aileler ile ilgili olarak koşulsuz sevgi ve kabul ortamının olduğu, kuralların ve taleplerin net ve anlaşılır olduğu, aile içinde çocuğun birtakım haklara ve sorumluluklara sahip olduğu sonucuna ulaşılabilir.

2.1.1.1 Demokratik Tutumun Birey Üzerindeki Etkileri

Demokratik ailelerde yetişen çocuklar bir sevgi ortamı içindedirler ve fikirlerine saygı gösterilir. Çocuklar, ebeveyn otoritesinden korkmadan, belirlenmiş olan

kısıtlamalar hariç isteklerini ve düşüncelerini rahatça dillendirebilirler. Böyle ailelerde yetişen çocuklar kendilerini daha iyi tanır ve eksiklerinin farkında olurlar. Böylece kendilerini gerçekleştirebilme imkânı bulurlar. Bu ailelerin çocukları, değerli olduğunu hisseder, yetişkinlikte de kendine güveni yüksektir (Olcay, 2008, s.85; Özgüven, 2001, s. 213).

Bununla birlikte, demokratik tutumu benimseyen anne babalar, nedenler ve sorumluluklar ile ilgili çocukların açıklamalar yaparlar. Dolayısıyla çocuklar, diğer insanların duygularının farkında olarak, ahlaki ve sosyal kurallara ve değerlere saygılı bir şekilde yetişirler (Şendil ve Balkan, 2005, s. 84). Buradan yola çıkılarak, demokratik tutum ile yetişmiş olan bireylerin, kendileri kadar başkalarının da saygıdeğer oldukları noktasında bilinçli, insanların duygularını ve düşüncelerini görerek empati yapabilen insanlar oldukları sonucuna ulaşılabilir.

Aile içinde kullanılan denetim mekanizması, çocuğa kendi kendisini kontrol edebilme becerisini kazandırır. Dolayısıyla çocuk özdenetim sahibi bir yetişkin olacaktır. Evdeki meselelerde bir rolü ve sorumluluğu olduğundan, girişimcilik yönü gelişir. Ayrı bir birey olmasının kabul edilmesi ve bağımsız bir kişilik geliştirmesi için desteklenmesi, çocuğun kendi başına karar alabilme mekanizması oluşturmalarını sağlar. Ancak, bu kararları alırken başkalarına da saygılı olması gerektiğini bilir (Kulaksızoğlu, 2011, s. 118-119). Kısaca, bu şekilde büyütülen bireylerin, otokontrol mekanizmalarının sağlıklı şekilde işlediği ve karar alırken sorumluluk bilinci taşıdıkları söylenebilir.

Demokratik ailede yetişmiş çocuklar da herkes gibi problemler yaşayabilir. Ancak bu kişiler problem çözme becerisi yüksek kişilerdir. Gerektiğinde yardım alabilir ve sorunlarını yerli yerince ifade edebilirler (Dönmezer, 1999, s. 66).

Özetle, demokratik anne baba tutumu ile yetişen bireylerin, özdenetim sahibi, üretken, problem çözme becerisi yüksek, yapıcı, kendine güvenen, düşüncelerini çekinmeden dile getiren, girişimci, sorumluluk sahibi, bağımsızca hareket edebilen, başkalarına saygılı, gelişime açık, sosyal yönü kuvvetli, sağlıklı ve uyumlu kişiler olacakları düşünülmektedir (Dönmezer, 1999, s. 66; Kulaksızoğlu, 2011, s.s. 118-119; Özgüven, 2001, s. 213; Şendil ve Balkan, 2005, s. 84 Yavuzer, 2005, s.s. 33-34).

2.1.2. Aşırı Koruyucu Müdahale Edici Anne Baba Tutumu

Çocuğun tek başına yerine getirebileceği ihtiyaçlarını dahi anne babasının üstlenmesi ve çocuğa sorumluluk vermemesi, bu tutumun temel özelliklerinden birisidir. Gerekemediği halde çocuğu koruyup kollama ve çocuğun üzerine fazlaca titreme, bu anne babaların davranışlarından. Aşırı koruyucu anne babalar için çocukları daima korunmaya muhtaçtır ve eğer birileri onları korumazsa başlarına muhakkak bir şey gelecektir. Böyle davranarak ebeveynlik görevlerini yerine getirmenin huzurunu yaşarlar ve karşılığında çocuklarının kendilerine minnet duyguları içinde yaşamalarını isterler. Çocuklarının yetişkin birer birey olma çabalarını hoş karşılamaz ve kendilerine bağlı kalmalarını isterler (Kulaksızoğlu, 2011, s.s. 120-121). Bu tutumu sergileyen ailelerde çocuğun büyümesine izin verilmez ve çocuk devamlı bebekleştirilir. Örneğin, yaşı elverdiği halde kendi başına yemek yemesine veya ayrı uyumasına izin verilmez (Yavuzer, 2003, s. 27). Buradan yola çıkılarak, aşırı koruyucu ve müdahale edici anne babaların çocuklarının hayatını adeta işgal ettikleri, onların özgürce kendi potansiyelini ortaya çıkartabilen birer birey olmalarını ketyici hareket ettikleri sonucuna varılabilir.

Sevgiyi aşırı denetimle birleştirerek, çocukları ile aşırı düzeyde ilgilenen ve onlarla ilgili her şeyi kendileri yapmak isteyen anne babalar, çocuklarının bireysel ve bağımsız yaşantılarına fırsat vermezler (Özgüven, 2010, s. 213).

Konu ile ilgili önemli bir diğer nokta ise, aşırı koruyucu anne babaların, çocuklarını kendilerinin bir uzantısı olarak görmeleri ve çocukların onlara bağımlı olmasını bir görev addetmeleridir. Bu anne babalar, çocuğa nasıl davranması, neyi nasıl yapması gerektiğini dikte ederek çocuğun gelişimine has özgürlükleri kazanmasını engellerler (Kulaksızoğlu, 2010, s. 121).

Aşırı koruyucu anne ve babaların sergiledikleri bir davranış şekli de çocuklarının özbakım becerilerini kazanma yaşı gelmiş olmasına rağmen pek çok ihtiyaçlarını kendilerinin karşılamalarıdır. Çocukları ile ilgili her türlü kararı kendileri alırlar. Çocuklarının ağlamasına tahammül gösteremezler, çocuklarını kucaklarından indirmezler, yanlarından ayrılmasına tahammül edemezler (Çağdaş, 2012, s. 140;

Ünüvar, 2008, s. 9). Çocuklarına duygu sömürüsü yaparak onları eve bağlama eğilimi içindedirler (Dursun, 2010, s. 35). Bu tutumda en yaygın anne davranışı çocukla sürekli birlikte vakit geçirmek ve çocuğa bebek muamelesi yapmaktır (Can, 1998, s. 120). Bu açıklamaya göre, çocukların yaşlarının gerektirdiği becerileri yerine getirmek için asla teşvik edilmedikleri, aksine bu becerilerin gelişmesine anne baba tarafından engel olunduğu söylenebilir.

Bununla birlikte, anne babaların aşırı korumacı ve müdahaleci olmasının arkasında belli başlı mekanizmalar vardır. Örneğin bazı anne babalar beklemedikleri ve planlamadıkları şekilde çocuk sahibi olacaklarını öğrendiklerinden, çocuklarını aldırmayı düşünmüş veya itici davranmış olabilirler. Zamanla hafifleyen bu istenmeyen duygular yerini suçluluğa bırakmış olabilir. Böylece, bu suçluluk hissini bastırabilmek için çocuklarına aşırı koruyucu davranabilirler. Evin tek kız çocuğu/tek oğlan çocuğu olan veya anne babanın yaşlılık döneminde dünyaya gelen çocuklar da çok korunurlar. Zor bir doğum veya zor bir hamilelik dönemi, ölen bir bebeğin ardından sağlıklı dünyaya gelen bir çocuk olması, çocuğun tehlikeli bir hastalık geçirmiş olması, anne veya babanın eşinden erken ayrılmış olması veya anne babanın sevgisiz bir ortamda büyümüş olmaları bu mekanizmalardan bazılarıdır (Çağdaş, 2012, s. 140; Ekşi, 1990, s. 47; Özgüven, 2010, s. 214; Şendil, 2005, s. 96). Özetle, anne babanın aşırı korumacı ve müdahale edici tutumlarının perde arkasında, kendi anne babalarının sevgisiz/ilgisiz tavrına karşı iyi anne baba olmaya çalışma, özlenen bebeğe sahip olma, geçmişte çocuğa karşı yapılan hatalardan duyulan vicdan azabını dindirmek isteme, daha önce kayıp yaşamış olma, hastalık vb benzer durumlar ile çocuğu kaybetme korkusu yaşama gibi özel durumlar olabilir.

Genel olarak bakıldığında, aşırı koruyucu ve müdahale edici tutum ile ilgili olarak, çocuğa sorumluluk verilmediği, yapması gereken her şeyin aile tarafından yerine getirildiği, zarar görmesi endişesi ile gereğinden fazla korunduğu bir ortamdan bahsedilebilir.

2.1.2.1. Aşırı Koruyucu Müdahale Edici Tutumun Birey Üzerindeki Etkileri

Aşırı koruyucu müdahale edici anne baba tutumu, bireyin çocukluğunda anne ve babasına, yetişkinlikte ise başka insanlara bağımlı olmasına sebep olur. Kendi başına kalmakta güçlük çekme, genellikle duygusal ve alıngan olma, bu şekilde yetiştirilmiş bireylerde görülen özelliklerdendir. Bu kişiler genellikle bağımsız bir kişilik geliştiremezler ve kendilerini gerçekleştirme ihtimalleri düşüktür. Ebeveyni tarafından her isteklerinin devamlı olarak yerine getirilmesi sonucu diğer sosyal ortamlarda da aynı muameleyi beklerler. Dolayısıyla sosyal uyumları düşüktür. Çevreleri tarafından şımarık olarak değerlendirilirler. Girişkenlik yeteneklerini geliştirememişlerdir ve sorumluluklarını yerine getirmede devamlı başkalarının desteğine ihtiyaç duyarlar (Can, 1998, s. 120; Özgüven, 2001, s. 214-215). Buradan özetle, böyle aşırı koruyucu müdahale edici tutum ile yetişen çocukların bağımsız hareket etme ve kendini gerçekleştirme noktasında yetersiz oldukları sonucuna varılabilir.

Ayrıca, aşırı koruyucu ve müdahale edici anne baba tutumu, okul öncesi dönem çocuklarında henüz öz bakım becerilerinin gelişmemesine sebep olabilmektedir (Dursun, 2010, s. 35).

Bunun yanı sıra, anne babaların aşırı koruma göstermeleri ve müdahaleleri sonucu çocuk, kendi başına karar vermekte zorlanan ve anne babasına sormadan girişimde bulunamayan bir bireye dönüşebilmektedir. İsteklerini ağlayarak dile getirme ve dediği olana dek ağlamayı sürdürme davranışı gösteren dediğim dedik ve inatçı bireyler haline gelirler. Böylece sosyal grupların içine girmekte ve gruba kabul edilmede zorlanırlar (Çağdaş, 2012, s. 148; Navaro, 1989, s. 123). Kendine güveni olmayan, duygusal kırıklıkları olan kişiler olurlar. Bu şekilde bağımlılık, bu çocukların hayatları boyunca sürebilir ve aynı koruma duygusunu eşlerinden bekleyebilirler (Ünüvar, 2008, s. 9; Yavuzer, 1999, s. 141). Yani, bu çocuklar sosyal becerileri gelişmemiş, kırılgan çocuklar olabilmektedir.

Öte yandan, ebeveynler, aşırı koruyucu tutumları ile çocuklarına yardım ettiklerini düşünmektedirler; ancak bu tutum gelişim süreci için son derece zararlıdır. Çocukların kendi gelişim çizgileri doğrultusunda, her yaşta yapmaya muktedir oldukları çeşitli davranışlar vardır. Aşırı derecede müdahale edici tutum gösteren

anne babaların yetiştirdikleri çocuklar ise gelişim dönemlerinin gerektirdiği becerileri yerine getirmekte zorlanırlar. Bireysel olarak yapabilecekleri işlere anne babaların müdahil olması, çocukların otonom gelişimlerine ket vururken, özerk davranış biçimlerinin oluşmasına da engel teşkil etmektedir (Yavuzer, 1999, s. 32).

Bir başka görüşe göre, aşırı koruyucu ve müdahale edici anne babaların çocukları, hayatın doğal akışı içinde karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma noktasında deneyimsizdirler. Bu nedenle, tek başlarına sürdürecekleri bir hayatın içinde son derece savunmasızdırlar. Öğrenilmiş çaresizlik olarak bilinen ve karşılaşılan engeller karşısında yenilgiyi çabuk kabullenme, anne babası aşırı koruyucu ve müdahaleci olan çocukların temel özelliğidir (Kaya ve diğerleri, 2012, s. 210).

Aşırı koruyucu ve müdahale edici anne baba tutumu ile yetişen çocuklar ile ilgili özet bir açıklama yapılacak olursa, bu çocuklar, ötekine bağımlı, otonom gelişimi yetersiz, sosyal becerileri az gelişmiş, güçlülere karşı dayanıksız bireyler olmaktadır.

2.1.3. Aşırı Otoriter ve Baskıcı Anne Baba Tutumu

Geleneksel aile yapısına sahip toplumlarda bu tutuma sık rastlanmaktadır. Anne baba tarafından katı bir disiplin uygulanması, çocuğun her kurala uymak zorunda bırakılması, zor yoluyla denetleme ve sevgi esirgeyerek denetleme bu tutumun özelliklerindendir. Çocuğun sahibi ve onun üzerinde tam yetkili kişiler anne babalarıdır (Çağdaş, 2012, s. 144; Yavuzer, 2013, s. 28).

Ayrıca, otoriter ve baskıcı tutum uygulayan anne babalar, çocuklarıyla anlaşma yoluna gitmeden, onların taleplerini dikkate almaksızın, kendi kural ve emirlerini çok sıkı bir şekilde uygularlar (Ekşi, 1990, s. 50). Mutlak itaat, emirlerin tartışma olmaksızın yerine getirilmesi anne baba için önemlidir. Çocuk ile anne baba arasında daima bir mesafe olması vardır (Özgüven, 2010, s. 211).

Diğer taraftan, bu tutuma sahip anne babalar, zihinlerinde oluşturdukları çocuğu yetiştirmeye çalışırlar. Bu durum birçok ailede ders çalışma ve akademik başarı konusunda görülmektedir. Anne baba, çocuklarının başarılı olması için her türlü çabayı gösterir ve çocuğun evde yaşadığı her anı kurallarla doldururlar. Burada çocuktan beklenen, anne baba tarafından konulmuş bu kurallara mutlak surette

uyması ve sıkı sıkıya bağlı kalmasıdır (Cüceloğlu, 2013, s. 26; Ünüvar, 2008, s. 7). Buradan yola çıkılarak, bu anne babaların, gerçek olanı değil, zihinlerindeki çocuğu büyütme çabasında oldukları ve çocuk için tek seçeneğin kurallara uymak olduğu söylenebilir.

Öte yandan, otoriter (baskıcı) anne babalara göre, çocuğa istediğini yaptırmak veya istenmeyen davranışa engel olmak için dayak etkili bir yöntemdir. Otoriter ailelerde sistem itibariyle, büyükten küçüğe, erkekten kadına ve kuvvetliden zayıfa doğru hiyerarşik bir biçimde fiziksel cezalandırma uygulanır. Böyle aile ilişkilerinde sevgiden ziyade korku ve kızgınlık duyguları hâkimdir. İletişim ise tek yönlü olmakta, büyük veya güçlü olan bireyin emirleri, kısa ve tamamlanmamış cümlelerle konuşmaları iletişim şeklini oluşturmaktadır (Şendil ve Balkan, 2005, s. 86; Yılmaz, 2007, s. 10).

Bir başka görüşe göre, aşırı otoriter anne babalarda görülen davranışlardan bir başkası ise çocuğun şımaracağı düşüncesiyle sevginin dile getirilmemesi ve belli edilmemesidir. Ebeveyninden birisinin veya her ikisinin bu davranışa sahip olması, çocukta duygu ve düşüncelerini bastırma ve bunları açıkça ifade edememe eğilimine sebep olmaktadır. Sık sık azarlanma, dışlanma, reddedilme ve cezalandırma ile karşı karşıya kaldıklarından, böyle ailelerde yetişen çocuklar, dışlanma veya cezalandırılma kaygısı ile kendisinden istenileni yaparak boyun eğme davranışında bulunmaktadırlar (Kulaksızoğlu, 2011; s. 122). Bu noktadan yola çıkılarak, otoriter tutum ile ilgili olarak, koşulsuz şartsız itaat için korkutma ve sevgiden mahrum bırakma yönteminin kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Bir karşılaştırma yapılacak olursa, baskıcı tutum ile aşırı koruyucu tutum birkaç yönden birbiri ile benzerlik göstermektedir. İki tutumda da çocuğun bireyselleşme girişimleri engellenmekte ve yine her iki tutumda da çocuk üzerindeki bütün kontrol ebeveynin ellerinde tutulmaktadır. İki tutumun uygulamaları birbirinden farklılık gösterse de sonuçları birbiri ile çok benzer görülmektedir (Aydın, 2010, s. 15).

2.1.3.1. Aşırı Otoriter ve Baskıcı Tutumun Birey Üzerindeki Etkileri

Otoriter tutum ile yetiştirilmiş çocuklar, kendilik bilinci kazanamamış ve içsel doğasına uygun yaşayamayan bireyler olurlar. Ayrıca bu bireyler otokontrol mekanizması da geliştiremezler (Aydın, 2010, s. 15; Şendil ve Balkan, 2005, s. 86).

Bununla birlikte, şiddetli şekilde baskı altında tutulan otoriter anne babaların çocukları aşağılık duygusu geliştirirken, içe kapanık, hassas, korkak ve çekingen olurlar (Kaya ve diğerleri, 2012, s. 201).

Otoriter tutumun çocuk üzerinde bir başka etkisi ise geçmiş literatürde şu anlama gelen cümleler ile anlatılmıştır: Sürekli olarak eleştiri ile yüz yüze gelme sonucunda çocuk anne babasının söylediği sözlerin ve inandığı değerlerin doğru olduğu şeklinde bir inanç geliştirir. (Kulaksızoğlu, 2011, s. 37). Baskıcı ve otoriter tutum sergileyen anne babaların eleştirel tavırları zamanla çocuğun attığı her adıma yansır. Dolayısıyla çocuk giriştiği her işte yanlış yapıyor olduğundan korku duyar. Duygularının ve düşüncelerinin görülmemesi, anlaşılabilmesi üzerine bunları içine atar ve bastırır (Yılmaz, 2007, s. 11). Böylece, bu şekilde büyüyen çocuklarla ilgili olarak, inançlar ve değerler noktasında tutucu ve girişimcilik noktasında yetersiz oldukları söylenebilir.

Bunların yanı sıra, otoriter ve baskıcı tutum ile yetişen çocuklar paranoid kişilik geliştirebilirler. Anne babalar temelde yoğun aşağılık duygularına sahip olduklarından, bu açığı kapatmak adına üstünlük çabasıyla hareket ederek, çocuklarının da devamlı surette bunu kanıtlamasını isterler. Bu tutum, çocuğun kendisine saygısını yitirerek yalnız kalmasına ve insanlara karşı güveninin azalmasına sebep olur (Geçtan, 2013, s. 133). Ayrıca bu durum yeni işlere girişme ve yeni başarılar elde etme oranlarını da düşürmektedir (Altınay, 2012, s. 17).

Buna benzer olarak, başka bir eserde belirtildiğine göre, aşırı baskı altında yetiştirilmesinden dolayı çocuk kendisini rahat ifade edemez, kendine güvensiz olur ve bağımsız bir kişilik geliştiremez. Böylece yeni işlere girişme ve bir işte başarılı olma konusunda kendi potansiyelini ortaya çıkaramaz. Akranlarına kıyasla sosyal becerileri düşük bir birey olur. Davranışlarını baskı altında iken zorla geliştirmesi ve

bunları içselleştirememesi sonucu gerçek kimliğini deneyimleyemez ve kendisini yansıtmayan bir hayatı yaşamak durumunda kalır (Yavuzer, 2003, s. 26).

Bununla birlikte, aşırı otoriter ve baskıcı ailelerde yetişen çocuklar, duygu ve düşüncelerin açıkça ifade edilmesinin devamlı olarak engellenmesi sebebiyle, pasif saldırganlık geliştirebilmektedirler. Saldırganlık duygularını kendilerinden güçsüz olan kişilere kanalize ederler. Fiziksel cezalandırmayı anne babadan model alarak başkalarıyla kurdukları ilişkilerde şiddete başvurabilirler. Bu kişiler, genellikle otoriteden korkan ve güçlü olana boyun eğme eğiliminde bulunan, otoritenin etkisi kalktığında saldırganlaşan, kendisinden güçsüz olana karşı acımasız kişiler olurlar (Kulaksızoğlu, 2011, s. 122).

Öte yandan, gereğinden fazla baskı ve disiplin görerek korku ile sindirilmiş olan bazı çocuklarda “gizli karşı koyma” denilen birtakım davranışlara rastlanabilir. Çocuk, bu sayede baskılara karşı dolaylı olarak baş kaldırmış olur. Otoriter ve baskıcı tutum sergileyen bu anne babalara karşı çocuklar onların hoşlanmadıkları konuları öğrenip özellikle bu konularla ilgili davranışlar sergiler ve onları üzerek öç almış olurlar. Örneğin anne baba ders çalışma üzerine oldukça titiz ise onlar da ders çalışmak yerine ihmal eder ve ertelerler. Zamanla anne babalarından nefret etme, sinirlerine hâkim olmakta güçlük çekme, alınganlık ve çabuk parlayıverme, birtakım yersiz korku ve kaygılara sahip olma gibi durumlar ortaya çıkabilir (Yılmaz, 2007, s. 12).

Özetlenecek olursa, aşırı otoriter anne baba tutumu ile yetişen bireyler, özgüveni düşük, duygu ayarlama kapasitesi yetersiz, mağdur iken zalimleşebilen, yetersizlik duyguları olan, şüpheli, bastırma mekanizmasını çok kullanan ve otoriteden çekinen kişiler olmaktadır.

2.1.4. Aşırı Serbest ve Hoşgörülü Anne Baba Tutumu

Aşırı serbest ve hoşgörülü anne baba tutumu, çocuğun isteklerine karşı sınır koyma ve denetim getirmekten uzak, her türlü talebe aşırı hoşgörü gösterilen bir tutumdur (Ekşi, 1990, s. 50; Özgüven, 2010, s. 216). Evde, zamanı, nerede ve nasıl yapılacağı anne baba tarafından belirlenmesi gereken yemek yeme, uyuma, misafirlğe gidip gelme gibi etkinlikler çocuğun isteklerine göre düzenlenir. Çocuğun yaşına uygun

şekilde davranması beklenmez. Çocuğun sağlıklı bir kişilik yapısı geliştirmesi için makul düzenlemeler yapmak yerine, çocuğun canı istiyor diye yapılan düzenlemeler söz konusudur. Aşırı serbest tutum sergileyen anne babalar çocuklarına karşı sevecen ve kabul edici tavır içindedirler (Dönmezer, 1999, s.s. 55-56; Şendil ve Balkan, 2005, s. 90). Yani, bu tutumun sergilendiği ailelerde, yönetim ve odak noktası çocuktur.

Aşırı serbest ve hoşgörölü tutum genellikle geç anne baba olmuş veya tek çocuk sahibi ebeveynde görölmektedir. Bunun yanı sıra aile büyükleri veya geniş aile üyeleriyle birlikte yaşayan ailelerde bu tutuma oldukça sık rastlanmaktadır (Dönmezer, 1999, s.s. 55-56). Bu açıklama referans alınarak, aşırı serbest ve hoşgörölü tutum sergilenen aile ortamlarının, kuralların muğlak ve çelişkili olduğu geniş aile sistemleri ile uzun süre çocuk beklenmiş olan veya tek çocuklu ortamlar olduğu düşünölebilir.

Çocuk, anne babasının desteğinin arkasında olduğunu bilerek sağlıklı bir karakter geliştirebilir; ancak bazı kurallardan haberdar olmalı ve kuralları bilmeden bozduğu durumlar ile kasıtlı olarak bozduğu durumlar karşısında, anne babadan gördüğü muamelenin iki durumda da birbirinden farklı olması gerekmektedir (Çağdaş, 2012, s. 141). Bu noktada, böyle anne babaların, çocuklarına doğru ve yanlış için referans noktası teşkil edecek tavırlar sergilemedikleri söylenebilir.

Son olarak, literatür bilgisinden hareketle, aşırı serbest ve hoşgörölü anne baba tutumunda, kural koyucunun çocuk olduğu, çocuğa koşulsuz sevgi ve kabul gösterildiğı, çocuğa hiçbir denetim ve sorumluluklarıyla ilgili hiçbir açıklamanın yapılmadığı, çocuğun anne babayı yönettiğı bir sistem olduğu görölmektedir.

2.1.4.1. Aşırı Serbest ve Hoşgörölü Anne Baba Tutumunun Birey Üzerindeki Etkileri

Çocuğun aşırı serbest tutumla yetiştirilmesi ve abartılı bir sevgi ortamında büyümesi onun zamanla doyumsuz bir birey olmasına sebep olabilir. Çocuk, kendisine boyun eğen anne baba karşısında hükmeden konumda bulunur ve anne babasına çok az saygı gösterir. Zamanla sadece anne babaya karşı değil sosyal ortamda ilişkide

bulunduğu insanlara karşı da egemen olma eğiliminde bulunabilir (Yavuzer, 2013, s.30).

Bununla birlikte, bu tutum ile yetiştirilen çocuklara karşı hiçbir şekilde disiplin veya denetim uygulanmaz. Yanlış davranışa karşı bir yaptırım uygulama söz konusu değildir. Olumlu veya olumsuz herhangi bir davranışına gerekli tepkiyi almayan çocuk, neyin doğru neyin yanlış olduğunu ayırt etmekte güçlük çeker (Adam, 2009, s. 200).

Daha önce de belirtildiği üzere, aşırı hoşgörölü anne ve babalar, çocuklarının isteklerine hiçbir şekilde sınırlama veya denetim getirmezler. Bu tutumun sürekli tekrarlanması sonucu, çocuklar istek, duygu ve dürtülerini denetleyemeyen, kıran, vuran ve agresif çocuklar oldukları tespit edilmiştir. Aile içi huzuru ciddi şekilde etkileyen bu durum, çocuğun bitmeyen istekleri ve kontrolsüz davranışları sonucu anne babanın son derece zorlanmalarına ve sabırlarının zaman zaman taşmasına sebep olur. Böyle zamanlarda anne babalar önceki tutumlarının tam tersi olacak şekilde sert davranırlar. Daha önce hoşgörölü olan ancak bu kez sert davranan anne baba, tamamen karmaşık bir durumun ortaya çıkmasına sebep olur (Ekşi, 1990, s. 52).

Buna ek olarak, arzu ve isteklerinin ön planda tutulmasından dolayı bu tutum ile yetiştirilen çocuklar, olgunluktan uzak, bencil ve sorumluluk almayan bireyler haline gelebilirler. Bu şekilde aşırı hoşgörü, yardımlaşma, paylaşma, fedakârlık ve işbirliği becerisinin gelişmesine engel teşkil etmektedir. Yalnızca kendi çıkarlarını düşünme, başkalarının haklarında saygı göstermeme gibi davranışlar sergilerler. Böyle çocuklar arkadaş ortamında gruba alınmaz ve grubun dışına itilirler. (Çağdaş, 2012, s.142; şendil ve Balkan, 2005, s. 90). Dolayısıyla, aşırı serbest ve hoşgörölü anne babaların çocuklarının, sosyal ilişkiler noktasında başarısız ve yalnız bireyler oldukları düşünülebilir.

Aşırı serbest ve hoşgörölü anne babalar tarafından yetiştirilen çocukların yalnızlaşmalarının bir başka sebebi daha vardır. Her istedikleri anında karşılanan bu çocuklar, sosyal hayatta da aynı muameleyi beklemekte ve ailelerindeki hoşgörüyü gerçek hayatta göremeyince büyük kırılmalar yaşayarak tekrar kırılmaktan duyulan korku sebebiyle kendi kabuklarına çekilirler (Kaya ve diğerleri, 2012, s. 210).

2.1.5. İlgisiz ve Kayıtsız Anne Baba Tutumu

İlgisiz ve kayıtsız tutum sergileyen anne babalar çocuklarını yalnız bırakıp dışlamaktadırlar. Anne baba ve çocuk arasında iletişim kopukluğu mevcuttur. Çocuğun maddi ve manevi ihtiyaçları yeterli şekilde karşılanmaz. Anne baba çocuğa davranışları konusunda denetim uygulamakta yetersizdir. Çocuğa yeterli zaman ayrılmaz, çocuk adeta kendi haline bırakılmıştır. Bu tarz anne baba tutumu yoksul ve kalabalık ailelerde daha sık görülmektedir (Adam, 2009; s. 199; Dönmezer, 1999; s. 59; Karataş, 2009; s. 19; Yavuzer, 2005; s. 33).

Bunların yanı sıra, ilgisiz ve kayıtsız anne babalar ihmalkâr tavır sergilerler. Çocuğun, zamanını nerede geçirdiği ve ne yaptığı hakkında pek bilgi sahibi değildirler. Çocuğun arkadaş ilişkilerine ve okul hayatına karşı çok az ilgilidirler. Herhangi bir konuda karar alırken çocuğu neredeyse yok sayarlar. Merkezde anne baba vardır; ev hayatını yapılandırırken kendi ilgi ve isteklerini ön planda tutarlar. (Steinberg, 2007, s. 42). Bu durumda, ilgisiz ve kayıtsız anne baba tutumu ile ilgili olarak, çocuğun ihtiyaç duyduğu hiçbir alana girmeyen ve sorumluluk almayan; ancak kendi ihtiyaçları söz konusu olduğunda bazı kararlar alarak çocuğu hiçe sayan anne baba tavrından söz edilebilir.

Konu ile ilgili bir başka araştırmada, ilgisiz ve kayıtsız anne babalar ile ilgili olarak yine aşırı ihmal konusuna değinilmiş ve ayrıca bu anne babaların çocuklarının yeteneklerine ve ilgilerine son derece kayıtsız kaldıkları belirtilmiştir (Kaya ve diğerleri, 2012, s. 210).

Diğer yandan, ilgisiz ve kayıtsız anne babaların çocuklarını yetiştirirken, kontrolü ve disiplini yok denecek kadar az kullandıkları, çocuklarını adeta kendi hallerine bıraktıkları vurgusu yapılmıştır (Kaya, 1997, s. 201).

2.1.5.1. İlgisiz ve Kayıtsız Tutumun Birey Üzerindeki Etkileri

İlgisiz ve kayıtsız tutum ile yetiştirilen çocuklarda saldırganlık eğiliminin yüksek olduğu görülmektedir. Öyle çocuklar, öğretmenlerine, arkadaşlarına ve etraflarındaki eşyalara zarar verebilmektedirler (Yavuzer, 2005, s. 33). Bunun tam tersi şeklinde içine kapanık, hakkını aramakta başarılı olamayan, sinmiş bireyler olarak da kişilik geliştirmeleri mümkündür (Özgüven, 2001, s. 216). Dolayısıyla, bu tutum ile yetişmiş olan bireylerin, saldırgan ve çekinik olmak üzere iki ayrı uçta bulunmaları muhtemeldir.

İlgisiz anne ve babaların çocuklarını ihmal etmeleri ve onların ilgi ve yeteneklerine karşı kayıtsız olmaları sonucu çocuklar agresif bir tutum içinde olurlar. Bunun yanı sıra, ailede ilgi görememeleri sebebi ile dikkat çekme ve varlığını kanıtlama motivasyonu ile hareket ederler. Devam eden süreçte ise çocuğun evde görmediği sevgiyi dışarıda araması ve aileden uzaklaşması, yaşanması muhtemel bir süreçtir. (Kaya ve diğerleri, 2012, s. 210). Özetle, ilgisiz ve kayıtsız tutum ile yetişen bireylerin yaşadıkları süreç ile ilgili olarak, öfke duygusu barındırma, dikkat çekmek isteme ve aileden çevreye yönelme eğilimlerinden söz edilebilir.

Bunun yanı sıra, anne babası tarafından ilgisiz ve kayıtsız tutumla büyütülen bireyler, kolay manipüle edilebilir kişilerdir. Karşılarına çıkan kişilerden etkilenirler ve kötü niyetli kişilerin emrinde çalıştıkları takdirde kolayca suç işleyebilirler (Adam, 2009, s. 200).

Konuya farklı bir bakış açısı kazandıran Ekşi (1990, s.17), anne ve babası tarafından psikolojik olarak reddedildiğini ve benimsenmediğini fark eden çocukların, tadamadıkları bu hissi ve doyumu okulda ve mesleki başarılarında arayarak, bu şekilde ihtiyaçlarını gidermeye çalıştıklarını belirtmiştir. Bu bilgi ışığında, ilgisiz anne baba tutumunun akademik ve mesleki başarı noktasında kişiyi motive ettiği sonucuna varılabilir.

Bir başka araştırmada ise, çocuklarının farkında bile olmadan yaşayan ilgisiz anne babaların, çocuklarının herhangi bir problemleri olduğunda, bunları çözmek için de uğraşmadıkları, dolayısı ile çocukların tüm işlerini tek başlarına yapmak ve karşılarına çıkan problemleri kendileri çözmek zorunda kaldıkları belirtilmiştir.

Araştırma, çocukların böylece sosyal uyum noktasında daha başarılı olabileceklerini tespit etmiştir (Bilir ve Dabanlı, 1981. s. 178). Bu araştırmanın penceresinden bakıldığında, her işini tek başına yapan ve sorumluluğunu kendisi üstlenen bu çocukların, sosyal hayatta başarılı bireyler olabilecekleri sonucuna varılabilir.

Sonuç olarak, ilgisiz ve kayıtsız anne baba tutumu ile yetişen bireylerin, insanlara karşı öfkeli, saldırgan, agresif olmakla birlikte, içe kapanık, ilgi ve sevgi ihtiyacı ile ailesinden uzaklaşıp başkalarına yönelen bir tutumları olduğu görülmektedir. Bu olumsuz etkilerin yanı sıra ilgisiz ve kayıtsız anne baba tutumu, çocukların kendisini göstermek amacı ile akademik ve mesleki anlamda çalışkan ve başarılı olmalarına; bununla birlikte sosyal uyum düzeylerinin yüksek olmasına da zemin hazırlayabilmektedir.

2.1.6. Dengesiz ve Kararsız Anne Baba Tutumu

Dengesiz ve kararsız tutum sergileyen anne babalar çocuklarına karşı bazen baskıcı tavır takınırken bazen de aşırı hoşgörölü davranır, kurallarda kararlılık ve süreklilik göstermezler. Burada anne babanın ne zaman ne yapacağını kestirmek oldukça zordur (Dursun, 2010, s. 36; Ülgen ve Fidan, 2005, s. 48; Ünüvar, 2008, s. 8). Dolayısıyla, çocukların, belli davranışlar karşısında tutarsız ve değişik tutumlar ile karşılaşmakta oldukları söylenebilir.

Öte yandan, bazı ailelerde anne baba bazı çocuklarına daha sevgi dolu ve ilgili davranarak çocuklar arasında dengesiz bir tutum sergilerler. Örneğin erkek çocukları daha çok el üstünde tutulurken kız çocukları geri planda kalabilir. Bazı ailelerde bu örneğin tam tersi de yaşabilir. Dengesiz tutum, anne baba arasındaki davranışlarda da görülebilir. Aynı duruma karşı birbirine oldukça aykırı davranan anne babalar olabilir. Anne babaların bu ve buna benzer şekillerde dengesiz ve tutarsız tutumları çocuklarda kafa karışıklığı oluşmasına sebep olabilir. Zamanla çocuk anne babasının ruh haline göre kendisini şekillendirmeye çalışarak dengesiz davranışlar sergilemeye başlayabilir (Ülgen ve Fidan, 2005, s. 49; Yılmaz, 2007, s.s. 18-19). Yani dengesiz tutum, çocuklar arasında adaletsiz davranmak ve anne baba olarak birbiri ile tutarsız davranışlar sergilemek olarak iki şekilde karşımıza çıkabilmektedir.

Bununla birlikte, dengesiz ve kararsız tutum sergileyen anne babaların, çocuk eğitimi noktasında kararsızlık içerisinde oldukları belirtilmektedir. Böyle ailelerde ebeveynlerden birinin yanlış gördüğünü, bir diğeri doğru olarak değerlendirebilmektedir. Kişisel gelişimini olumsuz yönde etkileyen bu durum sonucunda çocuk, adeta iki arada bir derede kalmaktadır (Kaya ve diğeri, 2012, s. 210)

Özetle, dengesiz ve kararsız anne baba tutumunun hâkim olduğu evlerde en belirgin özellik tutarsız ve çeşitli tutumlar arasında salınım gösteren bir sistem olduğu, adeta çocuğa çelişkiler yaşatmak ve kafa karıştırmak üzere hareket edildiği ifade edilebilir.

2.1.6.1. Dengesiz ve Kararsız Anne Baba Tutumunun Birey Üzerindeki Etkileri

Ebeveyn tutumları arasında çocuklara en çok zarar veren tutumlardan biri olan ilgisiz ve dengesiz anne baba tutumu, anne ve babanın karakterlerinin ve düşüncelerinin farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Anne babaların bu dengesiz tutumu, çocukların da iç dünyasında denge sağlayamayan kişiler olmasına sebep olmaktadır (MEGEP, 2007, s. 20).

Diğer taraftan, anne ve babanın aynı konuda birbiri ile tutarsız davranışlar sergilediği bir aile hayatında, çocuklar, hangi konuyu ne şekilde anlamlandırabileceklerini bilemez hale gelmektedirler (Kaya ve diğeri, 2012, s. 201).

Bunun yanı sıra, aynı davranışı sergiledikleri halde farklı tepkiler ile karşılaştıkları için dengesiz ve tutarsız anne baba tutumu ile yetişen çocuklar, davranışlarına bir ölçüt koyamazlar ve nerede nasıl davranacaklarını bilemezler. Doğru ve uygun olan davranışın ne olduğu konusunda ikilemedirler (Durmuş, 2006, s. 36; Ünüvar, 2008, s. 8). Böylece bu anne baba tutumu ile yetişen çocuklar, davranışlarına rehberlik edecek sağlıklı değer yargıları geliştiremezler (Ucur, 2005, s. 68).

Anne babasının kararsız ve tutarsız tutumunun bir neticesi olarak, neyi, nerede ve ne zaman yapacağını bilemeyen bir çocuk; yumuşak huylu, ılımlı, ürkek, söz dinleyen, pasif bir kişilik veya kendini ispatlamaya çalışan, sinirli, kavgacı, çabuk öfkelenen, tepkisel bir kişilik yapısı geliştirebilir (Kaya ve diğeri, 2012, s. 210).

Özetle, çocuklar, doğruları ve yanlışları anne ve babalarından öğrenirler ve onların davranışlarını modellerler. Böylece kendi standartlarını belirlerler. Ancak, anne babanın tutumları uyumsuz ve tutarsız ise, doğru ve yanlış mefhumunu ayırt edemeyen çocuklar, tutarlı davranış modelleri geliştiremezler. Ayrıca birden fazla tutumdan kaynaklanan tutarsızlık, çocuğun karakter gelişiminde de parçalanmaya sebep olabilmektedir (Yavuzer, 1994, s. 41).

2.1.7. Anne Baba Tutumları İle İlgili Geçmiş Araştırmalar

Anne baba tutumları ile ilgili yapılmış olan araştırmaların çoğu çocuklar ve ergenler üzerinedir. Burada, anne baba tutumlarının yetişkin hayatına dair etkilerini incelemiş olan araştırmalara yer verilecektir.

Okur (2016), algılanan anne baba arasındaki çatışma, algılanan anne baba tutumları, ebeveyn bağlanma stillerinin romantik ilişkiler üzerindeki etkilerini araştırdığı bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın sonucunda, algılanan anne baba çatışmasının algılanan anne baba tutumları ve alt boyutları ile; ebeveyn bağlanma stilleri ve alt boyutları ile; romantik ilişki tutumları ve alt boyutları ile ve yaşam doyumu ile anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu görülmüştür. Öte yandan, algılanan anne baba çatışmasının romantik ilişki tutumlarından kaygı ve kaçınma ile anlamlı bir ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, babanın aşırı koruyucu tutumu, kaygı ile negatif yönde ilişkiliyken; yine babanın duygusal sıcaklığı, kaygı ve kaçınma ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Kaygı ile güvenli bağlanma negatif; korkulu ve kayıtsız bağlanma ise pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Yaşam doyumu ile annenin reddediciliği ve babanın aşırı koruyuculuğu arasında negatif bir ilişki bulunurken; babanın duygusal sıcaklığı arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yine yaşam doyumu ile bir romantik ilişki tutumu olan kaygı arasında negatif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Yaşam doyumunun, güvenli bağlanma ile pozitif bir ilişkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya göre, yaşam doyumu, babanın aşırı koruyuculuğu ve annenin reddediciliği ile negatif yönde ilişkiliyken; babanın duygusal sıcaklığı ile pozitif yönde ilişkilidir. Elde edilen bir diğer bulguya göre, yaşam doyumu ile güvenli bağlanma stili arasında pozitif ilişki vardır. Araştırmaya göre, algılanan anne baba tutumları ve ebeveyn bağlanma stillerinin algılanan anne

baba çatışması ve romantik ilişki tutumları arasındaki ilişkide birtakım rollere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anne baba tutumlarının benlik saygısı ile ilişkisinin incelendiği, Aktaş(2011)'a ait bir çalışmada, anne baba tutumlarını otoriter ve koruyucu olarak algılayan öğrencilerin benlik saygısı puanının, anne babalarının tutumunu demokratik şekilde algılayan öğrencilerin benlik saygısı puanından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Demokratik ve aşırı otoriter olarak algılanan anne baba tutumları ile üniversite öğrencilerinin uyum düzeyleri ilişkisini inceleyen Biricik(2011), demokratik anne baba tutumu ile yetişen çocukların uyum düzeyinin, aşırı otoriter tutum ile yetişen çocukların uyum düzeylerinden anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Işık (2006), nesne ilişkileri, algılanan anne baba tutumları ve savunma mekanizmalarının kişilik özellikleri ve semptomatik düzeyde kişilik bozukluklarıyla ilişkisini araştırmıştır. Veri toplamak üzere Bilgilendirilmiş Onam Formu, Demografik Bilgi Formu, Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği, Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Envanteri, Savunma Biçimleri Ölçeği, Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri L ve K Alt-ölçekleri, Kişilik İnanç Ölçeği ve Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda, çalışmanın hipotezleri desteklediği görülmüştür.

Orçan (2004), anasınıfı öğrencileri üzerinde bir çalışma yapmış ve çocukların sosyal gelişimlerini algılanan anne baba tutumlarına göre incelemiştir. Araştırma sonucunda, anne baba tutumlarıyla sosyal gelişim arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır.

Tuzgöl (2000), yapmış olduğu araştırmada, anne baba tutumları farklı olan lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, anne baba tutumları değişkeninin saldırganlık düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisine rastlanmamıştır.

Üncüer (2015), algılanan anne baba tutumları, benlik ikilemi, bilişsel ve duygusal regülasyon ile obsesif kompulsif semptomatoloji arasındaki ilişkiyi inceleyen bir

araştırma yapmıştır. Bu araştırma ile, anneden algılanan reddedici tutum, babadan algılanan aşırı koruyuculuk, benlik değeri ikilemi, sosyal kabul, sorumluluk/tehdit algısı mükemmeliyetçilik/belirsizlik, düşüncenin önemi/kontrolü ile ilgili inançlar ve duygusal düzenleme yöntemlerinden bastırmanın genel obsesif kompulsif semptomatoloji ile ilişkili oldukları sonucuna varılmıştır.

Hacıömeroğlu (2008), algılanan anne baba tutumları, sorumluluk algısı ve yaşam olaylarının kompulsif belirtileri yordama gücünü bilişsel model temel alarak araştırmıştır. Araştırma sonucunda, yüksek düzeyde obsesif kompulsif semptomatolojiye sahip olan kişilerin, düşük düzeyde obsesif kompulsif semptomatolojiye sahip olan kişilere kıyasla anne baba yetiştirme tutumlarını daha koruyucu algıladıkları sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte araştırmanın verilerine göre, annenin algılanan aşırı koruyuculuğu, sorumluluk algısı ve yaşam olayları anlamlı düzeyde obsesif kompulsif semptomatolojiyi yordamaktadır.

Cenk (2008), ergenlerde anne baba tutumları, cinsiyet ve akademik başarının iyimserlik ile ilişkisini araştırdığı çalışmasında, anne baba tutumları ve akademik başarı temel etkilerinin anlamlı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte, akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin, düşük akademik başarıya sahip olanlara göre daha yüksek iyimserlik düzeyine sahip oldukları bulunmuştur. Ayrıca, araştırmada, algılanan anne baba tutumlarına göre öğrencilerin iyimserlik puanlarının farklılaştığı sonucuna da ulaşılmıştır.

Dinçer (2008), yaptığı araştırmada, alt ve üst sosyo-ekonomik düzeyde bulunan ergenlerin algıladıkları anne baba tutumlarını ile arkadaşlık ilişkilerini incelemiştir. Ayrıca, ergenlerin anne baba tutumlarını algılamaları üzerinde ve arkadaşlık ilişkilerinde, bazı değişkenlerin etkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki ergenler arasında, arkadaşlık ilişkileri alt boyutları ile algılanan anne baba tutumları puan ortalamalarının anlamlı şekilde farklı olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, ergenlerin anne baba tutumlarını demokratik olarak algılanmalarının arkadaş ilişkileri puanlarını arttığı sonucuna varılmıştır.

Okcu (2007), öz saygı, siyasal etkinlik ve algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkileri incelemiştir. Sonuç olarak, algılanan siyasal etkinliğin öz saygı ile olumlu

yönde ve anlamlı olarak bağlantı kurduğu görülmüştür. Ayrıca, otoriter ve koruyucu istekçi anne baba tutumlarının farklı araştırma gruplarında özsaygı ile anlamlı ve olumsuz yönde ilişkilerinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Anne baba tutumlarının evlilik hayatı ile ilişkisi üzerine yapılmış çalışmalardan biri Yıldız (2013)'ın anne baba tutumları ile evlilik doyumunu incelediği çalışmasıdır. Bu çalışmada, araştırmaya katılanların, algıladıkları demokratik anne baba tutumu ile evlilik doyumu arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülürken, otoriter anne baba tutumu ve koruyucu-istekçi anne baba tutumu ile evlilik doyumu arasında anlamlı ve ters bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özetle araştırmaya göre, algılanan demokratik anne baba tutumu arttıkça evlilik doyumu artmakta, algılanan otoriter ve koruyucu-istekçi anne baba tutumu arttıkça evlilik doyumu artmaktadır.

Ersen (2010), suç işlemiş kadınların sosyodemografik özellikleri, anne baba tutumları ve öfke idare biçimlerinin değerlendirilmesini konu alan bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın sonucunda, suç işlemiş kadınların otoriter aile yapısına sahip oldukları bulgusuna varılmıştır.

2.1.8. Anne Baba Tutumlarını Etkileyen Faktörler

Yavuzer (2013, s. 27)'in ifadesine göre, anne babanın çocuğuna yönelik sağlıklı tutumlar sergilemesi, kendi içlerinde dengeli, barışık, huzurlu ve birbirlerine karşı saygı ve sevgi dolu olmaları ile bağlantılı bir durumdur. Anne babanın çocuklarına karşı olumsuz tutum içinde olmaları ise çocukluk yıllarında aşırı disiplinli ve baskılı bir ortam içinde büyümeleri veya aşırı gevşek bir tutum içinde yetiştirilmeleri, eş ile mutlu bir yaşantıya sahip olmamaları, ailenin sosyoekonomik durumunun iyi olmaması gibi nedenler sayılabilir.

Ayrıca tutumlar, ailenin sosyodemografik özelliklerinin yanı sıra pek çok dinamik ile ilintili olup, çeşitli etmenlerin sonucunda oluşmakta ve değişikliğe uğramaktadır (Özyürek ve Şahin, 2005, s. 20).

2.1.8.1 Anne Babalığa İlişkin Bilgi Düzeyleri

Anne babanın çocuk yetiştirme konusunda sahip olduğu bilgi düzeyi, çocuk yetiştirme tutumları üzerinde etkili olabilmektedir. Bu bilgi eksikliği çocukların öz bakım becerileri gibi en temel becerilerden bile yoksun büyümelerine sebeptir. Anne babanın bilgi düzeyinin az olması, çocuktan normalin üzerinde beklenti içinde olmaya veya çocukların ihtiyacı olan miktarda uyarım ve yönlendirme yapılamamasına da yol açmaktadır (Yılmaz, 2004, s.s. 42-43).

Öncelikle bilinmesi gereken, anne baba olarak çocuğun gelişim evrelerini öğrenmektir. Böylece anne baba, çocuğun yaşı ve gelişim düzeyine göre makul beklentiler içinde bulunabileceklerdir (Yavuzer, 2011, s. 38).

Ülkemizde yapılan araştırmalar, anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarının istenilen düzeyde olmadığını göstermektedir. Bu konuda yadsınamayacak etken ise anne babaların çocuklara nasıl davranılacağı ve ne tutum geliştirileceği konusunda yeterince bilgilendirilmemiş olmalarıdır (Özerk, 2006, s. 7).

2.1.8.2. Kültürel Değerler

Anne babalar, çocuk yetiştirirken içinde bulundukları kültür çerçevesinde bir tutum takınmaktadırlar (Çağdaş ve Seçer, 2011, s. 136). Örneğin, Amerikalı anneler çocuklara fiziksel yakınlıktan ziyade çocuk özerkliği üzerine tutum sergilerken, Japon annelerin uyguladıkları tutumlarda fiziksel yakınlık ve ilişkisellik ön planda tutulmaktadır. (Kağıtçıbaşı, 2012, s.s. 67-191).

Kültürel değerler ile anne baba tutumlarının incelendiği bir başka esere göre, Amerikalı anne babalar çocuklarını rekabetçi, bağımsız ve bireyci yetiştirmekte; Türk anne babalar ise çocuklarını genelde saygılı, baş eğici kişiler olarak yetiştirmektedirler (Şendil ve Balkan, 2005, s. 71). Amerikalı anneler, çocuklar evden ayrılınca daha bağımsız hissederken, Türk anneler çocuklarıyla ilişkisi mümkün olduğunca uzun sürdürebilmek için düzen kurar (Cüceloğlu, 2006, s. 367).

2.1.8.3. Anne Babanın Yetiştirme Biçimi

Tutumlar, kuşaktan kuşağa geçiş gösterirler. Kendi anne babasının uyguladığı tutumu benimseyen bireyler kendi çocuklarına da kendi bildikleri sistemi uygulayacaklardır. Anne, kendi annesini model alarak onunla özdeşim kuracak ve kendi çocuk yetiştirme tutumunu belirleyecektir (Şanlı, 2007, s. 32).

Diğer yandan, bugünün anne babalarının çocuklarını yetiştirirken uyguladıkları tutumları incelemek için kendi anne babalarıyla olan ilişkilerine bakmak gereklidir. Çocukluk yıllarında anne baba sevgisinden mahrum kalmış bireyler, katı ve hırçın birer yetişkin olabilirler. Bunun tam aksine görmedikleri sevgiyi kendi çocuklarına aşırı koruyucu ve hoşgörülü davranmakla göstermeye çalışabilirler. Anne babası tarafından çok fazla engellenmiş bireyler, kendi çocuklarını kontrol etme, dizginleme, aşağılama yollarına başvurarak kendi maruz kalmış oldukları paniği kontrol altında tutma eğiliminde olabilirler. Bazen de aşırı gevşek ve yumuşak bir tavır içinde çocuklarında davranarak tam tersi tutum sergileyen anne babalar olabilir (Ayyıldız, 2005, s. 16; Yavuzer, 2013, s. 27).

Konu ile ilgili Yılmaz (2004, s. 41)'ın ifade ettiğine göre, çocukluğunda yeterince sevgi ve ilgi görmüş ve demokratik bir aile ortamında yetişmiş olan bireyler, anne baba olarak sevecen ve güven veren ebeveyn olacaklardır. Sevgi ve ilgiden yoksun şekilde büyümüş olan çocuklar, yetişkinlikte anne baba olduklarında çocuklarına gösterecekleri sevginin dengesini ayarlayamazlar (Çağdaş ve Seçer, 2011, s. 138).

2.1.8.4. Anne Baba Arasındaki İlişkiler

Anne babanın kişilikleri ve aralarındaki ilişki tüm aileye etki etmektedir. Anne baba, ailenin adeta mimarlarıdır. Anne baba arasındaki ilişki ne kadar sağlıklı ise ailenin temeli o kadar sağlam atılmış demektir; ancak anne baba arasındaki ilişki sağlıklı değilse bu çocukları da olumsuz etkileyecektir (Cüceloğlu, 2013, s.s.70-75).

Yine konu ile ilgili benzer ifadelerle göre, aile içinde anne babanın birbirleri ile iletişimi çocuğu, çocuğun anne ile iletişimi babayı ve çocuğun baba ile iletişimi anneyi etkilemektedir (Çağdaş ve Seçer, 2011, s. 139).

Bunun yanı sıra, eşlerin birbirleri ile olan etkileşimleri, çocuklara karşı takındıkları tavırları etkileyebilmektedir. Örneğin, eşi ile sağlıklı bir ilişkisi olmayan, mutsuz bir anne, içinde beslediği bütün sevgiyi çocuklarına göstererek, onlara karşı gereğinden fazla sevgi gösterisinde bulunabilir. Bunun tam zıttı bir durum da ortaya çıkması mümkündür. Anne, eşi ile yaşadığı mutsuzluk sonucu hissettiği gerginlik ve öfkeyi çocuklarına yansıtarak onlara karşı saldırgan bir tavır takınabilir. Bununla birlikte, anne baba arasındaki sağlıklı ilişki, çocukları da tesiri altına alarak, onların olumlu tutum ve davranış edinmelerinde faydalı olmaktadır. Olumlu anne baba ilişkileri, ailede sevgi, saygı ve hoşgörünün olduğu, demokratik anne baba tutumunun ortamının hazırlandığı bir hava gelişmesinde etkilidir (Çağdaş, 2012, s. 30; Yavuzer, 1999, s. 140).

2.1.8.5. Anne Babanın Sosyo-Ekonomik Özellikleri

Anne babanın sahip olduğu sosyoekonomik durum, çocuklara gösterdikleri tutum ve davranışlar üzerinde etkili olabilmekte, ayrıca çocuğun yaşamına ve gelecek karşısındaki tutumuna da önemli ölçüde etki edebilmektedir (Adler, 2000, s.91). Çağdaş ve Seçer (2011, s. 140)'e göre, sosyoekonomik düzeyi yüksek olan anne babaların eğitim durumlarının da yüksek olması durumunda, anne babalar çocuk eğitimi ile ilgili seminer ve programları ve yayınları daha sıklıkla takip edebilme imkânına sahip olmakta ve gerektiğinde uzman kişilere başvurma noktasında daha girişken davranmaktadırlar. Böylece, çocuklarına karşı olumlu tutum ve davranış geliştirebilmektedirler.

Bunun zıddı olarak ekonomik imkânların kısıtlı olduğu çevrelerde, ailelerin çocuklarına karşı daha tahammülsüz ve olumsuz yaklaştığı, ailelerin zor veya aşırı stresli ortamlarda yaşamalarının çocuk istismarlarını arttırdığı bilinmektedir. Bununla birlikte, konu ile ilgili Yılmaz (2004, s. 29)'a göre, ekonomik imkânları yeterli olan aileler çocuklarına karşı daha tahammüllü ve daha olumlu bir tutum içindedirler.

Altınay (2012, s.s. 24-25)'in araştırmasına göre ise, alt sosyoekonomik düzeydeki anne babalar, çocuklarından itaat, otoriteye saygı, daha az bağımsız davranış gibi

taleplerde bulunurken, orta düzeydeki anne babalar, çocuklarına karşı öğrenmeye açıklık ve merak konusunda daha teşvik edici davranmaktadırlar.

Bunların yanı sıra, sosyoekonomik düzeyi yüksek olan anne babalar, sosyoekonomik durumu daha elverişsiz olan anne babalara göre otoriteye daha az önem veren, eşitlik, bağımsızlık, merak, yaratıcılık gibi değerleri daha önde tutan bir tutum içindedirler (Ayyıldız, 2005, s. 19).

2.1.8.6. Doğum Sırası ve Çocuk Sayısı

Anne babaların tutumlarını sahip oldukları çocuk sayısı ve doğum sırası etkileyebilmektedir. İlk doğan çocuklara genellikle daha sıkı disiplin uygulanabilmektedir. Ayrıca ilk doğan çocukların anne babanın sevgi ve ilgisini paylaşmak mecburiyeti yoktur. Bununla birlikte anne babanın ebeveynliği ilk doğan bebek ile öğrenmeleri sonucu bu çocuklar deneysel bebekler olurlar (Gander ve Gardiner, 2010, s.s. 311-312). Ortanca çocukta, anne babalar acemiliklerini biraz üzerlerinden atmış olduklarından çocuğun sorunlarını ilk doğanda olduğu kadar abartmazlar, daha hoşgörülü ve daha az kaygılıdır. Çocuklardan beklentilerini azaltırlar. Ayrıca ilk doğan çocuğun üzerindeki baskı azalmış olur (Yörükoğlu, 2014, s. 162). Aile her yeni doğan ile genişledikçe, anne baba çocuk arasındaki etkileşimin azalması; ancak kardeşler arası etkileşimin artması söz konusudur. Aileye katılan her yeni birey ile anne baba tutumları değişikliğe uğrar. Daha kısıtlayıcı ve daha az sıcak olma yönünde bir eğilimin oluşmasının yanı sıra babaların çocuk yetiştirme sürecine gösterdikleri katılım artabilir (Gander ve Gardiner, 2010, s. 311). Özellikle 3 ve daha fazla çocuk sahibi ailelerde katı/sert disiplin anlayışı hâkimdir. Ancak, aile içindeki görevlerin paylaşılması baskıcı tutumların azalmasında etkili olabilmektedir (Özyürek ve Şahin, 2005, s. 32).

2.1.8.7. Çocuğun Yaşı

Anne babalar küçük yaştaki çocuklarının davranışlarına daha çok hoşgörü gösterirken büyük olan çocukları daha çok kontrol etme ve denetleme yönünde hareket etmektedirler. İlk çocuktan beklenti daha çok olmakta ve dolayısıyla bu çocuk yetişkinmiş gibi davranılarak daha olgun bir kişi olarak büyütülmektedir.

Küçük çocuklara büyük olana nazaran daha az sorumluluk verilmektedir (Ayyıldız, 2005, s.17; Garip, 2010, s.38).

Bir başka araştırmaya göre, ailenin son doğan çocuğuna anne baba oldukça düşkün olmakta ve onları daha çok kollama ile büyütmektedirler. (Yörükoğlu, 2014, s.163).

Hortaçsu (2012, s. 80), çocuk eğer büyükse anne baba onu daha fazla sorumlu tuttuğunu belirtmiştir. Bununla birlikte, kardeşinin düşmesine sebep olan veya onu koruyamayan bir çocuğun suçlanabileceğini veya kıskançlıkla böyle davrandığı düşünülebileceğini ifade etmiştir.

2.1.8.8. Çocuğun Cinsiyeti

Anne baba çocuk ilişkisini etkileyen unsurlardan birisi çocuğun cinsiyetidir. Thomas ve arkadaşları (1972), ilk doğan kız çocuklarının anneden daha çok güler yüz gördüklerini ortaya koymuşlardır. Babalar ise ilk doğan erkek çocukla daha fazla konuşup onlara daha çok dokunmaktadırlar (Akt. Gander ve Gardiner, 2010, s. 311). Doğumdan önce çocuğun cinsiyeti üzerine bir beklentileri olan anne babalar, eğer bebek bekledikleri cinsiyet ile doğmazsa çocuğa karşı itici bir tutum geliştirebilirler. Bebeğin cinsiyeti kendi beklentileri ile uyumlu olan anne babalar çocuklarına karşı daha kabullenici ve olumlu davranışlar sergilemektedirler (Çağdaş ve Seçer, 2011, s. 141).

Geleneksel toplumlara bakıldığında, erkek çocuğa daha fazla değer verildiği, kız çocuklarından üstün tutuldukları görülmektedir. Burum, ailenin inandığı kültürel değerler veya eğitimsizlikle ilgili olmasının yanı sıra ekonomik birtakım nedenlerle de ilgili olabilmektedir. Bazı ailelerde erkek çocuk, erişkin olduğunda ailenin ekonomik gücü olarak görüleceğinden, daha fazla değer görmektedir (Yörükoğlu, 2007, s. 37).

Bunların yanı sıra, aile içinde anne baba, çocuklara cinsiyet rolleri üzerinden de farklı tutumda bulunmaktadır. Örneğin, babalar, erkek çocuklarının güç ve dayanıklılık yönlerinin ön planda olduğunu düşünerek onları daha çok hareketli oyunlara teşvik etmekte, daha katı, yönlendirici, daha az şefkatli davranmakta; kız çocuklarına daha çok ödül ve ceza vermektedirler (Hortaçsu, 2012, s. 88). Aileler,

kız çocuklarının bağımsızlık davranışlarını kısıtlayıp cezalandırırken, erkek çocuklarının daha bağımsız davranmalarını beklemektedirler (Yılmaz, 2004, s. 35).

2.2. Evlilikte Başa Çıkma

Pek çok çift, ilişkilerinin bazı dönemlerinde adaptasyon gerektiren durumlar ve stresli geçiş olayları yaşarlar. Böyle negatif ve stresli olaylar, sağlık, çocuklar, ev geçindirme veya iş ile ilgili olabilmektedir (Kluwer, 2000, s.s. 59-78).

Bununla birlikte, çiftler büyük problemlerle karşılaştıklarında, strese bağlı duygu ve davranışların ilişkilerini olumsuz yönde etkileyip etkilemeyeceği, onların başa çıkma becerilerine bağlıdır (Kluwer, 2000, s.s. 59-78; Patterson, 2002, s.s. 349-360).

Bowman(1990, s.s.463-474)'ın belirttiği gibi, yakın ilişkilerde, özellikle evlilikte, tekrar eden güçlükler, bireylerin diğer negatif olaylara verdikleri cevaplardan daha farklı bir yol ile başa çıkmalarını gerekli kılar. Bu nedenle, uzun süreli yakın ilişkilerle ilgilenirken, evli kişilerin evlilik sorunlarını çözebilmek adına kullandıkları belirli başa çıkma stratejilerini anlamamanın önemli olduğunu ileri sürmüştür.

Görüldüğü gibi, evlilik, kişinin hayatının en önemli dönüm noktalarından biri olmakla birlikte, baş edilmesi gereken, kişinin bireysel ve toplumsal ihtiyacının karşılanmasının yanı sıra, yeni sorumlulukları da beraberinde getiren bir unsurdur. Bu araştırmaya göre, böyle önemli bir dönemde yaşanan sorunlar karşısında kişinin sergileyeceği tavır ve davranışları, şimdiye kadar öğrendiği ve geçmişinden getirdiği öğretilerden beslenerek belirlediği düşünülmektedir. Ayrıca, evli kadınların algıladıkları anne baba tutumları ile evlilikte kullandıkları başa çıkma yöntemleri arasındaki ilişkiye dair araştırma yapılmamış olması, alanda bu konu ile ilgili boşluğun doldurulması gerektiği düşüncesini doğurmuş ve bu çalışma gerekli görülmüştür.

2.2.1. Stres

İlk kez 17. Yüzyılda kullanıldığı bilinen stres kelimesi, “esnek bir nesne ile bu nesneye uygulanan dış güç arasında oluşan ilişkiyi” ifade etmek için Robert Hook tarafından kullanılmıştır. Daha sonrası ise başka bir fizikçi olan Thomas Young, 18.

yüzyılda “maddenin kendi içinde bulunan bir güç ya da direnç” anlamında kullanılmıştır (Lazarus ve Folkman, 1984, s. 2).

Fizik kanunlarında, etki-tepki prensibi gereğince madde, kendisine uygulanan dış güce kendi gücü kadar tepki vermektedir. Böylece madde, stres yaratarak kendisine uygulanan güce bir tepki ile direnç göstermekte ve uyum sağlamaya çalışmaktadır. Eğer maddeye dışarıdan uygulanan güç, maddenin gücünden daha büyükse, madde eğilip bükülebilir veya kırılabilir (Akman, 2004, s.s. 40-41).

Bununla birlikte, stres kelimesi, fizik dünyasındaki kullanıma benzer bir şekilde sosyal bilimcilerin de 18. ve 19. yüzyıllarda baş etmesi güç durum, baskı anlamlarında kullandıkları bir kelime olmuştur. Bununla bağlantılı olarak stres, objenin ve/veya kişinin bu ve buna benzer güçlerin etkisi ile formunun değiştirilmesi, bozulması karşısında gösterdiği direnç anlamı ile de kullanılmıştır. Direnç anlamının yanı sıra stres kelimesi, “bütünlüğünü bozma” ve “esas durumuna dönmek için emek sarf etme” anlamlarına da gelmektedir (Baltaş ve Baltaş, 2000, s. 265)

Stres kelimesi ile ilgili literatürün önemli bir kısmını, Lazarus ve Folkman’ın stres ve stresle başa çıkmanın bilişsel modeli üzerine yaptıkları araştırmalar oluşturur (Lazarus ve Folkman, 1984, s.s.37-49). Lazarus ve Folkman’ın ortaya atıkları Psikolojik Stres Kuramı, takip eden dönemlerde yapılmış olan pek çok çalışmaya ışık tutmuştur (Jones ve Bright, 2001, s.140).

Folkman ve Lazarus’un çalışmasında stres, bireyin sahip olduğu kaynakları zorlayan ve bu kaynakları aşan uyarıcı olarak tanımlanmıştır (Lazarus ve Folkman, 1984, s.21). Ancak, Lazarus ve Folkman’ın Psikolojik Stres Teorisi’nden sonra ortaya atılan teoriler ile stresin tanımı değişime uğramıştır. Bu teorilerde stres, bir uyarıcı veya bu uyarıcıya verilen tepki şeklinde tanımlanmak yerine, ilişkisel bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Krohne, 2002, s.3).

Görüldüğü gibi, stres geçmişten bugüne çeşitli şekillerde tanımlanmış ve son olarak kişinin çevresi ile etkileşimi sonucu meydana gelen başa çıkması zor durumlar şeklinde ifade edilmiştir. Strese sebep olan durumlar ise ani şok, üzüntü, heyecan, müzmin sıkıntılar, olarak sayılabilir. Ayrıca, geçmişte yapılmış olan hatalar, alınan

eğitim ve maruz kalınan rahatsızlıkların da strese yol açtığı bilinmektedir (Saygılı, 2001, s.10)

Bir başka görüşe göre stres yaratan olaylar, üniversiteye başlama, evlilik ve ergenlik dönemi çeşitli gelişimsel krizler ve bunların yanı sıra, doğal afetler, tecavüz, ani kayıplar, gibi travmatik olaylar sonucu yaşanan duygusal durumlardır (Erdur-Baker, 2014. s.3).

Bunların yanı sıra, olumlu veya olumsuz herhangi bir değişim stres sebebi olabilir. Bazı insanlar için bir yaşam olayı stres yaratırken bazıları için stres sebebi değildir. Bu değerlendirmeler sonucunda stres vericiler dört ayrı başlık şeklinde tasnif edilmiştir. Bunlardan ilki akut stres vericilerdir. Örneğin paraşütle atlama, belirli bir süre için strese sebep olmasından dolayı akut stres verici bir eylemdir. İkinci olarak, stres vericiler dizisi olarak adlandırılan, stres yaratan durumların art arda gelmesi durumudur. Örneği bir kişinin işini kaybedip, eşinden ayrıldıktan sonra bir yakınının vefat etmesi stres vericiler dizisine bir örnektir. Üçüncüsü, devamlı olarak günde, haftada, ayda veya yılda bir gerçekleşen stres vericilerdir. Son maddede ise işte yaşanan olumsuz olaylar veya ailevi uyuşmazlık gibi sebepler yer alır. Bunlar, kalıcı kronik stres vericiler olarak adlandırılır (Lazarus ve Folkman, 1984, s.12-14)

2.2.1. Başa Çıkma

Baş çıkma, fizyolojik ve psikolojik rahatsızlıkların azaltılması amacı ile nahoş çevresel koşulların edilmesinde kullanılan öğrenilmiş davranışlar olarak tanımlanır (Deniz Yöndem, 2006, s. 43).

Lazarus ve Folkman (1980, s. 118), “baş çıkma” terimini birey-çevre ilişkisinden bağlamında kişiye yük olan ve kaynaklarını aşan, içeriden ve/veya dışarıdan gelen belirli talepleri yönetmek (azaltmak, en aza indirmek, üstesinden gelmek, tahammül etmek) için kişi tarafından sarf edilen bilişsel ve davranışsal çaba olarak tanımlamışlardır. Çalışmalarında, baş çıkma terimini, stres dolu insan-çevre ilişkilerinin kritik bir arabulucusu ve yine bu ilişkilerin kısa ve uzun vadedeki sonuçları şeklinde ele almışlardır.

Feldman (1997, s. 426) da benzer şekilde başa çıkma terimini, bireyin stresi kontrol etmek, azaltmak veya stresin etkisine tahammül edebilmeyi öğrenmek için olumsuz ve/veya strese sebep olan olaylara ve durumlara karşı göstermiş olduğu, bilişsel ve davranışsal çaba olarak tanımlamıştır.

Bunların yanı sıra, stresle başa çıkma, kişinin gelecekte karşılaşabileceği olası stresli yaşantılarla etkili bir şekilde başa çıkabilmek için, önceden hazırlıklı başa çıkma (proactive coping) şeklinde de kullanılmaktadır (Aydın, 2006, s. 7).

Ayrıca, başa çıkma süreci dinamik bir süreçtir; yani her olay veya durum için farklı bir strateji kullanılmaktadır. Bir örnek verilecek olursa, bazı durumlar ile başa çıkmak için savunma mekanizmaları kullanılırken, bazı durumlar için ise problem çözme yolları kullanılabilir Lazarus ve Folkman (1984, s. 142).

Bununla birlikte, kişinin başa çıkma tepkileri, onun kişisel özellikleri, geçmiş deneyimleri ve öz yeterliliğinden etkilenmektedir (Lazarus, 1993, s. 819).

Lazarus ve Folkman teorilerinde, stresle başa çıkma süreci içerisinde önemli olan iki kavramdan söz etmektedirler. Değerlendirme (appraisal) ve baş etme olarak belirttikleri bu iki kavramdan değerlendirme, bireyin karşılaştığı baş edilmesi güç olan durumun/olayın, onun iyi oluşu açısından önemini değerlendirmesi olarak açıklanmaktadır. Bir başka deyişle, bireyin baş etmesi güç bir durumla karşılaştığında bu duruma getirdiği yorum anlamında kullanılmaktadır (Lazarus ve Folkman, 1984, s. 25).

Folkman ve Lazarus'a (1980, s. 223) göre stresli bir durumla karşılaşan bireyler, üç aşamalı bir süreç içini girmektedirler. Birincil değerlendirme dedikleri ilk aşamada, birey stres kaynağının yani olay veya durumun farkına varır (Thoits, 1995, s. 59). Bu farkındalıkla beraber, karşılaşılan olay zararlı ise negatif; faydalı ise pozitif duygudurum ortaya çıkar (Türküm, 1999, s. 19). İkincil değerlendirmede ise birey, karşılaştığı olaya verebileceği tepkiler üzerinde düşünür. Hali hazırda sahip olduğu kaynakları kullanarak durum/olay ile baş edip edemeyeceğini değerlendirir (Rutter, 1981 s. 344). Lazarus (1991, s. 827)'un belirttiğine göre ise, ikinci değerlendirmede, kişi başkalarını suçlamak veya güven duyma, başa çıkma noktasındaki potansiyeli ve gelecek beklentileri ile ilgili bir değerlendirme yapar. Üçüncü değerlendirme aşaması

ise, strese karşı verilen baş etme tepkisini ifade eder. Folkman ve Lazarus (1991, s. 828), değerlendirme sürecinin, düşünce, davranış ve duyguların, hangi başa çıkma yöntemlerinin kullanacağını etkileyen faktörler olduğunu belirtmişlerdir.

2.2.2.1 Başa Çıkma Stratejilerinin Sınıflandırılması

Literatürde, başa çıkma teriminin yanı sıra “başa çıkma stratejileri” de tanımlanmıştır. Bowman (1990, s.s. 463-474)’a göre başa çıkma stratejileri terimi, karşılaşılan belirli stres veya problem durumlarını aza indirmek üzere gösterilen yöntemlerdir.

Araştırmacılar başa çıkma stratejilerini sınıflandırma konusunda farklı görüşlere sahip olmuşlardır. Örneğin, başlangıçta Lazarus ve Folkman (1984, s.319), başa çıkma stratejilerini “problem odaklı” ve “duygu odaklı” olmak üzere iki grupta kategorize etmişlerdir. Bu tasnif işlemine göre, problem odaklı başa çıkma stratejileri, dışarıdan gelen stresörlerin üstesinden gelebilmek için gösterilen çabadır. Buna karşılık, duygu odaklı başa çıkma stratejileri stresörlerle ilgili duygusal reaksiyonları yönetebilme çabasıdır.

Stresle başa çıkma noktasında, eğer bireyin kaynakları yeterli ise problem odaklı başa çıkma yolu, stres düzeyini önemli derecede azaltmaktadır. Böylece söz konusu durum, stres kaynağı olmaktan çıkmaktadır (Smith ve Carlson, 1997, s. 236). Problem odaklı başa çıkma, stresli durum ile başa çıkmak, stresin etkisini kaldırmak veya azaltmak için mücadeleye yönelik çeşitli yollar içermektedir. Bu yolu kullanan kişiler, stresle karşılaştıkları zaman bilişsel olarak hazırlık yapma, stresi kabul etme, problem çözme ve duygusal düzenleme gibi yöntemler kullanmaktadırlar. Bu strateji kullanan bireyler, stres kaynağı olan durumu/olayı, değiştirip dönüştürebilme gücüne sahip oldukları inancını taşırlar (Folkman ve Lazarus, 1980, s. 223).

Bununla birlikte duygu odaklı başa çıkma, farklı kaynaklarda pasif odaklı başa çıkma olarak da ifade edilmektedir (Smith ve Carlson, 1997, s. 237). Başa çıkma yolu olarak duygu odaklı yöntemleri kullanan bireyler, karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelebilme noktasında yetersizlik duyguları ve isteksizlik durumu yaşamaktadırlar. Bunların yanı sıra, duygu odaklı başa çıkma yöntemi, kaçınma, yok sayma ve yoğun düşünceler içine girme gibi durumları da içermektedir. Duygu odaklı başa çıkmanın

özellikleri arasında duyguları ifade edebilme ve düzenleyebilme becerileri de bulunmaktadır (Smith ve Carlson, 1997, s. 237). Son olarak, alkol almak, spor yapmak ve alışveriş yapmak gibi stresi zihinden uzaklaştırmaya yönelik davranışlar da duygu odaklı başa çıkmanın içinde değerlendirilmektedir (Jones ve Birght, 2001, s. 142).

Başa çıkma stratejilerini bir başka şekilde kategorize eden Roth ve Cohen (1986, s.s. 813-819), stresli durum ile karşılaşıldığı zaman kullanılan başa çıkma stratejilerini “yaklaşma” ya karşı “kaçma” şeklinde sınıflandırmıştır.

Duygu odaklı başa çıkma yollarından biri olan kaçma odaklı başa çıkma ile ilgili araştırmaların büyük bir kısmında kaçınma odaklı başa çıkmanın daha az işlevsel olduğu veya işlevsel olmadığı yönünde bilgiler içermektedir (Littleton, Horsley, John ve Nelson, 2007, s. 980).

Kaçma odaklı başa çıkma, özellikle stresli durum ile yüzleşmeye hazır olunmadığı zaman, kişiyi rahatlatması ve kişiye zaman kazandırması açısından önemlidir (Roth ve Cohen, 1986, s. 813). Dolayısıyla travma ile karşılaşılan ilk anda kaçmayı kullanma, travmaya karşı verilen işlevsel ve yaygın bir tepkidir (Kashdan ve Kane, 2011, s. 85).

Genelde çiftlerin problem odaklı başa çıkma tekniğini kullanmaları evliliğe olumlu yönde katkı sağlarken, kaçma yönelimli başa çıkma tekniği ise olumsuz bir etkiye sahiptir (Bauchard, Sabourin, Lussier, Wright ve Richer, 1998, s.s. 112-131).

Duygu odaklı başa çıkma stratejisi üzerine yapılan araştırmalar tek bir sonucu göstermemektedir. Elde edilen sonuçlar, büyük oranda başa çıkma stiline hangi dinamikler üzerinden incelendiğine bağlıdır. Bazı araştırmalar, duygu odaklı başa çıkma stratejilerinin sosyal destek talebi ve olumlu/pozitif tekrar anlamlandırma gibi yönlerini vurgulayarak, evliliğin kalitesine olumlu katkıda bulunduklarını belirtmişlerdir (Ptacek ve Dodge, 1995, s.s. 76-84; Stanton, Tennen, Affleck ve Mendola, 1992, s.s. 1-13; Unger, Jacobs ve Canon, 1996, s.s. 123-142).

Duygu odaklı başa çıkma stratejileri ile ilgili diğer bazı araştırmalar ise, negatif yönlü stratejiler olan üzülmeye ve kendini suçlama stillerine vurgu yaparak, bunların

evlilik ilişkisine olumsuz etkide bulunduğunu belirtmişlerdir (Bowman, 1990, s.s.463-474; Cohan ve Bradburt, s.s.191-200, 1994; Lussier ve arkadaşları, 1997, s.s.777-791).

Başka bir çalışmada, başa çıkma stratejileri “aktif olma/yaklaşma”ya karşı “kaçınma” olarak belirtilmiştir (Holahan ve Moos, 1987, s.s.946-955).

Kaçınmalı başa çıkma, bir olay hakkındaki düşünce veya stresli bir durumdan uzaklaşma, böylelikle problemlili durum ve ilgili stres reaksiyonlarının oluşması olasılığını düşürme çabasını ifade eder (Lazarus ve Folkman, 1984, s. 27).

Problem çözmeye engel olarak, “kaçınmalı başa çıkma”, “yaklaşmalı başa çıkma” stratejisine göre daha az uyumludur. Olayın gerçekleştiğine dair inancı reddetmek ve duygularını kendisinden gizlemek, kaçınmalı başa çıkma stratejisine örnek olarak gösterilebilir. Buna karşılık, yaklaşmalı/aktif başa çıkma stratejisi için yaşanan bir problem üzerine arkadaşla konuşmak veya bir işin planını yaparak onu uygulamak şeklinde örnekler verilebilir(Holahan ve Moos, 1987, s.s. 946-955).

Bununla birlikte, Löbmann ve arkadaşları (2003, s.s. 309-331), başa çıkma davranışlarının iki ana başlık altında incelenebileceğini vurgulamışlardır. Bunlardan birincisi, yaşanan krizi daha elverişli şekilde atlatmak için “fiilen çaba sarf etme (aktif başa çıkma)”, ikincisi kaçınılamayacak olan istenmeyen durumları “kabul etme ve uyum sağlama” şeklinde açıklanmıştır. Dolayısıyla, aktif başa çıkma, strese sebep olan olayların çeşitli yönlerini göstererek istenmeyen durumu ortadan kaldırmak adına gösterilen, bilişsel ve davranışsal çabayı içerir. Örneğin, aile içi şiddette aktif başa çıkma, şiddet içeren bir olayın ardından madde bağımlısı eş ile böyle bir olayın ileride tekrar yaşanmaması adına konu ile ilgili konuşmayı içerir. Kabul ve uyum sağlama ise negatif olaylar karşısında bu tutumun tam zıddını göstermektedir. Kabul, kişiye iyi oluş ve haline kanaat etme duygularını yeniden kazandırabilir. Ancak bununla birlikte, uyum sağlama, kişiyi kendi kendini suçlamaya sürükleyebilir. Başka bir deyişle, kadın kurban şiddetin kendi başarısızlıklarından ve kusurlarından kaynaklandığını düşünebilir.

2.2.3. Evlilikte Başa Çıkma Yolları ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Birçok araştırma (e.g., Folkman ve Lazarus, 1984; 1988) ve bu araştırmaların ölçme araçları (e.g., Ways of Coping Questionnaire; Folkman ve Lazarus, 1988), temelde kişilerin stresli yaşam olayları ile karşılaştıklarında kullandıkları genel başa çıkma stratejilerine odaklanmıştır. Bowman (1990, s. 463-474), daha spesifik bir konuya eğilerek çiftlerin evlilik sorunlarını çözmek için kullandıkları başlıca başa çıkma yöntemlerini belirlemek üzere bir ölçme aracı geliştirmiştir. Bowman'ın Evlilikle Başa Çıkma Envanteri, içeriğinde kendini suçlama, olumlu yaklaşım, çatışma, kendiyle ilgilenme ve kaçınma olmak üzere beş çeşit strateji bulundurulur.

Bu stratejiler arasında sadece “pozitif yaklaşım” mutlu bir evlilik ile olumlu yönde ilişkilidir ve bu tarz yaklaşım, evliliklerde duygusal bağı geliştirmektedir. Bunun dışındaki başa çıkma stratejileri huzursuz evliliklerin sahip olduğu nitelikleri ifade eder.

Bir başka çalışmada, mükemmeliyetçilik ile evlilikle başa çıkma ve evlilik işlevselliği arasındaki ilişki araştırılmıştır (Haring, Hewitt, ve Flett, 2003, s.s. 143-158). Diğerlerinin kendisi hakkında gerçekçi olmayan beklentiler taşıdığı inancını taşımayı içeren “önceden belirlenmiş mükemmeliyetçilik”, evlilikle uyumsuz başa çıkma ve zayıf bir evlilik uyumu ile ilişkili bulunmuştur.

Öte yandan Senlet (2012, s. 102), kadınların aile içinde maruz kaldıkları şiddetin değişik türlerinin (fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddet) evlilik uyumları ve psikolojik durumlarıyla ilişkilerini incelemek üzere, bağlanma, evlilikte başa çıkma ve sosyal destek özelliklerini de ele alarak bir araştırma yapmıştır. Toplam 554 kadının katılımı ile yürüttüğü çalışma sonucunda eğitim ve gelir seviyesi düşük ailelerde kadınların daha yoğun şiddet gördüğü sonucuna varılmıştır.

Acicbe (2002, s. 67), evlilikte kullanılan başa çıkma yollarını ölçen “Evlilikle Başa Çıkma Ölçeği” nin Türk formunun geçerlik ve güvenilirliğini araştıran bir çalışma yapmıştır. Ayrıca, bu çalışmada demografik değişkenlerin (cinsiyet, yaş, evliliğin süresi, sahip olunan çocuk sayısı, eğitim düzeyi) evlilikte kullanılan farklı başa çıkma yollarını yordayıp yordamadıkları araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda,

Evlilikte Başı Çıkma Yolları Ölçeği'nin Türk kültüründe evliliğe ilişkin başı çıkma yollarını ölçmek için geçerli ve güvenilir bir araç olduğu kanıtlanmıştır.

BÖLÜM 3: YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu ve veri toplama araçları hakkında bilgi verilmiş; verilerin toplanması ve analizinde kullanılan istatistikler teknikler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, algılanan anne baba tutumları ile evlilikte kullanılan başa çıkma yolları arasındaki ilişkiyi inceleyen ilişkisel tarama modeli kapsamında betimsel bir çalışmadır. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasında birlikte değişiklik olup olmadığını veya farklılığın derecesini belirlemek için kullanılan bir araştırma modelidir (Karasar 2007, s. 81). Araştırmada bazı demografik değişkenler (eşlerin eğitim durumu, kadının anne-babasının eğitim durumu, evlilik yaşı, eşler arasındaki yaş farkı, anne babanın vefat etmiş/ayrılı/birlikte olma durumları, çalışma durumu, evlenme biçimi, çocuk sayısı), anne baba tutumları ve evlilikte kullanılan baş etme mekanizmaları arasındaki ilişki araştırılmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın İstanbul ilindeki evli kadınlar olup, örnekleme ise Bağcılar ve Esenler ilçelerindeki üç ayrı bilgi evine bu iki ilçenin çeşitli semtlerinden gelen kadınlardan gönüllü olan 374 evli kadın oluşturmaktadır. Ölçme araçları kadınlara bu merkezler üzerinden ulaştırılmıştır.

Araştırma için Bağcılar ve Esenler ilçelerinin seçilmesinde TÜİK verilerinden faydalanılmıştır. TÜİK tarafından 1 Şubat 2018’de yayımlanan Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre Bağcılar, İstanbul’un en büyük 3. İlçesi olarak belirlenmiş ve Türkiye’nin 81 ilinden de vatandaşı barındırdığı tespit edilmiştir. Yine Esenler ilçesi de İstanbul’un en büyük 12. İlçesi olarak belirlenirken, Türkiye’nin bütün illerinden insanların yaşadığı bir ilçe olduğu duyurulmuştur. Bütün illerden

insanların yaşadığı bu iki ilçenin Türkiye'nin mozaiki olduğu düşüncesinden yola çıkılarak, bu ilçeler seçilmiş; araştırma sonucunun sıhhati açısından bu ilçelerden gelecek olan veriler önemli görülmüştür.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, “Kişisel Bilgi Formu”, Kuzgun ve Eldeleklioğlu tarafından geliştirilen “Anne Baba Tutum Ölçeği” ve Bowmen tarafından geliştirilen “Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği” olmak üzere üç adet ölçme aracı kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan kadınları tanımak ve araştırma sonucunda öğrenilmek istenen bilgilere ulaşmak amacı ile araştırmacı tarafından konu ile ilgili literatür taranmış ve uzman görüşüne başvurularak “Kişisel Bilgi Formu” geliştirilmiştir. Kişisel Bilgi Formu'nda doğum tarihi, eğitim durumu, sosyoekonomik düzey, çalışma durumu, evlilik biçimi ve süresi, evlenme yaşı, çocuk sayısı, gibi konular üzerine kapalı uçlu sorular sorulmuştur.

3.3.2. Ana Baba Tutum Ölçeği

Türkiye’de ilk kez anne baba tutumlarını ölçen bir ölçme aracı geliştiren Kuzgun (1972)’dur. Yazar, ana baba tutumlarını demokratik, otoriter ve ilgisiz olarak tasnif etmiş ve Ana Baba Tutum Envanteri’ni oluşturmuştur. Daha sonra bu ölçeğin yeterli güvenilirliği olmadığı düşüncesi ile yeniden bir çalışma yaparak bu ölçeği “Ana Baba Tutumları Ölçeği” adı ile revize etmiştir. 5’li likert tipi şeklinde oluşturulan bu ölçeğin içindeki bazı maddeleri değiştirmiş, bazı maddeleri de olduğu gibi almıştır. Bununla birlikte istekçi, koruyucu ve reddedici anne baba tutumlarını da tanımlayan maddeler yazmıştır.

Aşağıda görüleceği üzere Tablo 1’de, ana baba tutumları ve bunları ölçtüğü düşünülen maddelerin sayıları verilmiştir.

Tablo 1. Ana Baba Tutumları ve Ölçtükleri Madde Sayıları

Ana Baba Tutumları	Madde Sayısı
Demokratik	35
Otoriter	29
Koruyucu/İstekçi	22
Reddedici	15
İlgisiz	18
Toplam	119

Beş alt ölçekten oluşan ABTÖ, 1992-1993 öğretim yılında Gazi Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi'ne devam eden 100 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen puanlar üzerinde faktör analizi tekniği uygulanarak ölçeğin boyutlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Faktör analizi sonuçları maddelerin önemli bir bölümünün yüksek faktör yükleri ile 1. Faktörde toplandığını, bunu 2. Faktörde toplanan maddelerin izlediği, diğer faktörler ise madde sayısının 3'ü geçmediğini göstermiştir.

Birinci faktörün içeriğindeki maddeler incelendiği zaman faktör yükleri artı olan maddelerin “demokratik” ve faktör yükü eksi olanların ise “otoriter” tutumu betimledikleri görülmüştür. Bu bilgi içten sevgiye dayalı ve iç denetime önem veren demokratik tutumun, sevgisizlik ve katı disiplin ile nitelenen otoriter tutumun tersi olduğu yolundaki gözlem ve görüşlere uygun düşmektedir.

Birinci faktörde yer alan maddeler arasından faktör yükü en yüksek değeri gösteren 15 madde, “Demokratik Tutum Ölçeği” maddeleri olarak belirlenmiştir. Bu faktöre eksi değer taşıyan fakat faktör yükleri yüksek olan 10 madde ise “Otoriter” tutumu ölçen maddeler olarak alınmıştır.

İkinci faktöre “Koruyucu/İstekçi Tutum Ölçeği” adı verilmiştir. Bu ölçekte faktör yükleri doyurucu olarak bulunan 10 maddeden 3 tanesi “koruyucu”, 7 tanesi ise “istekçi” tutumu ölçen maddelerdir.

Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için önce ölçeği oluşturan alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Daha sonra testin tekrarı yöntemi ile kararlı bir ölçme yapıp yapmadığı belirlenmiştir. Demokratik alt ölçeğinin iç tutarlılık (0.89) ve kararlılık (0.92) katsayıları da yüksek olarak saptanmıştır. Koruyucu/istekçi alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı (0.82), otoriter alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısından

(0.78) daha yüksektir. Ayrıca otoriter alt ölçeğinin kararlılık katsayısı (0.79), koruyucu/istekçi alt ölçeğinin kararlılık katsayısından (0.75) biraz daha yüksek olarak saptanmıştır.

3.3.3. Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği

Evlilikte Başa Çıkma Yolları Ölçeği; evlilikte kullanılmakta olan baş etme yöntemlerini ölçmek üzere Bowman (1990) tarafından geliştirilmiş ve Acicbe (2002) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış olup, 66 maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin başında, eşler arasında sürekli tekrarlanan en önemli sorunun soran açık uçlu bir soru vardır. Ardından, sorunun şiddetine ilişkin “önemli değil” ve “çok önemli” arasında değişen 5'li bir değerlendirme yapılmaktadır. Ancak bu iki soru analizlere dahil edilmemektedir. Faktör analizleri 5 faktöre işaret etmektedir: Kendini Suçlama, Olumlu Yaklaşım, Çatışma, Kendiyle İlgilenme, Kaçınma. Ölçeğin alt ölçeklerine ilişkin geçerlik güvenirlik çalışmaları sonrasında elde edilen Cronbach Alfa değerleri şu şekildedir: Kendini Suçlama .88, olumlu yaklaşım .88, Kendiyle İlgilenme .82, Kaçınma .77. Türk örnekleminde uygulanmış olan adaptasyon çalışmasında ulaşılan bulgulara göre Cronbach Alfa değerinde ; Kendini Suçlama .87, Olumlu Yaklaşım .54, Çatışma .84, Kendiyle İlgilenme .68, Kaçınma .49 şeklinde bulunmuştur (Acicbe, 2002). Aşağıda, Tablo 2, evlilikteki sorunlarla başa çıkma yöntemleri ve ölçtükleri madde sayıları üzerine veri içermektedir.

Tablo 2. Evlilikle Başa Çıkma Yöntemleri ve Ölçtükleri Madde Sayıları

Baş Çıkma Yöntemi	Madde Sayısı
Kendini Suçlama	14
Olumlu Yaklaşım	13
Çatışma	13
Kendiyle İlgilenme	7
Kaçınma	12
Puanlamaya Alınmayan	5

Çatışma alt testi 15 madde içerip, toplamda 0-75 aralığında; kendini suçlama alt testi, 15 maddeden oluşup, 0-75 aralığında; olumlu yaklaşım alt testi, 14 maddeden oluşup, 1-70 aralığında; kendiyle ilgilenme alt testi 9 madde içerip 1-45 aralığında; kaçınma alt testi ise 11 maddeden oluşup 0-55 aralığında puanlanmaktadır.

Elde edilen puanların yüksekliği, başa çıkma stratejisinin çok kullanıldığını göstermektedir. 3., 17., 21., 24., 50. ve 27. maddeler ters puanlanmaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplamak üzere katılmaya gönüllü olan kadınlara, isim bildirmeme, soruları cevaplariken başkasından yardım almama ve olmak istenen değil, hali hazırda hissedilen duygulara göre soruları cevaplama noktasında uyarılarda bulunulmuştur. Öte yandan, elde edilen kişisel bilgilerin sadece bu araştırma için kullanılacağı ve muhafaza edileceği noktasında güvence verilmiştir. Bu şekilde araştırmaya katılmak üzere Esenler ve Bağcılar ilçelerinden toplam 374 gönüllü kadına ayrı zamanlarda testler ulaştırılmış ve toplanmıştır. Araştırma için Esenler ve Bağcılar'da bulunan üç ayrı bilgi evine çeşitli semtlerden gelen kadınlara ulaşılmış ve lme araçları kadınlara bu bilgi evleri üzerinden ulaştırılmıştır.

Araştırmada ulaşılan veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 23.0 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilme sürecinde tanımlayıcı istatistiksel metotlar (sayı, ortalama, yüzde, standart sapma) kullanılmıştır.

Katılımcıların, yaş, eğitim düzeyi, ekonomik düzey, evlilik yaşı, ocuk sayısı gibi maddeleri içine alan demografik bilgilerinin frekans ve yüzde analizleri yapılmıştır.

Bunun yanı sıra, niceliksel veriler karşılaştırılırken iki grup arasında bulunan farkı belirlemek amacı ile t-testi, ikiden daha fazla grup söz konusu olduğuunda gruplar arasındaki parametrelerin karşılaştırılması amacı ile Tek Yönlü (One Way) Anova testi kullanılmıştır.

Son olarak, araştırmadaki bağımlı ve bağımsız değerkenlerin arasındaki ilişkiyi ölçmek için Pearson korelasyon testi kullanılmıştır. Ulaşılan bulgular %95 güven aralığı ve %5 anlamlılık düzeyi içinde değerlendirilmiştir.

BÖLÜM 4 : BULGULAR

Tablo 3’te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan evli kadınların yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, ekonomik düzey, evlenme yaşı, evlilik süresi, evlilik biçimi ve çocuk sayısı bakımından frekans ve yüzde şeklinde ifadeleri belirtilmiştir.

4.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Sayı ve Yüzdeler

Tablo 3. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Sayı ve Yüzdeler

	Gruplar	Frekans	Yüzde (%)
Yaş	20-30	97	25,9
	31-40	177	47,3
	40+	100	26,7
Eğitim Düzeyi	İlk ve Orta Okul	170	45,5
	Lise	126	33,7
	Lisans/Lisansüstü	78	20,9
Çalışma Durumu	Çalışıyor	94	25,1
	Çalışmıyor	280	74,9
Ekonomik Düzey	0-2000	138	36,9
	2000-3000	104	27,8
	3000-5000	76	20,3
	5000+	56	15,0
Evlilik Yaşı	18 altı	76	20,3
	18-24	189	50,5
	24+	109	29,1
Evlilik Süresi	0-5	60	16,0
	6-10	86	23,0
	11-20	144	38,5
	20+	84	22,5

Tablo 3’ün devamı

	Gruplar	Frekans	Yüzde
--	---------	---------	-------

Evlilik Biçimi	Görücü Usulü	94	25,1
	Görücü U./Severek	128	34,2
	Flört	152	40,6
Çocuk Sayısı	0-2	154	41,2
	2-4	124	33,2
	4+	96	25,7

Tablo 3'e göre, araştırmaya katılan kadınların 97'si (%25,9) 20-30 yaş arası, 177'si (%47,3) 31-40 yaş arası, 100'ü (26,7) 40 üzeri olarak dağılmaktadır.

Eğitim düzeyi değişkenine göre araştırmaya katılan kadınların 170'i (%45,5) ilk ve ortaokul mezunu, 126'sı (%33,7) lise mezunu, 78'i (20,9) lisans ve lisansüstü mezunu şeklinde dağılım göstermektedir.

Katılımcıların çalışma durumuna göre, 94 kişi (%25,1) çalışanlar; 280 kişi (74,9) çalışmayanlar olarak dağılmaktadır.

Ekonomik düzey dağılımı, 0-2000 arası 138 kişi (%36,9), 2000-3000 arası 104 kişi (27,8), 3000-5000 arası 76 kişi (20,3), 5000 üzeri 56 kişi (%15) şeklindedir.

Araştırmaya katılan kadınların evlilik yaşı değişkenine göre 76 kişi (20,3) 18 yaş altı, 189 kişi (50,5) 18-24 yaş arası, 109 kişi (29,1) 24 yaş üzeri şeklinde dağılım göstermektedir.

Katılımcılar, evlilik süresi değişkeni baz alındığında, 60 kişi (%16) 0-5 yıl, 86 kişi (%23) 6-10 yıl, 144 kişi (38,5) 11-20 yıl, 84 kişi (%22,5) 20 yıl üzeri olarak dağılmaktadır.

Katılımcıların evlilik biçimi değişkenine göre dağılımları; görücü usulü 94 kişi (%25,1), görücü usulü ve severek 128 kişi (%34,2), flört 152 kişi (%40,6) şeklindedir.

Son olarak, çocuk sayısına göre dağılımlar ise 0-2 arası 154 kişi (%41,2), 2-4 arası 124 kişi (%33,2), 4 üzeri 96 kişi (%25,7) olarak görülmektedir.

4.2. Evli Kadınların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarına İlişkin Ortalamalar

Araştırmaya katılan kadınların algıladıkları anne baba tutumları kapsamında, demokratik, otoriter ve koruyucu istekçi anne baba tutumlarına ilişkin bulgular Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Kadınların Algıladıkları Anne Baba Tutumlarına İlişkin Genel Veri

	N	Min.	Max.	Ort.	Ss
Demokratik Tutum	374	13	75	51,7888	16,403
Otoriter Tutum	374	10	65	25,4251	10,540
Koruyucu İstekçi T.	374	14	68	38,5695	10,611

Tablo 4’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan kadınların algıladıkları anne baba tutumları kapsamında “demokratik tutum” düzeyi ($51,788 \pm 16,403$); “koruyucu istekçi tutum” düzeyi ($25,425 \pm 10,540$); “otoriter tutum” düzeyi ($38,569 \pm 10,611$) olarak tespit edilmiştir.

4.3. Evli Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarına İlişkin Ortalamalar

Araştırmaya katılan kadınların algıladıkları anne baba tutumları kapsamında, demokratik, otoriter ve koruyucu istekçi anne baba tutumlarına ilişkin bulgular Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarına İlişkin Genel Veri

	N	Min	Max	Ort	Ss
Kendini Suçlama	374	14	65	36,826	10,280
Pozitif Yaklaşım	374	3	68	40,422	9,826
Çatışma	374	0	56	26,294	9,678
Kendiyle İlgilenme	374	6	48	16,267	6,576
Kaçma	374	8	52	30,347	7,751

Tablo 5’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yolları kapsamında “kendini suçlama” düzeyi ($36,826 \pm 10,280$); “pozitif yaklaşım” düzeyi ($40,422 \pm 9,826$); “çatışma” düzeyi ($26,294 \pm 9,678$); “kendiniyle

ilgilenme” düzeyi ($16,267 \pm 6,576$); “kaçma” düzeyi ($30,347 \pm 7,751$) olarak tespit edilmiştir.

4.4. Evlilikte Kullanılan Başa Çıkma Yolları ile Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan evli kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarının her biri için yaşa göre farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçlar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 6. Yaş Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Yaş	N	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
20-30	97	39,38	9,88	G.Arası	856,086	2	428,043		
31-40	177	35,88	9,95	G.İçi	38567,617	371	103,956	4,118	,017
40+	100	36,01	10,88	Toplam	39423,703	373			
Toplam	374	36,82	10,28						

Tablo 6’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından kendini suçlama yolunun, yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($F=4,118$; $p<0.05$). Yani, kendini suçlama davranışı kadınların bulunduğu yaşa göre değişkenlik göstermektedir. Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu bulunmuştur ($L_F=1.020$; $p>0.05$). Ortalama(N) değerlerinin birbiri ile eşit olmaması durumu da göz önünde bulundurularak Scheffe analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh _{$\bar{x}$}	p
20-30	31-40	3,49*	1,288	.026
	40+	3,37	1,453	.069
31-40	20-30	-3,49*	1,288	.026
	40+	-,12	1,275	.995
40+	20-30	-3,37	1,453	.069
	31-40	,12	1,275	.995

Tablo 7’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından kendini suçlama yolunun yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “20-30” yaş grubu ile “31-40” yaş grubu arasında olduğu tespit edilmiş ($p<.05$) ve anlamlılık yönü “20-30” yaş – “31-40” yaş şeklinde bulunmuştur. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Bu sonuçlara göre, genç yaş grubu olarak araştırmaya katılan 20-30 yaş arası kadınlar evlilikte yaşadıkları sorunlar karşısında kendilerini daha fazla suçlamaktadırlar.

Tablo 8. Yaş Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Yaş	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
20-30	97	40,47	9,76	G.Arası	53,786	2	26,893		
31-40	177	40,73	8,15	G.İçi	35963,465	371	96,937	,277	,758
40+	100	39,82	12,35	Toplam	36017,251	373			
Toplam	374	40,42	9,82						

Tablo 8’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “pozitif yaklaşım” yolunun, yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA)

sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği tespit edilmiştir ($F=,277$; $p>0.05$). Dolayısıyla, evlilikte karşılaşılan sorunlara pozitif yaklaşım yöntemi ile karşılık verme durumunun yaş ile anlamlı ilişkisi bulunmamaktadır.

Tablo 9. Yaş Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Yaş	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
20-30	97	28,79	9,80	G.Arası	954,060	2	477,030		
31-40	177	24,89	9,09	G.İçi	33985,587	371	91,605	5,207	,006
40+	100	26,35	10,15	Toplam	34939,647	373			
Toplam	374	26,29	9,67						

Tablo 9’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “çatışma” yolunun, yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=5,207$; $p<0.05$). Dolayısıyla, evlilikte çatışma yöntemini kullanan kadınlar yaş grupları açısından farklılık arz etmektedirler. Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olması ($L_F=,790$; $p>0.05$) sebebiyle Scheffe analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 10. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh _{$\bar{x}$}	p
20-30	31-40	3,90*	1,209	.006
	40+	2,44	1,363	.202
31-40	20-30	-3,90*	1,209	.006
	40+	-1,45	1,197	.477
40+	20-30	-2,44	1,363	.202
	31-40	1,45	1,197	.477

Tablo 10’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından çatışma yolunun yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “20-30” yaş grubu ile “31-40” yaş grubu arasında olduğu tespit edilmiş ($p<.05$) ve anlamlılık yönü “20-30” yaş – “31-40” yaş şeklinde bulunmuştur. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Dolayısıyla araştırmaya katılan kadınlardan genç yaş grubu içinde olanlar, evliliklerinde bir problem ile yüz yüze geldiklerinde daha çok çatışma yolunu tercih etmektedirler.

Tablo 11. Yaş Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları				
Yaş	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F P
20-30	97	17,19	7,63	G.Arası	376,478	2	188,239	
31-40	177	15,20	5,36	G.İçi	15754,784	371	42,466	4,433 ,013
40+	100	17,24	7,17	Toplam	16131,262	373		
Toplam	374	16,26	6,57					

Tablo 11’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kendiyle ilgilenme” yolunun, yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel

olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=5,207$; $p<0.05$). Yani, kadınların kendiyle ilgilenme stratejisini kullanma oranları yaşlara göre farklılık göstermektedir. Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmaması ($L_F=5,948$; $p<0.05$) sebebiyle Tamhane analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 12. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
20-30	31-40	1,98	,87	.006
	40+	-,04	1,05	.202
31-40	20-30	-1,98	,87	.006
	40+	-2,03*	,82	.477
40+	20-30	,04	1,05	.202
	31-40	2,03*	,82	.477

Tablo 12’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından kendiyle ilgilenme yolunun yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tamhane Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “31-40” yaş grubu ile “40+” yaş grubu arasında olduğu tespit edilmiş ($p<.05$) ve anlamlılık yönü “40+” yaş – “31-40” yaş şeklinde bulunmuştur. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Bu sonuçtan hareketle, 40 yaş üzeri evli kadınlar, karşıdaki ile olumlu veya olumsuz iletişimi içeren pozitif yaklaşım veya çatışma yöntemleri yerine, pasif bir problem çözme yöntemi olan kendiyle ilgilenme stratejisini daha çok kullanmaktadırlar.

Tablo 13. Yaş Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Yaş	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
20-30	97	29,30	7,87	G.Arası	226,618	2	113,309		
31-40	177	30,29	7,36	G.İçi	22186,195	371	59,801	1,895	,152
40+	100	31,45	8,20	Toplam	22412,813	373			
Toplam	374	30,34	7,75						

Tablo 13'te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kaçma” yolunun, yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,895$; $p>0.05$). Dolayısıyla, kaçma yolunu tercih eden kadınlar yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedirler.

4.5. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Stratejileri ile Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından her biri için eğitim düzeyi değişkenine göre farklılık olup olmadığı aşağıdaki tablolarda yer alan bilgiler ışığında yorumlanmıştır.

Tablo 14. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Eğitim	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
İlkokul	170	36,12	9,91	G.Arası	152,904	2	76,452		
Lise	126	37,47	10,58	G.İçi	39270,799	371	105,851	,722	,486
Lisans/L.Ü	78	37,29	10,59	Toplam	39423,703	373			
Toplam	374	36,82	10,28						

Tablo 14'te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kendini suçlama” yolunun, eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=,722$; $p>0.05$). Dolayısıyla, kadınlar

evlilikte kendilerini suçlama yolunu kullanırken eğitim düzeylerine göre farklılaşmamaktadırlar.

Tablo 15. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Eğitim	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
İlkokul	170	39,25	9,94	G.Arası	821,755	2	410,877	4,331	,014
Lise	126	40,30	9,10	G.İçi	35195,497	371	94,867		
Lisans/L.Ü	78	43,16	10,26	Toplam	36017,251	373			
Toplam	374	40,42	9,82						

Tablo 15’te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “pozitif yaklaşım” yolunun, eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=4,331$; $p<0.05$). Dolayısıyla, kadınlar evlilikte bir sorun yaşadıklarında eğitim düzeylerine göre pozitif yaklaşım yolunu farklı oranlarda kullanmaktadırlar. Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olması ($L_F=$; $p>0.05$) sebebiyle Scheffe analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 16. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $\bar{x}$	p
İlkokul	Lise	-1,04	1,14	.658
	Lisans / L.Ü.	-3,91*	1,33	.014
Lise	İlkokul	1,04	1,14	.658
	Lisans / L.Ü.	-2,86	1,40	.126
Lisans / L.Ü.	İlkokul	3,91*	1,33	.014
	Lise	2,86	1,40	.126

Tablo 16’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından kendiyile ilgilenme yolunun eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “ilkokul” mezunları ile “lisans ve yüksek lisans” mezunları arasında olduğu tespit edilmiş ($p<.05$) ve anlamlılık yönü “lisans/l.ü. mezunları” – “ilkokul mezunları” şeklinde bulunmuştur. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Buradan hareketle, lisans ve lisansüstü eğitim almış olan kadınların evlilikte yaşadıkları problemleri çözmek üzere aktif ve olumlu bir yaklaşım olan pozitif yaklaşım stratejisini daha çok benimsedikleri yorumu yapılabilir.

Tablo 17. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Eğitim	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
İlkokul	170	24,44	8,58	G.Arası	1063,373	2	531,687	5,823	,003
Lise	126	27,81	10,47	G.İçi	33876,274	371	91,311		
Lisans/L.Ü	78	27,85	10,00	Toplam	34939,647	373			
Toplam	374	26,29	9,67						

Tablo 17’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “çatışma” puanlarının, eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=5,823$; $p<0.05$). Dolayısıyla çatışma yolunu kullanan kadınların eğitim düzeyi yönünden değişiklik gösterdiği ortaya çıkmıştır. Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olması ($L_F=2,132$; $p>0.05$) sebebiyle Scheffe analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 18. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
İlkokul	Lise	-3,37*	1,12	.012
	Lisans / L.Ü.	-3,41*	1,30	.034
Lise	İlkokul	3,37*	1,12	.012
	Lisans / L.Ü.	-,04	1,37	1,00
Lisans / L.Ü.	İlkokul	3,41*	1,30	.034
	Lise	,04	1,37	1,00

Tablo 18’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından çatışma puanlarının eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “ilkokul” ile “lise” ve “ilkokul” ile “lisans/yüksek lisans” grupları arasında olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Elde edilen veriler ışığında anlamlılık yönünün “lise – ilkokul” ve “lisans/yüksek lisans – ilkokul” olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Analiz sonucuna göre, lisans ve lisansüstü mezunu olan kadınlar, evlilikte aktif ve olumsuz bir yaklaşım olan çatışma stratejisini yoğun olarak kullanmaktadırlar.

Tablo 19. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Eğitim	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
İlkokul	170	15,28	6,03	G.Arası	363,195	2	181,597	4,273	,015
Lise	126	16,65	6,76	G.İçi	15768,067	371	42,502		
Lisans/L.Ü	78	17,78	7,12	Toplam	16131,262	373			
Toplam	374	16,26	6,57						

Tablo 19’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kendiyle ilgilenme” puanlarının, eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=4,273$; $p<0.05$). Dolayısıyla kadınların

eğitim düzeyleri, evlilik hayatında yaşadıkları problemlere karşı kendiyle ilgilenme yolunu tercih etme oranlarına göre farklılık göstermektedir. Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olması ($L_F=,635$; $p>0.05$) sebebiyle Scheffe analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 20. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
İlkokul	Lise	-1,37	,76	.20
	Lisans / L.Ü.	-2,49*	,89	.02
Lise	İlkokul	1,37	,76	.20
	Lisans / L.Ü.	-1,12	,93	.49
Lisans / L.Ü.	İlkokul	2,49*	,89	.02
	Lise	1,12	,93	.49

Tablo 20’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından kendiyle ilgilenme puanlarının eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “ilkokul” ile “lisans/yüksek lisans” grupları arasında olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Elde edilen veriler ışığında anlamlılık yönünün “lisans/yüksek lisans – ilkokul” olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Bu sonuç referans alınarak, lisans ve lisansüstü mezunu olan kadınların evlilikte kendiyle ilgilenme yolunu diğer gruplara göre daha yoğun şekilde tercih ettikleri ifade edilebilir.

Tablo 21. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

$f, \bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Eğitim	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
İlkokul	170	32,65	6,32	G.Arası	1770,872	2	885,436	15,914	,000
Lise	126	29,01	8,75	G.İçi	20641,941	371	55,639		
Lisans/L.Ü	78	27,47	7,48	Toplam	22412,813	373			
Toplam	374	30,37	7,75						

Tablo 21’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kaçma” puanlarının, eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=15,914$; $p<0.05$). Sonuçlar, kadınların evlilikte problemleri ile başa çıkmak üzere kaçma yolunu kullanma oranları, eğitim düzeylerine göre değişmekte olduğunu göstermektedir. Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmaması ($L_F=6,275$; $p<0.05$) sebebiyle Tamhane analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 22. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
İlkokul	Lise	3,63*	,91	.00
	Lisans / L.Ü.	5,17*	,97	.00
Lise	İlkokul	-3,63*	,91	.00
	Lisans / L.Ü.	1,54	1,15	.45
Lisans / L.Ü.	İlkokul	-5,17*	,97	.00
	Lise	-1,54	1,15	.45

Tablo 22’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından kaçma puanlarının eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tamhane Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “ilkokul” ile “lise” ve “ilkokul” ile “lisans/yüksek lisans” grupları arasında

olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Elde edilen veriler ışığında anlamlılık yönünün “ilkokul – lise” ve “ilkokul - lisans/yüksek lisans” olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Bu veri, ilkokul mezunu kadınların diğer eğitim gruplarındaki kadınlara nazaran daha yoğun şekilde kaçma yolunu kullandıklarını göstermektedir.

4.6. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Stratejileri ile Ekonomik Düzey Arasındaki İlişki

Aşağıda, kadınların evlilik içinde kullandıkları başa çıkma yolları tek tek gelir düzeyine göre gösterdikleri farklılıklar bakımından tablolar ışığında yorumlanmıştır.

Tablo 23. Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Ekonomik Düzey	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
2000 altı	138	35,39	10,23	G.Arası G.İçi Toplam	759,848	3	253,283	2,424	,065
2000-3000	104	37,16	9,65		38663,855	370	104,497		
3000-5000	76	39,27	10,52		39423,703	373			
5000+	56	36,39	10,78						
Toplam	374	36,82	10,28						

Tablo 23’te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kendini suçlama” puanlarının, ekonomik düzey değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=2,424$; $p>0.05$). Dolayısıyla kadınların evlilik sorunları ile baş etmek için kullandıkları yöntemler, ekonomik düzeye anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 24. Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Eğitim	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
2000 altı	138	39,78	10,23	G.Arası	303,849	3	101,283		
2000-3000	104	40,85	8,91	G.İçi	35713,402	370	96,52	1,049	,371
3000-5000	76	41,84	10,79	Toplam	66017,251	373			
5000+	56	39,26	8,99						
Toplam	374	40,42	9,82						

Tablo 24’te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “pozitif yaklaşım” puanlarının, ekonomik düzey değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,049$; $p>0.05$). Dolayısıyla kadınlar, ekonomik durumları ne olursa olsun, pozitif yaklaşım yolunu kullanma oranları anlamlı şekilde değişmemektedir.

Tablo 25. Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Ekonomik Düzey	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
2000 altı	138	23,76	8,27	G.Arası	2440,880	3	813,627		
2000-3000	104	27,80	9,97	G.İçi	32498,767	370	87,835	9,263	,000
3000-5000	76	30,15	9,55	Toplam	34939,647	373			
5000+	56	24,46	10,46						
Toplam	374	26,29	9,67						

Tablo 25’te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “çatışma” puanlarının, ekonomik düzey değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=9,263$; $p<0.05$). Bir başka deyişle, ekonomik düzey, kadınların evlilikteki sorunlarla başa çıkarken çatışma yoluna başvurma oranları üzerinde etkili olmaktadır. Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların

homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmaması ($L_F=3,840$; $p<0.05$) sebebiyle Tamhane analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 26. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
0-2000	2000-3000	-4,03*	1,20	.006
	3000-5000	-6,38*	1,30	.000
	5000+	-,69	1,56	.998
2000-3000	0-2000	4,03*	1,20	.006
	3000-5000	-2,35	1,46	.508
	5000+	3,34	1,70	.277
3000-5000	0-2000	6,38*	1,30	.000
	2000-3000	2,35	1,46	.508
	5000+	5,69*	1,77	.011
5000+	0-2000	,69	1,56	.998
	2000-3000	-3,34	1,70	.277
	3000-5000	-5,69*	1,77	.011

Tablo 26’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından çatışma puanlarının ekonomik düzey değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tamhane Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “0-2000” ile “2000-3000” ve “0-2000” ile “3000-5000” grupları arasında olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Elde edilen veriler ışığında anlamlılık yönünün “2000-3000 – 0-2000” ve “3000-5000 – 0-2000” olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Bu sonuca göre, düşük ekonomik düzeye sahip ailelerde kadınlar problem çözmek için çatışma yolunu daha az kullanmaktadırlar. Ekonomik düzey arttıkça çatışma yolunun kullanılma oranı da artmaktadır.

Tablo 27. Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Ekonomik Düzey	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
2000 altı	138	14,98	5,97	G.Arası	479,659	3	159,889		
2000-3000	104	16,22	5,02	G.İçi	15651,603	370	42,302	3,780	,011
3000-5000	76	17,76	8,55	Toplam	16131,373	373			
5000+	56	17,48	6,97						
Toplam	374	16,26	6,57						

Tablo 27’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kendiyle ilgilenme” puanlarının, ekonomik düzey değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=3,780$; $p<0.05$). Dolayısıyla, kadınların evlilikteki problemleri çözmek üzere kendiyle ilgilenme yöntemini kullanma oranları, ekonomik düzeye göre farklılaşmaktadır. Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmaması ($L_F=3,614$; $p<0.05$) sebebiyle Tamhane analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 28. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
0-2000	2000-3000	-1,23	,84	.544
	3000-5000	-2,77*	,92	.031
	5000+	-2,49	1,03	.120
2000-3000	0-2000	1,23	,84	.544
	3000-5000	-1,54	,98	.482
	5000+	-1,26	1,07	.713
3000-5000	0-2000	2,77*	,92	.031
	2000-3000	1,54	,98	.482
	5000+	,28	1,14	.996
5000+	0-2000	2,49	1,03	.120
	2000-3000	1,26	1,07	.713
	5000+	-,28	1,14	.996

Tablo 28’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından kendiyle ilgilenme puanlarının ekonomik düzey değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tamhane Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “0-2000” ile “3000-5000” grupları arasında olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$). Elde edilen veriler ışığında anlamlılık yönünün “3000-5000 – 0-2000” olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$). Dolayısıyla, ekonomik durum iyi olması kendiyle ilgilenme yolunun kullanılma oranının artması ile sonuçlanmıştır.

Tablo 29. Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Ekonomik Düzey	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
2000 altı	138	33,07	6,51	G.Arası	2555,150	3	851,717		
2000-3000	104	30,90	5,65	G.İçi	19857,663	370	53,669	15,870	,000
3000-5000	76	26,47	10,05	Toplam	22412,813	373			
5000+	56	27,83	7,58						
Toplam	374	30,34	7,75						

Tablo 29’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kaçma” puanlarının, ekonomik düzey değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=15,870$; $p<0.05$). Burada, kaçma yolunun kullanılmasının ekonomik düzey ile ilişkili etkili olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmaması ($L_F=13,330$; $p<0.05$) sebebiyle Tamhane analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 30. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma Puanlarının Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
0-2000	2000-3000	2,17*	,78	.035
	3000-5000	6,60*	1,27	.000
	5000+	5,24*	1,15	.000
2000-3000	0-2000	-2,17*	,78	.035
	3000-5000	4,43*	1,28	.005
	5000+	3,06	1,15	.055
3000-5000	0-2000	-6,60*	1,27	.000
	2000-3000	-4,43*	1,28	.005
	5000+	-1,36	1,53	.941
5000+	0-2000	-5,24*	1,15	.000
	2000-3000	-3,06	1,15	.055
	5000+	1,36	1,53	.941

Tablo 30’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından kaçma puanlarının ekonomik düzey değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tamhane Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “0-2000” ile “2000-3000”, “3000-5000”, “5000+” grupları ve arasında olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Elde edilen veriler ışığında anlamlılık yönünün “0-2000 – 2000-3000”, “0-2000 – 3000-5000”, “0-2000 – 5000+” şeklinde olduğu görülmüştür. Ayrıca, “2000-3000” ile “3000-5000” arasında da anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiş ve anlamlılık yönünün 2000-3000 – 3000-5000” şeklinde olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Bu sonuçlara göre, düşük ekonomik düzeye sahip ailelerde kadınlar, evlilik içinde bir problemle karşılaştıklarında diğer ekonomik grupların hepsinden daha çok “kaçma”yı tercih etmektedirler. Genel tablo incelendiğinde ekonomik düzey arttıkça kaçma yolunun daha az kullanıldığı görülmüştür. Bu genellemeyi bozan tek veri 3000-5000 ile 5000+ arasındadır.

Burada 5000+ grubunun kaçma stratejisini daha fazla kullandığı görülmüş; ancak bu sonuç anlamlı sayılacak kadar belirgin bir fark göstermemektedir. Bu nedenle “ekonomik düzey düştükçe kaçma yolu daha fazla kullanılmaktadır” genellemesi, bu istisna dikkate alınmadan yapılmıştır.

4.7. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Stratejileri ile Çalışma Durumu Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yolları ile çalışma durumu arasındaki ilişki tek tek incelenmiş ve tablolar halinde gösterilerek yorumlanmıştır.

Tablo 31. Çalışma Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Bağımsız t-Testi Sonuçları

Gruplar (i)	N	$\bar{x}$	Ss	t	df	p
Çalışıyor	94	36,74	11,92	3,221	372	.001
Çalışmıyor	280	35,84	9,48		134,670	.005

Tablo 31’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kendini suçlama” puanlarının, çalışma durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Bağımsız Örneklem t-testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Ortalamalar incelendiğinde, çalışan evli kadınlara ait kendini suçlama puanının, çalışmayan evli kadınların kendini suçlama puanından daha yüksek olduğu görülmüştür. Dolayısıyla, çalışan evli kadınlar evlilikte yolunda gitmeyen bir durum karşısında kendilerini daha fazla suçlamaktadırlar.

Tablo 32. Çalışma Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Stratejilerinden Pozitif Yaklaşım Puanlarının Bağımsız t Testi Sonuçları

Gruplar (i)	N	$\bar{x}$	Ss	t	df	p
Çalışıyor	94	39,09	10,089	1,515	372	.005
Çalışmıyor	280	40,86	9,714			

Tablo 32 incelendiğinde, kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “pozitif yaklaşım” ile çalışma durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını tespit etmek üzere yapılan Bağımsız Örneklem t-testi sonucunda, gruplar arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$). Bu sonuç, evlilikteki sorunlarla başa çıkarken aktif ve olumlu bir yaklaşım olan pozitif yaklaşım stratejisinin kullanılma oranı ile çalışma durumunun ilişkili olmadıklarını göstermektedir.

Tablo 33. Çalışma Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Stratejilerinden Çatışma Puanlarının Bağımsız t Testi Sonuçları

Gruplar (i)	N	$\bar{x}$	Ss	t	df	p
Çalışıyor	94	28,54	9,510	2,624	372	.130
Çalışmıyor	280	28,53	9,633			

Tablo 33’e göre kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “çatışma” ile çalışma durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını tespit etmek üzere yapılan Bağımsız Örneklem t-testi sonucunda, gruplar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p<,05$). Ortalamalar incelendiğinde, çalışan kadınların çatışma puanlarının çalışmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Dolayısıyla, çalışan evli kadınlar evlilik içinde yaşadıkları problemler karşısında çatışma yoluna daha fazla başvurumaktadırlar.

Tablo 34. Çalışma Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Stratejilerinden Kendiyle İlgilenme Puanlarının Bağımsız t-Testi Sonuçları

Gruplar (i)	N	$\bar{x}$	Ss	t	df	p
Çalışıyor	94	16,18	4,925	-,147	372	.883
Çalışmıyor	280	26,29	7,051			

Tablo 34’e göre kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kendiyle ilgilenme” ile çalışma durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını tespit etmek üzere yapılan Bağımsız Örneklem t-testi sonucunda, gruplar arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$). Sonuçlardan görüldüğü üzere,

kendiyle ilgilenme yönteminin kullanılma oranları çalışma durumuna göre anlamlı değişiklik göstermemektedir.

Tablo 35. Çalışma Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Stratejilerinden Kaçma Puanlarının Bağımsız T Testi Sonuçları

Gruplar (i)	N	$\bar{x}$	Ss	t	df	p
Çalışıyor	94	28,98	8,143	-1,971	372	.049
Çalışmıyor	280	30,80	7,576			

Tablo 35’e göre kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kaçma” ile çalışma durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını tespit etmek üzere yapılan Bağımsız Örneklem t-testi sonucunda, gruplar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p<,05$). Ancak bu anlamlılık derecesi zayıftır. Bu durum göz önünde bulundurularak, ortalamalar incelendiğinde, çalışan kadınların başa çıkma olarak kaçma yöntemini çalışmayanlardan daha çok kullandıkları; ancak bu noktada örneklem değiştirilerek aynı demografik bilgilerle bir analiz daha yapılarak aynı sonuca ulaşıldıktan sonra kesin bir yorum yapılması daha doğru olacaktır.

4.8. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yöntemleri Evlilik Yaşı Arasındaki İlişki

Araştırma katılımcılarının evlilikte kullandıkları başa çıkma stratejilerinin her biri evlilik yaşı değişkenine göre farklılık gösterip göstermeme açısından incelenmiş ve tablolar aşağıda verilmiştir.

Tablo 36. Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Yaşı	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
18 altı	35	42,60	8,17	G.Arası	1331,652	2	665,826	6,485	,002
18-25	289	36,38	10,03	G.İçi	38092,051	371	102,674		
25+	50	35,36	11,81	Toplam	39423,703	373			
Toplam	374	36,82	10,28						

Tablo 36’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kendini suçlama” puanlarının, evlilik yaşı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=6,485$; $p<0.05$). Dolayısıyla, evlilikte bir problemle karşılaştıklarında kendini suçlayan kullanan kadınların oranları, evlilik yaşına göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olması ($L_F=1,200$; $p>0.05$) sebebiyle Scheffe analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 37. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	<i>p</i>
18 altı	18-25	6,21*	1,50	.000
	25+	7,24*	2,16	.004
18-25	18 altı	-6,21*	1,50	.000
	25+	1,02	1,77	.919
25+	18 altı	-7,24*	2,16	.004
	18-25	-1,02	1,77	.919

Tablo 37’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından kendini suçlama puanlarının evlilik yaşı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “18 altı” ile “18-25” ve “18 altı” ile “25+” grupları arasında olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Elde edilen veriler ışığında anlamlılık yönünün “18 altı – 18,25” ve “18 altı – 25+” olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Bir başka deyişle, evlilik problemleri karşısında kendilerini en çok suçlayan kadınlar, 18 yaş altı evlilik yapan kadınlardır. Anova tablosuna bakıldığında değişiklikler anlamlı olmamakla beraber, evlilik yaşı ilerledikçe kendini suçlama oranının da düştüğü, ortalamalardaki küçük farklar ile kendini göstermektedir.

Tablo 38. Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Yaşı	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
18 altı	35	34,48	9,39	G.Arası	1845,851	2	922,925	10,020	,000
18-25	289	41,53	9,18	G.İçi	34171,401	371	92,106		
25+	50	38,16	11,86	Toplam	36017,251	373			
Toplam	374	40,42	9,82						

Tablo 38’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “pozitif yaklaşım” puanlarının, evlilik yaşı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=10,020$; $p<0.05$). Dolayısıyla, evlilikteki problemlerle başa çıkmak için olumlu ve aktif bir yaklaşım olan pozitif yaklaşım yönteminin kullanılma oranı, evlilik yaşına göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olması ($L_F=1,975$; $p>0.05$) sebebiyle Scheffe analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 39. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
18 altı	18-25	-7,04*	1,71	.000
	25+	3,67	2,11	.223
18-25	18 altı	7,04*	1,71	.000
	25+	3,37	1,46	.073
25+	18 altı	3,67	2,11	.223
	18-25	-3,37	1,46	.073

Tablo 39’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından pozitif yaklaşım puanlarının evlilik yaşı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “18 altı” ile “18-25” yaş grupları arasında olduğu tespit edilmiş ($p<.05$), anlamlılık yönünün “18-25 – 18 altı” olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Bir başka deyişle, Anova tablosuna bakıldığında evlilik problemlerini çözmek üzere en çok pozitif yaklaşım sergileyen grup 18-25 yaş arası evlenen kadınlardır. Gruplar arasında anlamlı olarak gördüğümüz farklılık ise 18-25 yaş arası evlilik yapan grup ile 18 yaş altı evlilik yapan grup olmuştur. Bu noktada, 18 yaş altı evlilik yapan kadınlar evlilik problemleri ile başa çıkmak için pozitif yaklaşımı en az kullanan gruptur. 18-25 yaş arası evlilik yapan kadınlar 18 altı evlilik yapanlardan anlamlı şekilde fazla pozitif yaklaşım sergilemektedirler.

Tablo 40. Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Yaşı	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
18 altı	35	27,42	12,07	G.Arası G.İçi Toplam	288,300	2	144,150	1,543	,215
18-25	289	26,52	9,50		34651,347	371	93,400		
25+	50	24,16	8,65		34939,647	373			
Toplam	374	26,29	9,67						

Tablo 40’ta görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “çatışma” puanlarının, evlilik yaşı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,543$; $p>0.05$). Tabloya göre gruplar arası küçük farklar vardır; ancak bunlar istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu durumda hangi yaş grubu evlilik yapan kadınların çatışmayı daha çok kullandığı ile ilgili kesin bir yorum yapılamamaktadır.

Tablo 41. Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Yaşı	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
18 altı	35	17,34	8,08	G.Arası	221,487	2	110,743	2,582	,077
18-25	289	16,45	6,70	G.İçi	15909,775	371	42,883		
25+	50	14,42	3,87	Toplam	16131,262	373			
Toplam	374	16,26	6,57						

Tablo 41’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kendiyle ilgilenme” puanlarının, evlilik yaşı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=2,582$; $p>0.05$). Sonuçlar, gruplar arasındaki küçük farkları göstermektedir; ancak bu farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı için kendiyle ilgilenme yolunun kullanılma oranları ile evlilik yaşı ilişkisi hakkında yorum yapılamamaktadır.

Tablo 42. Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Yaşı	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
18 altı	35	17,34	8,08	G.Arası	16,333	2	8,166	,135	,874
18-25	289	16,45	6,70	G.İçi	22396,480	371	60,368		
25+	50	14,42	3,87	Toplam	22412,813	373			
Toplam	374	16,26	6,57						

Tablo 42’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kaçma” puanlarının, evlilik yaşı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=135$; $p>0.05$). Grupların ortalamaları arasında görülen küçük farklar, istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı için kaçma yolunun kullanılma oranları ile evlilik yaşı ilişkisi üzerine yorum yapılamamaktadır.

4.9. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yöntemleri ile Evlilik Süresi Arasındaki İlişki

Aşağıda, araştırmaya katılan kadınların evlilik süresi değişkeni baz alınarak, evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarının farklılaşıp farklılaşmadığı tablolar halinde belirtilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 43. Evlilik Süresi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Süresi	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
0-5	60	40,08	13,06	G.Arası G.İçi Toplam	826,729	3	275,576	2,642	.049
6-10	86	36,06	8,83		38596,974	370	104,316		
11-20	144	36,66	9,18		39423,703	373			
20+	84	35,54	10,88						
Toplam	374	36,82	10,28						

Tablo 43’te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “çatışma” puanlarının, evlilik süresi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=2,642$; $p>0.05$).

Tablo 44. Evlilik Süresi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Süresi	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
0-5	60	38,03	11,62	G.Arası	433,632	3	144,544		
6-10	86	40,56	9,18	G.İçi	35583,619	370	96,172	1,503	,213
11-20	144	40,18	8,26	Toplam	36017,251	373			
20+	84	40,66	11,33						
Toplam	374	40,25	9,82						

Tablo 44’te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “pozitif yaklaşım” puanlarının, evlilik süresi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,503$; $p>0.05$). Dolayısıyla, pozitif yaklaşım ile evlilik süresi arasında anlamlı bir ilişkiden söz edilemez.

Tablo 45. Evlilik Süresi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Süresi	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
0-5	60	30,50	10,62	G.Arası	1290,603	3	430,201		
6-10	86	25,15	8,93	G.İçi	33649,044	370	90,943	4,730	.003
11-20	144	25,43	8,62	Toplam	34939,647	373			
20+	84	25,92	10,73						
Toplam	374	26,29	9,67						

Tablo 45’te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “çatışma” puanlarının, evlilik süresi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=4,730$; $p<0.05$). Dolayısıyla evli kadınların çatışma yolunu tercih etme oranları ile evliliklerinin süresi arasında yorumlanabilir bir ilişki olduğu söylenebilir. Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların

homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmaması ($L_F=1,288$; $p<0.05$) sebebiyle Tamhane analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 46. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
0-5	6-10	5,34*	1,67	.011
	11-20	5,06*	1,54	.009
	20+	4,57	1,80	.072
6-10	0-5	-5,34*	1,67	.011
	11-20	-,28	1,20	1,000
	20+	-,77	1,51	.996
11-20	0-5	-5,06*	1,54	.009
	6-10	-,28	1,20	1,000
	20+	-,49	1,37	1,000
20+	0-5	-4,57	1,80	.072
	6-10	,77	1,51	.996
	11-20	,49	1,37	1,000

Tablo 46’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “çatışma” puanlarının evlilik yaşı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tamhane Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “0-5” ile “6-10” ve yine “0-5” ile “11-20” grupları arasında olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Elde edilen veriler ışığında anlamlılık yönünün “0-5 – 6-10” ve “0-5 – 11-20” şeklinde olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Sonuçlara göre, evliliğin ilk 5 yılı içerisindeki kadınlar, yaşadıkları problemlerde çatışma yolunu daha fazla kullanmaktadırlar. Diğer evlilik süresi gruplarının ortalamaları birbirine oldukça yakın olduğu için onlar hakkında kesin bir yargıya varılamamaktadır. Ancak,

evliliğin ilk 5 yılı içinde olan kadınların çatışma oranları diğer gruplardan önemli düzeyde fazladır.

Tablo 47. Evlilik Süresi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Süresi	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
0-5	60	17,23	7,90	G.Arası	272,714	3	90,905		
6-10	86	15,80	5,89	G.İçi	15858,548	370	42,841	2,121	,097
11-20	144	15,47	5,91	Toplam	16131,262	373			
20+	84	17,40	7,12						
Toplam	374	16,26	6,57						

Tablo 47’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kendiyle ilgilenme” puanlarının, evlilik süresi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=2,121$; $p>0.05$). Dolayısıyla kadınların kendiyle ilgilenme oranları ile evlilik süresi anlamlı bir ilişki içinde bulunmamaktadırlar.

Tablo 48. Evlilik Süresi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Süresi	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
0-5	60	27,76	8,88	G.Arası	649,879	3	216,626		
6-10	86	32,03	4,61	G.İçi	21762,934	370	58,819	3,683	,012
11-20	144	30,27	8,06	Toplam	22412,813	373			
20+	84	30,58	8,48						
Toplam	374	30,34	7,75						

Tablo 48’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kaçma” puanlarının, evlilik süresi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=3,683$; $p<0.05$). Dolayısıyla evlilik süresi, kadınların evlilikte karşılarına çıkan problemlerde kaçma yolunu tercih etmeleri ile anlamlı şekilde ilişkilidir. Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan

kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmaması ($L_F=9,032$; $p<0.05$) sebebiyle Tamhane analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 49. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma Puanlarının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
0-5	6-10	-4,26*	1,67	.011
	11-20	-2,51	1,54	.009
	20+	-2,81	1,80	.072
6-10	0-5	-4,26*	1,67	.011
	11-20	1,75	1,20	1,000
	20+	1,45	1,51	.996
11-20	0-5	2,51	1,54	.009
	6-10	-1,75	1,20	1,000
	20+	-,30	1,37	1,000
20+	0-5	2,81	1,80	.072
	6-10	-1,45	1,51	.996
	11-20	,30	1,37	1,000

Tablo 49’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından kaçma puanlarının evlilik yaşı değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tamhane Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “0-5” ile “6-10” arasında olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Elde edilen veriler ışığında anlamlılık yönünün “6-10 – 0-5” şeklinde olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Bir başka deyişle, evliliğin ilk 5 yılı içerisinde olan kadınlar kaçma yolunu, problem çözme noktasında daha az kullanmaktadırlar.

4.10. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Stratejileri ile Evlilik Biçimi Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan evli kadınların evlilik biçimi değişkeni ile evlilikte kullandıkları başa çıkma yolları arasındaki ilişkiler tek tek tablolar halinde aşağıda verilmiştir.

Tablo 50. Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Biçimi	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Görücü	94	39,53	9,85	G.Arası	922,652	2	461,326		
Gör/Sev	128	36,03	8,92	G.İçi	38501,051	371	103,776	4,445	,012
Flört	152	35,81	11,32	Toplam	39423,703	373			
Toplam	374	36,82	10,28						

Tablo 50’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kendini suçlama” puanlarının, evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=4,445$; $p<0.05$). Buna göre evlenme biçimi ile kadınların kendini suçlama oranları birbiri ile anlamlı şekilde ilişkilidir. Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olması ($L_F=2,385$; $p>0.05$) sebebiyle Scheffe analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 51. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Görücü	Gör/Severek	3,49*	1,38	.042
	Flört	3,71*	1,33	.022
Gör/Severek	Görücü	-3,49*	1,38	.042
	Flört	,22	1,22	.983
Flört	Görücü	-3,71*	1,33	.022
	Gör/Severek	-,22	1,22	.983

Tablo 51’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kendini suçlama” puanlarının evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “Görücü” ile “Görücü/Severek” ve yine “Görücü” ile “Flört” grupları arasında olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$). Elde edilen veriler ışığında anlamlılık yönünün “Görücü – Görücü/Severek” ve “Görücü – Flört” şeklinde olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$). Dolayısıyla görücü usulü evlilik yapan kadınlar, evlilik problemleri karşısında kendilerini daha çok suçlamaktadırlar.

Tablo 52. Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Evlilik Biçimi	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Görücü	94	38,71	10,74	G.Arası	436,439	2	218,219		
Gör/Sev	128	41,53	9,07	G.İçi	35580,813	371	95,905	2,275	,104
Flört	152	40,53	9,76	Toplam	36017,251	373			
Toplam	374	40,42	9,82						

Tablo 52’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “pozitif yaklaşım” puanlarının, evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel

olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=2,275$; $p>0.05$). Dolayısıyla evlilik biçimi değişkenine göre pozitif yaklaşım stratejisinin kullanılma oranları birbiri ile ilişkilendirilemez.

Tablo 53. Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Evlilik Biçimi	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Görücü	94	28,38	9,54	G.Arası	911,156	2	455,578		
Gör/Sev	128	24,35	9,42	G.İçi	34028,491	371	91,721	4,967	,007
Flört	152	26,63	9,72	Toplam	34939,647	373			
Toplam	374	26,29	9,67						

Tablo 53'te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “çatışma” puanlarının, evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=4,967$; $p<0.05$). Dolayısıyla evlilik biçimi, çatışma yolunu kullanılma oranları ile anlamlı şekilde ilişkilidir. Kadınların çatışma yolunu kullanma oranları evlenme biçimine göre farklılaşmaktadır. Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olması ($L_F=,104$; $p>0.05$) sebebiyle Scheffe analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 54. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Görücü	Gör/Severek	4,03*	1,30	.006
	Flört	1,74	1,14	.424
Gör/Severek	Görücü	-4,03*	1,25	.006
	Flört	-2,28	1,14	.135
Flört	Görücü	-1,74	1,28	.424
	Gör/Severek	2,28	1,26	.135

Tablo 54’te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kendini suçlama” puanlarının evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “Görücü” ile “Görücü/Severek” grupları arasında olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$). Elde edilen veriler ışığında anlamlılık yönünün “Görücü – Görücü/Severek” şeklinde olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$). Bu sonuçlara göre, evlilikteki problemlerle başa çıkma yöntemi olarak çatışmayı en çok kullanan grup, görücü usulü evlilik yapan kadınların oluşturduğu gruptur. Görücü usulü tanışıp severek evlenen kadınlar ile sadece görücü usulü evlilik yapan kadınlar arasında çatışmayı kullanma oranları açısından önemli düzeyde farklılık bulunmaktadır. Flört ederek evlenen grup da görücü usulüne göre çatışmayı daha az kullanmasına rağmen anlamlılık düzeyinde farklılık gösteren iki grup görücü ve görücü/severek olmuştur.

Tablo 55. Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

$f, \bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Evlilik Biçimi	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Görücü	94	15,93	6,32	G.Arası G.İçi Toplam	100,117	2	50,058	1,158	,315
Gör/Sev	128	15,77	6,73		16031,145	371	43,211		
Flört	152	16,88	6,59		16131,262	373			
Toplam	374	16,26	6,57						

Tablo 55’te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kendiyile ilgilenme” puanlarının, evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,158$; $p>0.05$).

Tablo 56. Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Biçimi	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Görücü	94	15,93	6,32	G.Arası	172,653	2	86,326		
Gör/Severek	128	15,77	6,73	G.İçi	22240,160	371	59,947	1,440	,238
Flört	152	16,88	6,59	Toplam	22412,813	373			
Toplam	374	16,26	6,57						

Tablo 56’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kaçma” puanlarının, evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,440$; $p>0.05$). Dolayısıyla kadınların evlilikte karşılaştıkları problemler karşısında kaçma yolunu kullanım oranları ile evlilik biçimi ilişkisi, yorumlanabilir verilere sahip değildir.

4.11. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Stratejileri ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarının sahip oldukları çocuk sayısına göre değişkenlik gösterip göstermediği, aşağıda tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Tablo 57. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Çocuk Sayısı	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
0-2	154	37,39	10,91	G.Arası	355,531	2	177,765		
2-4	124	35,45	9,36	G.İçi	39068,172	371	105,305	1,688	,186
4+	96	37,68	10,28	Toplam	39423,703	373			
Toplam	374	36,82	10,28						

Tablo 57’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kendini suçlama” puanlarının, evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,688$; $p>0.05$). Çocuk sayısı ile evlilikte kendini suçlama oranları arasındaki ilişkiye dair 2-4 çocuk sahibi kadınların kendini suçlama ortalamalarının daha az olduğu görülmekte; ancak bu veriler istatistiksel olarak anlamlı olmadığı için yorumlanamamaktadır.

Tablo 58. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Çocuk Sayısı	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
0-2	154	39,43	10,55	G.Arası	294,193	2	147,097		
2-4	124	41,48	9,61	G.İçi	35723,058	371	96,289	1,528	,218
4+	96	40,63	8,77	Toplam	36017,251	373			
Toplam	374	40,42	9,82						

Tablo 58’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “pozitif yaklaşım” puanlarının, evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,528$; $p>0.05$).

Tablo 59. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Çocuk Sayısı	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
0-2	154	26,88	9,84	G.Arası	176,341	2	88,170		
2-4	124	26,41	9,35	G.İçi	34763,307	371	93,702	,941	,697
4+	96	25,17	9,81	Toplam	34939,647	373			
Toplam	374	26,29	9,67						

Tablo 59’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “çatışma” puanlarının, evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=,941$; $p>0.05$).

Tablo 60. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Çocuk Sayısı	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
0-2	154	15,94	6,57	G.Arası	31,352	2	15,676		
2-4	124	16,36	6,27	G.İçi	16099,910	371	43,396	,361	,697
4+	96	16,65	6,99	Toplam	16131,262	373			
Toplam	374	16,26	6,57						

Tablo 60’ta görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kendiyle ilgilenme” puanlarının, evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=,361$; $p>0.05$).

Tablo 61. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Çocuk Sayısı	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
0-2	154	29,79	6,63	G.Arası	187,727	2	93,864		
2-4	124	30,11	7,88	G.İçi	22225,085	371	59,906	1,567	,210
4+	96	31,53	9,09	Toplam	22412,813	373			
Toplam	374	30,34	7,75						

Tablo 61’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “kaçma” puanlarının, evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,567$; $p>0.05$).

4.12. Kadınların Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki

Araştırmaya dahil olan evli kadınların algıladıkları anne baba tutumlarının her biri ile yaş değişkeni arasındaki ilişki, aşağıda tablolar halinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 62. Yaş Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Demokratik Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Yaş	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
20-30	97	54,65	13,99	G.Arası	1538,967	2	769,484		
31-40	177	51,75	17,68	G.İçi	98829,325	371	266,386	2,889	.057
40+	100	49,07	15,89	Toplam	100368,313	373			
Toplam	374	51,78	16,40						

Tablo 62’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları “demokratik anne baba tutumu” puanlarının, “yaş” değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak

anlamli olmadığı tespit edilmiştir ($F=2,889$; $p>0.05$). Tablodaki veri, 20-30 yaş arası genç grubun algıladıkları anne baba tutumunun demokratik tutum olduğunu göstermekte; ancak istatistiksel olarak anlamli bir gösterge olmadığı için kesin bir yargı oluşturmamaktadır. Dolayısıyla yaş ve demokratik anne baba tutumu ilişkisi anlamli değildir.

Tablo 63. Yaş Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Yaş	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
20-30	97	24,47	9,27	G.Arası	123,389	2	61,292		
31-40	177	25,85	11,64	G.İçi	41320014	369	109,893	,554	.575
40+	100	25,58	9,63	Toplam	41622,040	371			
Toplam	374	25,42	10,54						

Tablo 63'te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları “otoriter anne baba tutumu” puanlarının, “yaş” değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamli olmadığı tespit edilmiştir ($F=,554$; $p>0.05$).

Tablo 64. Yaş Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Yaş	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
20-30	97	36,87	9,29	G.Arası	375,652	2	187,826		
31-40	177	39,18	10,36	G.İçi	41622,040	371	112,189	1,674	,108
40+	98	39,01	12,16	Toplam	41997,693	373			
Toplam	374	38,53	10,62						

Tablo 64'te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları “koruyucu istekçi anne baba tutumu” puanlarının, “yaş” değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamli olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,611$; $p>0.05$). Veriler, koruyucu istekçi anne baba tutumunun en az olduğu grubun genç yaş grubu olan 20-30 yaş arası olduğunu

göstermekle birlikte, istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç elde edilememektedir. Dolayısıyla bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

4.13. Kadınların Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki

Aşağıda, katılımcıların eğitim düzeyi değişkenine göre algıladıkları anne baba tutumu arasındaki ilişki incelenmiş ve tablolarla birlikte yorumlanmıştır.

Tablo 65. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Demokratik Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları				
Yaş	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i> <i>p</i>
İlkokul	170	50,80	18,37	G.Arası	2997,894	2	1498,947	
Lise	126	49,75	16,36	G.İçi	97370,419	371	262,454	5,711 .004
Lisans/L.Ü	78	57,23	9,42	Toplam	100368,313	373		
Toplam	374	51,78	16,40					

Tablo 65’te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları “demokratik anne baba tutumu” puanlarının, “eğitim düzeyi” değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=5,711$; $p<0.05$). Dolayısıyla demokratik tutum ile yetişmiş olan kadınlar eğitim düzeylerine göre farklı gruplanmaktadır. Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmaması ($L_F=26,753$; $p<0.05$) sebebiyle Tamhane analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 66. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Demokratik Anne Baba Tutumu Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
İlkokul	Lise	1,04	2,027	.939
	Lisans/L.Ü.	-6,43*	1,767	.001
Lise	İlkokul	-1,04	2,027	.939
	Lisans/L.Ü.	-7,47*	1,806	.000
Lisans/L.Ü.	İlkokul	6,43*	1,767	.001
	Lise	7,79*	1,806	.000

Tablo 66’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları demokratik anne baba tutumu puanlarının eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tamhane Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “ilkokul” ile “lisans/lisansüstü” ve “lise” ile “lisans/lisansüstü” grupları arasında olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$). Elde edilen veriler ışığında anlamlılık yönünün “lisans/lisansüstü” – “ilkokul” ve “lisans/lisansüstü” – “lise” olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$). Görüldüğü üzere, demokratik tutumun en çok görüldüğü eğitim grubunu, lisans/lisansüstü mezunu kadınlar oluşturmaktadır. İlkokul ve lise mezunu kadınların algıladıkları demokratik tutum oranları birbirine oldukça yakınken, lisans ve lisansüstü mezunu kadınların algıladıkları demokratik anne baba tutumu, bu iki gruptan belirgin düzeyde fazladır.

Tablo 67. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Yaş	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
İlkokul	170	25,34	11,29	G.Arası	571,545	2	285,773		
Lise	126	26,80	10,00	G.İçi	40871,858	371	110,167	2,594	.076
Lisans/L.Ü	78	23,37	9,38	Toplam	41443,404	373			
Toplam	374	25,42	10,54						

Tablo 67’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları “otoriter anne baba tutumu” puanlarının, “eğitim düzeyi” değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=2,594$; $p>0.05$).

Tablo 68. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Yaş	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
İlkokul	170	41,07	10,96	G.Ara G.İçi Topl	3517,655	2	1758,827	16,957	.000
Lise	126	38,66	9,27		38480,038	371	103,720		
Lisans/LÜ	76	32,64	9,74		41997,693	373			
Toplam	372	38,53	10,62						

Tablo 68’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları “otoriter anne baba tutumu” puanlarının, “eğitim düzeyi” değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=16,957$; $p<0.05$). Dolayısıyla kadınların otoriter tutum ile yetişmiş olmaları, eğitim düzeyleri ile anlamlı şekilde ilişkilidir. Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olması ($L_F=2,589$; $p>0.05$) sebebiyle Scheffe analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 69. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh _{$\bar{x}$}	p
İlkokul	Lise	2,40	1,195	.134
	Lisans/L.Ü.	8,42*	1,403	.000
Lise	İlkokul	-2,40	1,195	.134
	Lisans/L.Ü.	6,02*	1,477	.000
Lisans/L.Ü.	İlkokul	-8,42*	1,403	.000
	Lise	-6,02*	1,477	.000

Tablo 69’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları demokratik anne baba tutumu puanlarının yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “ilkokul” ile “lisans/lisansüstü” ve “lise” ile “lisans/lisansüstü” grupları arasında olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$). Elde edilen verilere göre anlamlılık yönünün “ilkokul” – “lisans/lisansüstü” ve “lise” – lisans/lisansüstü”– olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$). Lisans ve lisansüstü mezunu kadınlar, üç grup arasında en az otoriter tutum ile yetişen grup olmuştur. Ayrıca ilkokul mezunu olan evli kadınlar ise aileleri tarafından en fazla otoriter tutum ile yetişen grup olmuştur. Tablo genel olarak, otoriter tutum arttıkça eğitim düzeyinin düştüğüne işaret etmektedir.

4.14. Kadınların Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Ekonomik Düzey Arasındaki İlişki

Algılanan anne baba tutumlarının gelir düzeyi değişkeni baz alındığında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği, aşağıda, tek tek tablolar halinde belirtilmiş ve gerekli yorumlama yapılmıştır.

Tablo 70. Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Demokratik Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Ekonomik Düzey	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
2000 altı	138	53,47	18,03	G.Arası	1495,690	3	516,229		
2000-3000	104	49,93	17,26	G.İçi	98779,953	370	267,080	1,933	,124
3000-5000	76	49,51	13,38	Toplam	100275,642	373			
5000+	56	54,33	13,56						
Toplam	372	51,82	16,40						

Tablo 70’te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları demokratik anne baba tutumu puanlarının, ekonomik düzey değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,933$; $p>0.05$).

Tablo 71. Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Eko. Düzey	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
2000 altı	138	25,10	10,91	G.Arası	1289,687	3	429,896		
2000-3000	104	26,63	11,60	G.İçi	40153,717	370	108,524	3,961	,008
3000-5000	76	27,25	9,55	Toplam	41443,404	373			
5000+	56	21,48	7,52						
Toplam	372	25,42	10,54						

Tablo 71’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları otoriter anne baba tutumu puanlarının, ekonomik düzey değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=3,961$; $p<0.05$). Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmaması ($L_F=2,796$; $p<0.05$) sebebiyle Tamhane analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 72. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
0-2000	2000-3000	-1,52	1,46	.883
	3000-5000	-2,14	1,43	.589
	5000+	3,62	1,36	.053
2000-3000	0-2000	1,52	1,46	.883
	3000-5000	-,61	1,57	.999
	5000+	5,15*	1,51	.005
3000-5000	0-2000	2,14	1,43	.589
	2000-3000	,61	1,57	.999
	5000+	5,76*	1,48	.001
5000+	0-2000	-3,62	1,36	.053
	2000-3000	-5,15*	1,51	.005
	5000+	-5,76*	1,48	.001

Tablo 72’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte algıladıkları otoriter anne baba tutumu puanlarının ekonomik düzey değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tamhane Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “2000-3000” ile “5000+” ve “3000-5000” ile “5000+” grupları arasında olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$). Elde edilen veriler ışığında anlamlılık yönünün “2000-3000 – 5000+” ve , “3000-5000” – 5000+” şeklinde olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$). Sonuçlara göre, otoriter tutumun en yüksek olduğu ekonomik düzey “3000-5000” arası olurken, otoriter tutumun en az görüldüğü grup ise “5000+” olmuştur. Bununla birlikte 2000-3000 lira kazanca sahip olan evli çiftlerdeki kadınların algıladıkları otoriter tutum, 5000 üzeri kazanca sahip olan evli çiftlerdeki kadınların algıladıkları otoriter tutuma göre daha fazladır. Yine 3000-5000 lira geliri olan ailelerdeki kadınların algıladıkları otoriter tutum, 5000 üzeri gruba göre daha fazladır.

Tablo 73. Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Eko. Düzey	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
2000 altı	138	41,63	10,19	G.Arası	3442,571	3	1147,524		
2-3 Bin	104	39,00	9,62	G.İçi	38555,122	370	104,203	11,012	,000
3-5 Bin	76	36,63	10,30	Toplam	41997,693	373			
5000+	56	32,83	11,13						
Toplam	372	38,56	10,61						

Tablo 73'te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları otoriter anne baba tutumu puanlarının, ekonomik düzey değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=11,012$; $p<0.05$). Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olması ($L_F=1,061$; $p>0.05$) sebebiyle Scheffe analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 74. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
0-2000	2000-3000	2,63	1,325	.268
	3000-5000	5,00*	1,458	.006
	5000+	8,79*	1,617	.000
2000-3000	0-2000	-2,63	1,325	.268
	3000-5000	2,36	1,540	.427
	5000+	6,16*	1,691	.005
3000-5000	0-2000	-5,00*	1,458	.009
	2000-3000	2,36	1,540	.501
	5000+	3,79	1,797	.219
5000+	0-2000	-8,79*	1,617	.000
	2000-3000	-6,16*	1,691	.005
	5000+	-3,79	1,797	.219

Tablo 74’te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte algıladıkları koruyucu istekçi anne baba tutumu puanlarının ekonomik düzey değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “0-2000” ile “3000-5000”, “0-2000” ile “5000+” ve “2000-3000” ile “5000+” grupları arasında olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$). Elde edilen veriler ışığında anlamlılık yönünün “0-2000” – “3000-5000”, “0-2000” – 5000+” ve “2000-3000” – “5000+” şeklinde olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$). Tablodan genel olarak, koruyucu istekçi tutum azaldıkça gelir düzeyi artmaktadır sonucu çıkartılabilir. Nitekim, Anova tablosundaki değerler bunu açıkça göstermektedir. İki tablodan da çok koruyucu istekçi tutum algısına sahip grubun 0-2000 lira kazancı olan ailelerdeki kadınlar oldukları; en az koruyucu istekçi algısına sahip grubun ise 5000 lira üzeri kazanca sahip ailelerdeki kadınlar oldukları sonucuna ulaşılmaktadır.

4.15. Kadınların Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Evlilik Yaşına Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılım gösteren evli kadınların algıladıkları anne baba tutumları tek tek evlilik yaşı değişkeni ile birlikte incelenmiş ve aralarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tablolar halinde aşağıda gösterilip yorumlanmıştır.

Tablo 75. Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Algıladıkları Demokratik Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Evlilik Yaşı	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
18 altı	376	42,85	18,48	G.Arası	8291,426	2	4145,713	16,704 ,000	
18-24	4189	52,92	15,96	G.İçi	92076,887	371	248,186		
24+	6109	56,05	13,09	Toplam	100368,313	373			
Toplam	2374	51,78	16,40						

Tablo 75’te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından “pozitif yaklaşım” puanlarının, evlilik yaşı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=16,704$; $p<0.05$). Dolayısıyla kadınların evlenme yaşları, demokratik ailede yetişmiş olma durumları ile anlamlı şekilde ilişkilidir. Bu sonucun ardından istatistiksel farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmaması ($L_F=11,643$; $p<0.05$) sebebiyle Tamhane analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 76. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Demokratik Anne Baba Tutumu Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
18 altı	18-24	-10,06*	2,417	.002
	24+	-13,19*	2,463	.000
18-24	18 altı	10,06*	3,417	.002
	24+	-3,01	1,709	.029
24+	18 altı	13,19*	2,463	.000
	18-24	3,13	1,709	.029

Tablo 76’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları demokratik anne baba tutumu puanlarının evlilik yaşı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tamhane Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “18 altı” ile “18-24” ve yine “18 altı” ile “24+” yaş grupları arasında olduğu tespit edilmiş ($p < .05$), anlamlılık yönünün “18-24 – 18 altı ve “24+ - 18 altı” olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$). Tabloya göre, demokratik tutum puanı en az olan grup 18 yaş altı evlilik yapan kadınlardan oluşmaktadır. 24 yaş üzeri evlilik yapan kadınların ise algıladıkları demokratik anne baba tutumu puanları diğer gruplardan daha yüksektir. Genel olarak iki tablodan da, “demokratik tutum arttıkça evlilik yaşı artmaktadır”, sonucu çıkartılabilir.

Tablo 77. Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

$f, \bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Yaşı	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
18 altı	76	29,26	13,59	G.Arası	2096,566	2	1048,283	9,884	,000
18-24	189	25,60	9,74	G.İçi	39346,837	371	106,056		
24+	109	22,44	8,40	Toplam	41443,404	373			
Toplam	374	51,78	10,54						

Tablo 77’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları otoriter anne baba tutumu puanlarının, evlilik yaşı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=9,884$; $p<0.05$). Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmaması ($L_F=12,624$; $p<0.05$) sebebiyle Tamhane analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 78. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
18 altı	18-24	3,65	1,712	.101
	24+	6,82*	1,754	.001
18-24	18 altı	-3,65	1,712	.101
	24+	3,16*	1,072	.010
24+	18 altı	-6,82*	1,754	.001
	18-24	-3,16*	1,072	.010

Tablo 78’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları demokratik anne baba tutumu puanlarının evlilik yaşı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tamhane Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “18 altı” ile “24+” ve “18-24” ile “24+” yaş grupları arasında olduğu tespit edilmiş ($p<.05$), anlamlılık yönünün “18 altı – 24+” ve “18-24 – 24+” olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Otoriter tutum algısı daha çok 18 yaş altı evlilik yapan grupta görülmüştür. Dolayısıyla 18 yaş altı evlilik yapan kadınların daha çok otoriter tutum ile yetişmiş oldukları sonucuna varılmaktadır. En az otoriter anne baba tutumu ile yetişen kadınlar ise 24 yaş üzeri evlilik yapanlardır. Genel olarak bakıldığında, otoriter tutum arttıkça evlilik yaşı düşmüştür.

Tablo 79. Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Yaşı	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
18 altı	76	41,76	11,36	G.Arası	1015,487	2	507,743	4,596	,011
18-24	189	38,04	9,99	G.İçi	40982,206	371	110,464		
24+	109	37,25	10,76	Toplam	41997,693	373			
Toplam	374	38,56	10,61						

Tablo 79’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları otoriter anne baba tutumu puanlarının, evlilik yaşı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=4,596$; $p<0.05$). Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmaması ($L_F=.901$; $p<0.05$) sebebiyle Tamhane analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 80. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
18 altı	18-24	3,72*	1,712	.101
	24+	4,50*	1,754	.001
18-24	18 altı	-3,72*	1,712	.101
	24+	,78	1,072	.010
24+	18 altı	-4,50*	1,754	.001
	18-24	-,78	1,072	.010

Tablo 80’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları koruyucu istekçi anne baba tutumu puanlarının evlilik yaşı değişkenine göre farklılaşıp

farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tamhane Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “18 altı” ile “18-24” ve “18 altı” ile “24+” ve yaş grupları arasında olduğu tespit edilmiş ($p<.05$), anlamlılık yönünün “18 – 18-24” ve “18 – 24+” olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Dolayısıyla koruyucu istekçi anne baba tutumu ile yetişen kadınlar genellikle 18 yaş altı evlilik yapan kadınlar olmuştur.

4.16. Kadınların Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Çalışma Durumu Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılım gösteren evli kadınların algıladıkları anne baba tutumları tek tek çalışma durumu ile birlikte incelenmiş ve aralarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tablolar halinde aşağıda gösterilip yorumlanmıştır.

Tablo 4.16.1. Çalışma Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Demokratik Anne Baba Tutumu Puanlarının Bağımsız t-Testi Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	T	P
Demokratik Tutum	Çalışıyor	94	51,60	14,315	-,136	,892
	Çalışmıyor	280	51,85	17,070		

Tablo 4.16.1. incelendiğinde, kadınların algıladıkları demokratik anne baba tutumu ile çalışma durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir ($p>,892$).

Tablo 81. Çalışma Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Bağımsız T Testi Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	T	P
Otoriter	Çalışıyor	94	27,79	10,503	2,541	,011
	Çalışmıyor	280	24,62	10,451		

Tablo 81 incelendiğinde, kadınların algıladıkları otoriter anne baba tutumu ile çalışma durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu görülmektedir ($p<.05$). Buna göre otoriter tutum sergileyen ailelerde yetişmiş olan evli kadınların çalışma oranları, çalışmayanlara nazaran daha yüksektir.

Tablo 82. Çalışma Durumu Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Bağımsız t-Testi Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	T	P
Otoriter	Çalışıyor	94	38,93	11,091	,382	,699
	Çalışmıyor	280	38,44	10,462		

Tablo 82 incelendiğinde, kadınların algıladıkları koruyucu istekçi anne baba tutumu ile çalışma durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir ($p>.05$).

4.17. Kadınların Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Evlilik Süresi Arasındaki İlişki

Aşağıda, katılımcıların algıladıkları anne baba tutumları ile evlilik süresi değişkeni tek tek incelenmiş ve konuyla ilgili tablolar yorumlanmıştır.

Tablo 83. Evlilik Süresi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Demokratik Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Süresi	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
0-5	60	49,75	13,60	G.Arası	1978,253	3	659,418		
6-10	86	55,77	14,66	G.İçi	98390,060	370	265,919	2,480	,061
11-20	144	51,43	18,63	Toplam	100368,313	373			
20+	84	49,89	15,34						
Toplam	374	51,78	16,40						

Tablo 83'te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan algıladıkları demokratik anne baba tutumu puanlarının, evlilik süresi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=2,480$; $p>0.05$).

Tablo 84. Evlilik Süresi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Süresi	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
0-5	60	27,61	9,92	G.Arası	1293,364	3	431,121		
6-10	86	22,33	6,39	G.İçi	40150,040	370	108,514	3,973	.008
11-20	144	26,53	12,60	Toplam	41443,404	373			
20+	84	25,11	9,91						
Toplam	372	25,42	10,54						

Tablo 84’te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları otoriter anne baba tutumu puanlarının, evlilik süresi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=3,973$; $p<0.05$). Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmaması ($L_F=8,922$; $p<0.05$) sebebiyle Tamhane analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 85. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
0-5	6-10	5,27*	1,454	.003
	11-20	1,08	1,656	.987
	20+	2,49	1,676	.592
6-10	0-5	-5,27*	1,454	.003
	11-20	-4,19*	1,256	.006
	20+	-2,78	1,282	.176
11-20	0-5	-1,08	1,656	.987
	6-10	4,19*	1,256	.006
	20+	1,41	1,507	.924
20+	0-5	-2,49	1,676	.592
	6-10	2,78	1,282	.176
	11-20	-1,41	1,507	.924

Tablo 85'te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan algıladıkları otoriter anne baba tutumu puanlarının evlilik yaşı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tamhane Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “0-5” ile “6-10” ve “6-10” ile “11-20” grupları arasında olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Elde edilen veriler ışığında anlamlılık yönünün “0-5 – 6-10” ve “11-20 – 6-10” şeklinde olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Sonuçlara göre evliliğin ilk 5 yılı içinde olan kadınlar, otoriter tutum algısını en çok bildiren grup olmuştur.

Tablo 86. Evlilik Süresi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Süresi	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
0-5	60	37,13	9,51	G.Arası	410,091	3	136,697		
6-10	86	40,08	10,14	G.İçi	41587,602	370	112,399	1,216	,304
11-20	144	38,83	10,09	Toplam	41997,693	373			
20+	84	37,59	12,47						
Toplam	374	38,56	10,61						

Tablo 86’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları otoriter anne baba tutumu puanlarının, evlilik süresi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,216$; $p>0.05$).

4.18. Algılanan Anne Baba Tutumları ile Evlilik Biçimi Arasındaki İlişki

Aşağıdaki tablolarda, evlilik biçimi değişkenine göre kadınların algıladıkları anne baba tutumlarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı, tablolar eşliğinde yorumlanmıştır.

Tablo 87. Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Demokratik Anne Baba Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Biçimi	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Görücü	94	49,71	18,32	G.Arası	607,336	2	303,668		
Gör/Sev.	128	53,01	16,07	G.İçi	99760,977	371	268,898	1,129	,324
Flört	152	52,03	15,38	Toplam	100368,313	373			
Toplam	374	51,78	16,40						

Tablo 87’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları demokratik anne baba puanlarının, evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,129$; $p>0.05$).

Tablo 88. Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Biçimi	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Görücü	94	25,59	11,63	G.Arası	239,760	2	694,038		
Gör/Sev	128	24,36	10,85	G.İçi	41203,644	371	109,460	1,079	,341
Flört	152	26,21	9,50	Toplam	41443,404	373			
Toplam	374	25,42	10,54						

Tablo 88’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları otoriter anne baba puanlarının, evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=1,079$; $p>0.05$).

Tablo 89. Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Evlilik Biçimi	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Görücü	94	41,89	11,38	G.Arası	1388,077	2	694,038		
Gör/Sev.	128	37,39	10,58	G.İçi	40609,616	371	109,460	6,341	,002
Flört	152	37,50	9,73	Toplam	41997,693	373			
Toplam	374	38,56	10,61						

Tablo 89’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları koruyucu istekçi anne baba tutumu puanlarının, evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=6,341$; $p<0.05$). Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmaması ($L_F=6,341$; $p>0.05$) sebebiyle Tamhane analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 90. Araştırmaya Katılan Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendini Suçlama Puanlarının Evlilik Biçimi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Görücü	Gör/Severek	4,49*	1,501	.009
	Flört	4,39*	1,414	.007
Gör/Severek	Görücü	-4,49*	1,501	.009
	Flört	-,10	1,224	1.000
Flört	Görücü	-4,39*	1,414	.007
	Gör/Severek	,10	1,224	1.000

Tablo 90’da görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından kendini suçlama puanlarının evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tamhane Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “Görücü” ile “Görücü/Severek” ve yine “Görücü” ile “Flört” grupları arasında olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$). Elde edilen veriler ışığında anlamlılık yönünün “Görücü – Görücü/Severek” ve “Görücü – Flört” şeklinde olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$). Sonuçlara göre, ailede koruyucu istekçi tutum ile yetişen kadınlar daha çok görücü usulü ile evlenmişlerdir. Görücü usulü tanışıp severek evlenenler ile flört ederek evlenenler arasında koruyucu istekçi tutum açısından anlamlı bir fark yoktur. Ancak, görücü usulü evlenen kadınların koruyucu istekçi ebeveyn algısı diğer gruplara nazaran belirgin düzeyde fazladır. Buradan yola çıkarak koruyucu istekçi ailelerin, kızlarını daha çok görücü usulü evlendirdikleri veya görücü usulü evlenen kadınların, daha çok koruyucu istekçi ailelerde yetiştikleri yorumu yapılabilir.

4.19. Kadınların Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki

Aşağıda, kadınların algıladıkları anne baba tutumlarının çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı, tablolar halinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 91. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Demokratik Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Çocuk Sayısı	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
0-2	1154	37,77	10,12	G.Arası	3241,588	2	1620,794		
2-4	1124	37,97	11,07	G.İçi	97126,725	371	261,797	6,191	,002
4+	196	40,61	10,59	Toplam	100368,313	373			
Toplam	2372	38,56	10,61						

Tablo 91’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları demokratik anne baba tutumu puanlarının, evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=6,191$; $p<0.05$). Bu sonucun ardından farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmaması ($L_F=7,311$; $p<0.05$) sebebiyle Tamhane analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 92. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Demokratik Anne Baba Tutumu Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tamhane Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
0-2	2-4	3,88	1,929	.130
	4+	7,29*	2,132	.002
2-4	0-2	-3,88	1,929	.130
	4+	3,40	2,357	.386
4+	0-2	-7,29*	1,132	.002
	2-4	-3,40	2,357	.386

Tablo 92’de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları demokratik anne baba tutumu puanlarının evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Tamhane Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “0-2” ile “4+” grupları arasında olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Elde edilen veriler ışığında anlamlılık yönünün “0-2 – 4+” şeklinde olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Dolayısıyla, demokratik ailelerde yetişen kadınlar daha az çocuk sahibi olma eğilimindedirler.

Tablo 93. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

$f, \bar{x}$ ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları					
Çocuk Sayısı	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
0-2	154	24,00	8,99	G.Arası G.İçi Toplam	1257,687	2	628,843	5,806	,003
2-4	124	24,81	9,04		40185,717	371	108,317		
4+	96	28,48	13,66		41443,404	373			
Toplam	374	25,42	10,54						

Tablo 93’te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları otoriter anne baba tutumu puanlarının, evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F=5,806$; $p<0.05$). Bu sonucun ardından

farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermek amacıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olması ($L_F=10,397$; $p<0.05$) sebebiyle Scheffe analizi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 94. Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Otoriter Anne Baba Tutumu Puanlarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
0-2	2-4	-,80	1,255	.813
	4+	-4,48*	1,353	.004
2-4	0-2	,80	1,255	.813
	4+	-3,67*	1,414	.035
4+	0-2	4,48*	1,353	.841
	2-4	3,67*	1,414	.015

Tablo 94’te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları otoriter anne baba tutumu puanlarının evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonucunda, söz konusu farklılığın “0-2” ile “4+” ve “2-4” ile “4+” grupları arasında olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Elde edilen veriler ışığında anlamlılık yönünün “4+ – 0-2” ve “4+ – 2-4” şeklinde olduğu görülmüştür. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık ise anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$). Görüldüğü üzere, otoriter tutumla yetişen kadınlar genellikle 4 ve üzeri çocuk sahibi olmuşlardır. Diğer grupların ortalaması birbirine oldukça yakınken, 4 ve üzeri çocuk sahibi olan kadınların otoriter tutum ortalaması belirgin derecede fazladır. Dolayısıyla 4 ve üzeri çocuk yapan kadınların daha çok otoriter tutum ile yetişmiş oldukları ifade edilebilir.

Tablo 95. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Araştırmaya Katılan Kadınların Algıladıkları Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları				
Çocuk Sayısı	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
0-2	154	37,77	10,12	G.Arası	542,980	2	271,490		
2-4	124	37,97	11,07	G.İçi	41454,712	371	111,738	2,430	,089
4+	96	40,61	10,59	Toplam	41997,693	373			
Toplam	374	38,56	10,61						

Tablo 95'te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan kadınların algıladıkları otoriter anne baba tutumu puanlarının, evlilik biçimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F=2,430$; $p>0.05$).

4.20. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Mekanizmaları ile Algıladıkları Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişki

Aşağıdaki tablolarda, evli kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma mekanizmaları ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişki ve bu ilişkinin yönü tek tek incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 96. Kadınların evlilikte kullandıkları başa çıkma yollarından kendini suçlama ile algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen Pearson Korelasyon Sonuçları

Tutumlar	Kendini Suçlama	
Demokratik Tutum	R	-,371**
	P	,000
Otoriter Tutum	R	,367**
	P	,000
Koruyucu İstekçi Tutum	R	,093
	P	,072

Tablo 96 ‘da görüldüğü üzere, evlilikte kendini suçlama yolu ile algılanan demokratik tutum arasında negatif yönde %37,1’lik anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu sonuçtan referansla, ailede demokratik tutum arttıkça, çocukların evlilik hayatında kendini suçlama oranları düşmektedir. Yine Tablo 96’da otoriter tutum ile kendini suçlama değerlerine bakıldığında, iki değişken arasında pozitif yönde %36,7’lik anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Kendini suçlamanın koruyucu istekçi tutum ile ilişkisi anlamlı görülmemektedir. Bu noktada, otoriter tutumun hakim olduğu aile ortamında büyümüş olan evli kadınların ilişkilerinde kendilerini suçlama oranları da artmaktadır. Dolayısıyla ailede otoriter tutum arttıkça, böyle ailelerde yetişen kadınların evliliklerinde kendilerini suçlama oranları da artmaktadır. Bunun aksine, demokratik tutum ile yetişmiş olan kadınlarda ise evlilikte kendini suçlama oranı düşmektedir. Sonuç olarak, ailede gördüğü otoriter tutum arttıkça kadının evliliğinde kendini suçlama oranı artmakta; demokratik tutum arttıkça kendini suçlama oranı azalmaktadır.

Tablo 97. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Pozitif Yaklaşım ile Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiyi Ölçen Pearson Korelasyon Sonuçları

Tutumlar		Pozitif Yaklaşım
Demokratik Tutum	r	,363**
	p	,000
Otoriter Tutum	r	-,141**
	p	,006
Koruyucu İstekçi Tutum	r	-,156**
	p	,003

Tablo 97 ‘de görüldüğü üzere, evlilikte pozitif yaklaşım yolu ile algılanan demokratik tutum arasında pozitif yönde ,363 şiddetinde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu sonuçtan referansla, yetiştikleri ailede demokratik tutum arttıkça, kadınların evlilik hayatında pozitif yaklaşım oranları artmaktadır. Yine Tablo 97’de otoriter tutum ile pozitif yaklaşım değerlerine bakıldığında, iki değişken arasında negatif yönde -,141’lik anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu noktada, otoriter tutumun hakim olduğu aile ortamında büyümüş olan evli kadınların ilişkilerinde pozitif yaklaşım sergileme oranları da azalmaktadır. Kendini suçlamanın koruyucu istekçi tutum ile ilişkisi ise negatif yönde ve -,156 şiddetinde bulunmuştur. Buna

göre koruyucu istekçi tutum arttıkça, pozitif yaklaşım yolunu kullanma oranı azalmaktadır.

Tablo 98. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Çatışma ile Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiyi Ölçen Pearson Korelasyon Sonuçları

Tutumlar		Çatışma
Demokratik Tutum	R	-,238**
	P	,000
Otoriter Tutum	R	,267**
	P	,000
Koruyucu İstekçi Tutum	R	,093
	P	,072

Tablo 98’de görüldüğü üzere, evlilikte çatışma yolu ile algılanan demokratik tutum arasında negatif yönde -,238 şiddetinde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu sonuçtan referansla, ailede demokratik tutum arttıkça, çocukların evlilik hayatında çatışma oranları artmaktadır. Yine Tablo 98’de otoriter tutum ile çatışma değerlerine bakıldığında, iki değişken arasında pozitif yönde ,267’lik anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu noktada, otoriter tutumun hâkim olduğu aile ortamında büyümüş olan evli kadınların ilişkilerinde çatışma sergileme oranları da artmaktadır. Çatışmanın koruyucu istekçi tutum ile ilişkisi anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 99. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kendiyle İlgilenme ile Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiyi Ölçen Pearson Korelasyon Sonuçları

Tutumlar		Kendiyle İlgilenme
Demokratik Tutum	R	-,074
	P	,152
Otoriter Tutum	R	,187**
	P	,000
Koruyucu İstekçi Tutum	R	-,068
	P	,188

Tablo 99’da görüldüğü üzere, evlilikte başa çıkma yollarından kendiyle ilgilenme yolu ile algılanan demokratik tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Otoriter tutum ile kendiyle ilgilenme değerlerine bakıldığında, iki değişken arasında pozitif yönde ,187’lik anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu noktada, otoriter tutumun hâkim olduğu aile ortamında büyümüş olan evli kadınların ilişkilerinde kendiyle ilgilenme oranları da artmaktadır. Kendiyle ilgilenmenin koruyucu istekçi tutum ile ilişkisi anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 100. Kadınların Evlilikte Kullandıkları Başa Çıkma Yollarından Kaçma ile Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiyi Ölçen Pearson Korelasyon Sonuçları

Tutumlar		Kaçma
Demokratik Tutum	R	-,009
	P	,857
Otoriter Tutum	R	,259**
	P	,000
Koruyucu İstekçi Tutum	R	-,149**
	P	,004

Tablo 100’de görüldüğü üzere, evlilikte başa çıkma yollarından kaçma yolu ile algılanan demokratik tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Otoriter tutum ile kaçma değerlerine bakıldığında, iki değişken arasında pozitif yönde ,259’luk anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu noktada, otoriter tutumun hâkim olduğu aile ortamında büyümüş olan evli kadınların ilişkilerinde kaçma yolunu kullanma oranları da artmaktadır. Kendiyle ilgilenmenin koruyucu istekçi tutum ile ilişkisi ise negatif yönde -,149 olarak bulunmuştur. Yani, ailede koruyucu istekçi tutum arttıkça, çocukların ileride kurdukları evlilik ilişkisinde başa çıkma yöntemi olarak kaçma yolunu kullanmaları artacaktır.

BÖLÜM 5 : SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bütün bulgular, belirtilmiş olan araştırma soruları sırasına riayet edilerek sunulmuştur. Ayrıca, bu konuda araştırma yapmak isteyen araştırmacı ve uygulayıcılar için de bazı önerilerde bulunulmuştur. Ardından araştırma sonucunda elde edilen bulgular, benzer çalışmalarla karşılaştırılmış ve yorumlanmıştır. Son olarak, elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak alanda çalışmak isteyenlere önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuç

- 1) Genel olarak bakıldığında, kullanılan başa çıkma mekanizması ile algılanan anne baba tutumları arasında anlamlı ilişkiler vardır.
- 2) Ailede otoriter anne baba tutumu arttıkça, bu ailede yetişen kadınların evlilikte bir problemle karşılaştıklarında başa çıkma yollarından olumsuz olarak nitelendirilen kendini suçlama, çatışma, kendiyle ilgilenme ve kaçma yollarını kullanma oranları da artmaktadır.
- 3) Ailede koruyucu istekçi anne baba tutumu arttıkça, aile içinde yetişmiş olan kadınların evlilik problemleri karşısında kaçma yolunu tercih etme oranları artmaktadır.
- 4) Ailede demokratik anne baba tutumu arttıkça, aile içinde yetişmiş olan kadınların evlilik problemleri karşısında pozitif yaklaşım yolunu tercih etme oranları artmaktadır.
- 5) İlkokul mezunu evli kadınlar çatışma yolunu daha fazla kullanırken, lisans/lisansüstü mezunu olan kadınlar kendiyle ilgilenme ve pozitif yaklaşım yollarını daha çok tercih etmektedirler.
- 6) Çalışan kadınlar, evlilikte yaşadıkları problemler karşısında kendilerini çalışmayan kadınlara nazaran daha fazla suçlamaktadırlar.
- 7) Evlilik yaşının başa çıkma yolları ile ilişkisi incelendiğinde, 18 yaş altı evlilik yapan kadınların problemler karşısında kendilerini daha çok

suçladıkları, 18-25 yaş arası evlenen kadınların ise daha çok pozitif yaklaşım yolunu kullandıkları ortaya çıkmıştır.

- 8) Evlilik süresi ile başa çıkma yolları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Evliliğin ilk 5 yılı içinde olan kadınlar evlilikte karşılaştıkları problemlerde çatışma yolunu daha fazla kullanmaktadırlar.
- 9) Yüksek gelir grubunda kendiyile ilgilenme daha fazla görülürken, düşük düzey grubunda ise çatışma yolu daha fazla kullanılmaktadır.
- 10) Görücü usulü ile evlenmiş olan kadınlar, anne babaları tarafından daha çok koruyucu istekçi tutum ile yetiştirilen kadınlardır.
- 11) 18 yaş altı evlilik yapan kadınlar daha çok otoriter ve koruyucu istekçi tutum ile yetişmiş olan kadınlardır. Demokratik tutum ile yetişmiş olan kadınlar ise genellikle 24 yaş üzeri evlilik yapmaktadırlar.
- 12) Kadınların algıladıkları anne baba tutumları ile sahip olduğu çocuk sayısı arasında anlamlı bir ilişki vardır. Genellikle az çocuk sahibi olan (0-2) kadınlar demokratik anne baba tutumu; çok çocuk sahibi olan (4+) kadınlar ise otoriter anne baba tutumu ile yetişmiş olan kadınlardır.

5.2. Tartışma

Araştırma konusu ile ilgili literatür incelendiğinde kadınların içinde bulunduğu anne baba tutumları ve evlilikte başa çıkma üzerine araştırmaların sayısının oldukça kısıtlı olması, yapılan karşılaştırmaların sınırlı olmasına yol açmıştır. Bu bağlamda, elde edilen sonuçlar, bu sonuçlardan elde edilen bilgiler ile geçmiş araştırmalar arasındaki benzerlikler ve farklılıklar aşağıda tartışılmıştır.

Evlilikte Başa Çıkma ile Demografik Bilgilerden Elde Edilen Verinin Tartışılması

Araştırmanın sonucunda, evlilikte başa çıkma yollarından “kendini suçlama” yolunun, yaş ile anlamlı bir ilişkisi olduğu tespit edilmiş, 20-30 yaş arası evli kadınların, 31-40 yaş arası kadınlara göre daha fazla kendilerini suçladıkları sonucuna varılmıştır. Acicbe (2002)’nin evlilikte başa çıkma ölçeği uyarlama çalışması esnasında yaptığı araştırmaya göre ise kendini suçlama ile yaş değişkeni

arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bununla birlikte, Acicbe (2002), aynı çalışmada pozitif yaklaşım ile yaş arasında bir farklılık olmadığını belirtmiş ve benzer şekilde bu çalışmada da bu iki değişken arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Acicbe (2002)'nin araştırmasında yaş ile bağlantılı başka bir başa çıkma yöntemi bulunmamışken, bu çalışma sonucunda, 20-30 yaş arası kadınların evlilikte 31-40 yaşa göre “çatışma” yolunu daha fazla kullandıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca, bu araştırmanın sonucunda, 40 yaş üzeri kadınların “kendiyile ilgilenme” yolunu, 31-40 yaş arası kadınlara göre daha çok tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Acicbe (2002), yaptığı çalışma sonucunda, eğitim düzeyinin “kendini suçlama” yolunu yordadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmanın sonuçları arasında ise eğitim düzeyi ile kendini suçlama arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Acicbe (2002), diğer dört başa çıkma yolu ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark tespit etmemiştir. Ancak bu araştırma sonucunda, lisans ve yüksek lisans mezunu kadınların evlilikte başa çıkma yöntemi olarak pozitif yaklaşım yolunu ilköğretim mezunlarından daha fazla kullandıkları tespit edilmiştir.

Bunun yanı sıra, Acicbe (2002)'nin çalışması sonucu, sadece “kaçma” yolu ile evliliğin süresi arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu çalışma ile, evliliğin süresinin kaçma yolunun yanı sıra çatışma yolu ile de anlamlı bir ilişkisinin olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre, 6-10 yıl arası evli kadınlar 0-5 yıl arası kadınlara göre kaçma yolunu daha fazla kullanmaktadırlar. Ayrıca, 0-5 yıl arası evli kadınların 6-10 ve 11-20 yıl arası evli olan kadınlara göre çatışma yolunu daha fazla tercih ettikleri tespit edilmiştir.

İki çalışma arasındaki son karşılaştırma ise, çocuk sayısı değişkeni üzerine yapılmıştır. Acicbe (2002), araştırmasında, evlilikte başa çıkma yollarından çatışma ile kendini suçlamanın çocuk sayısı ile anlamlı ilişki içerisinde olduğunu tespit etmiştir. Bu araştırma sonucunda, çocuk sayısı değişkeni ile hiçbir başa çıkma mekanizması anlamlı bulunmamıştır.

Yaş değişkeni ile kullanılan başa çıkma mekanizması arasındaki ilişkiyi gösteren sonuçlara göre, kendini suçlama mekanizması ile içinde bulunulan yaş arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Sonuçlar 20-30 yaş kendini suçlama puanlarının 31-40 yaş kendini suçlama puanlarından daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bu sonuçtan

hareketle, genç yaş grubu evli kadınların, kendini evliliklerinde önlerine çıkan bir problem karşısında kendilerini suçlama eğilimlerinin yüksek olduğu söylenebilir. Yine genç yaş grubu olarak belirtilen 20-30 yaş evli kadınların evlilik problemleri karşısında çatışma yolunu 31-40 yaş grubu kadınlara göre daha çok tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. 40 yaş üzeri evli kadınların ise daha çok kendiyle ilgilenme yöntemini kullandıkları görülmüştür. Okur (2016)'un algılanan anne baba tutumları, anne baba arasındaki çatışma ve ebeveyn bağlanma stillerinin romantik ilişkiler üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmasına göre, yaş değişkeni ile ilişkili bulunan tek yöntem kaçınmadır. Okur (2016)'a göre, genç çiftlerde kaçınma davranışı, diğer yaş gruplarına göre daha fazla görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, iki çalışmanın verilerinin birbirini destekler nitelikte olmadığı görülmüştür.

Anne Baba Tutumları ile Demografik Bilgilerden Elde Edilen Verinin Tartışılması

Yıldız (2013)'ın yaptığı araştırmada, algılanan anne baba tutumları ile demografik bilgilerden sadece evlenme biçimi karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda, evlenme biçimi (görücü, anlaşılarak) değişkeni ile algılanan demokratik tutum arasında anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Anlaşılarak ve kendi istekleri ile evlenen kadınların demokratik anne baba tutumu puanları, görücü usulü evlenen kadınların demokratik tutum puanlarına göre daha yüksek bulunmuştur. Karşılaştırma yapılacak olursa, bu araştırma sonucunda ise demokratik tutum ile evlenme biçimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bunun yanı sıra, evlenme biçiminin, koruyucu istekçi anne baba tutumu ile anlamlı bir ilişki içinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre, görücü usulü evlilik yapan kadınların algıladıkları koruyucu istekçi anne baba tutumu puanları daha yüksek bulunmuştur. Ebeveynin koruyucu tutumu sonucu, yeterince sorumluluk alamayan, kendi kararlarını kendisi veremeyen, bir girişimde bulunmak istediğinde dışarıdan birilerinin desteğine ihtiyaç duyan bireyler yetişmektedir (Çağdaş, 2012, s. 148, Navaro, 1989, s.123). Kişinin hayatında önemli bir aşama olan evlilik için genellikle aile büyüklerinin girişimleri sonucu evlenme şekli olarak bilinen görücü usulü yöntemi ile aile kuran kadınların koruyucu istekçi ailelerden çıkmaları, dikkat çeken bir diğer husustur.

Bunun yanı sıra, eğitim düzeyi algılanan anne baba tutumları ile anlamlı bir ilişki içerisinde. Lisans ve lisansüstü gruba dahil olan evli kadınlar daha çok demokratik tutumu benimseyen ailelerden oluşmaktadır. Bu noktada lise ve ilkokul mezunu olan kadınların demokratik anne baba tutum algıları daha düşük çıkmıştır. Otoriter anne baba tutumu ile yetişen kadınların eğitim düzeyi konusunda anlamlı bir dağılım göstermedikleri görülmüştür. Oktay (2016) da algılanan anne baba tutumları ile bağlanma arasındaki ilişkiyi ölçmek üzere yaptığı çalışmada otoriter anne baba tutumu ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını belirtmiştir.

Bunun yanı sıra koruyucu istekçi tutum ile yetişen kadınların eğitim düzeyi dağılımı anlamlı bulunmuştur. Lisans ve lisansüstü mezunu olan evli kadınların diğer gruplara göre daha az koruyuculukla yetiştikleri ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Çakır (2017), anne baba tutumunun evlilikte uyum ve problem çözmeye etkisini incelediği çalışmasında, koruyucu istekçi anne baba tutumu ile eğitim düzeyi arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Bu veri, koruyucu istekçi anne baba tutumu arttıkça, eğitim düzeyinin de azaldığı sonucunu gözler önüne sermektedir. Bu sonuca göre, aşırı koruyucu tutum ile yetişen kadınların yetişkinlikte eğitim noktasında belli bir düzeyin üzerine çıkmakta yeterli girişi göstermedikleri düşünülebilir. Koruyucu istekçi tutum sergileyen anne babaların çocukla ilgili kararları kendilerinin aldığı (Çağdaş, 2012, s.140, çocuklarını kendilerinin bir uzantısı olarak gördükleri (Kulaksızoğlu, 2010, s.121), sevgi ile denetimi birleştirip çocukları kendilerine bağlayarak onların özgürce hareket etmesine engel oldukları (Özgüven, 2010, s.213) ve bu tutum ile yetişen çocukların içe dönük bir yapı geliştirdikleri (Arı ve Seçer, 2003, s.55) düşünüldüğünde, çocukların kendilerini ortaya koyabilmek ve deneme yanılma yöntemi ile öğrenmenin tadına varmak noktasında girişimci davranışları şaşırtıcı değildir. Bireyselliğin daha ön plana çıktığı, bilgiye ulaşmak için dışa dönük olmayı gerektiren lisans ve lisansüstü eğitimlerde bu kişilerin çok fazla bulunmaması, yukarıda bahsedilen muhtemel sonuçlar ile uyumaktadır.

Çalışma durumu ile algılanan anne baba tutumu arasındaki ilişkiye incelendiğinde, çalışan evli kadınların daha çok otoriter ailelerden geldikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, demokratik veya koruyucu istekçi ailelerden gelen kadınların çalışma durumları anlamlı bir dağılım göstermemektedir. Oktay (2016)'ın algılanan

anne baba tutumları ile bağlanma arasındaki ilişkiyi ölçmek üzere yaptığı çalışmaya göre ise algılanan anne baba tutumları ile çalışma değişkeni arasındaki ilişki anlamlıdır. Araştırma sonucuna göre çalışan öğrencilerin algıladıkları demokratik anne baba tutumu puanları, çalışmayanların algıladıkları demokratik anne baba tutumu puanlarından daha düşüktür. Buradan hareketle, öğrenci iken herhangi bir işte çalışmayan kişilerin daha çok demokratik anne baba tutumu ile yetişen gençler oldukları ifade edilebilir. Sonuç olarak bu iki çalışma birbirlerini çürütmemekle birlikte destekledikleri de söylenemez.

Anne Baba Tutumlarının Evlilikteki Problemlerle Başa Çıkma Yollarına Etkisinin Tartışılması

Araştırmadan elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde, anne baba tutumlarının evlilikte karşılaşılan problemler ile başa çıkma yolları üzerinde etkili oldukları anlaşılmaktadır. Algılanan demokratik anne baba tutumu, kendini suçlama, kendiyle ilgilenme ve kaçma stratejileri ile negatif yönlü, pozitif yaklaşım stratejisi ile pozitif yönlü olarak şekilde anlamlı bulunmuştur. Koruyucu istekçi anne baba tutumu ile ilgili kaçma ile ilişkisinin negatif olması dışında bir sonuca ulaşılmamıştır.

Ailede demokratik tutum arttıkça, aile içinde yetişen kız çocuklarının ileride evliliklerinde kendilerini suçlama oranları düşmekte, pozitif yaklaşım oranları ise artmaktadır. Bununla birlikte, otoriter tutumun artması ile aile içinde yetişen kız çocuklarının evlilik hayatında karşılaştıkları problemlerde kendilerini suçlama oranları artmaktadır. Nitekim, otoriter tutum ile yetişen çocukların içe kapanık, korkak ve çekingen yapı geliştirdikleri bilinmektedir (Kaya vd., 2012, s.201). Bununla birlikte sürekli olarak eleştirilen ve baskı altında tutulan çocuklar, pek çok hareketi tedirgin şekilde yaparlar. Yoğun bir yanlış yapma korkusu, suçluluk, kaygı ve aşağılık duyguları taşımaktadırlar (Yılmaz, 2007, s. 11; Geçtan, 2013, s.133). Bu şekilde baskı ve sürekli cezalandırma ile yetişen kadınlar, evlilikte karşılaştıkları problemlerde, alışmış oldukları mekanizmayı ortaya çıkartmakta ve suçun kendilerinde olduğunu düşünmektedirler.

Bununla birlikte, demokratik ailelerin çocukları da problem yaşamakta; ancak aile içindeki hoşgörölü, kuralların mantığını açıklayıcı ve saygı uyandırıcı tavır ile yetişmelerinin bir sonucu olarak problem çözme becerileri yüksek bireyler olurlar. Bu kişiler yeri geldiğinde sorunlarını uygun şekilde ifade edebilirler ve yardım almaktan da çekinmezler (Dönmezer, 1999, s. 66). Yine Çakır (2017), anne baba tutumu ile evlilikte uyum ve problem çözme becerisi üzerine yaptığı araştırma sonucunda, demokratik anne baba tutumu ile yetişen bireylerin evlilikte bir sorunla karşılaştıklarında çözüm odaklı yaklaşarak, problemi anlayıp, analiz edip akılcı şekilde hareket ettiklerini ifade etmiştir. Sevgi, saygı ve adalet ortamının hakim olduğu demokratik ailelerde yetişmiş olan evli kadınlar, kazandıkları problem çözme becerileri sayesinde, evlilikte önlerine çıkan problemler karşısında kendilerini suçlamak yerine çözüm bulmaya çalışma eğiliminde olmaktadır. Benzer şekilde Arı (2004), yaptığı araştırma sonucunda demokratik anne baba tutumu ile yetişmiş olan çocukların problem çözme becerilerinin gelişmiş olduğunu ortaya koymuştur. Burada ifade edilen problem çözme becerisinin, pozitif yaklaşım stratejisi ile benzerlik gösterdiği göz önünde bulundurulduğunda, iki araştırmanın birbirini destekler nitelikte olduğu yorumu yapılabilir.

Sevgi ve kabul ortamının hüküm sürdüğü demokratik ailelerde yetişen kadınların evlilikte bir problem ile karşılaştıklarında, kaçma stratejisini daha az kullandıkları ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde (Okur, 2016), anne baba tutumları ile romantik ilişkileri incelediği araştırmasında, babanın çocuğuna gösterdiği duygusal sıcaklığın kaygı ve kaçınma davranışı ile negatif yönlü ilişkisini ortaya çıkarmıştır. Bu sonuçtan hareketle, babası tarafından sevgi ve kabul gören çocukların ileride yaşadıkları romantik ilişkilerde kaygı ve kaçınma davranışlarının az olacağı yorumu yapılabilir. Böylece bu iki araştırmanın demokratik tutum ve kaçma ilişkisi anlamında birbirini destekler nitelikte olduğunu ifade etmek mümkündür.

Otoriter tutumun başa çıkma yolları kapsamında incelenmesi sonucunda, otoriter tutum ile yetişen kadınların yukarıda bahsedilen kendini suçlama davranışlarının yanı sıra çatışma, kendiyle ilgilenme ve kaçma yollarını da kullandıkları ortaya çıkmıştır. Otoriter tutum arttıkça bu olumsuz başa çıkma yöntemlerini kullanma oranları da artmaktadır. Bu veriyi destekler nitelikte başka araştırmalara göre çocuğun ilgi ve isteklerine kıymet vermeyen ve aşırı disiplin uygulayan otoriter ailelerde yetişen

bireyler isyankar ve saldırgan tavır içine girebilmektedirler (Baumrind, 1966, s. 887-907). Bu şekilde problem çözme becerileri yeterinde gelişmeyen bireylere karşılık, demokratik anne babaların yetiştirdiği bireyler deneme yanılma yöntemiyle yeni şeyler öğrenmeye açık, girişken bireyler oldukları için karşılarına çıkan problemleri nasıl çözeceklerini de daha iyi bilmektedirler (Başaran, 2000; Eroğlu, 2001). Bu durum, otoriter tutum ile yetişmiş olan kadınların evlilikte çatışma yolunu diğer yöntemlere oranla neden daha fazla kullandıklarını; demokratik ortamda büyüyen kadınların ise pozitif yaklaşım yöntemini neden daha çok kullandıklarını açıklamaktadır.

5.3. Öneriler

Bu bölümde, araştırma sonucu elde edilmiş olan bilgiler rehberliğinde aile kurumunun sağlıklı ve devamlı olmasının sağlanmasına katkıda bulunmak üzere birtakım öneriler bulunmaktadır.

5.3.1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Politika Yapıcılar ve Uygulayıcılar İçin Öneriler

- Araştırmadan elde edilen bilgiler ışığında anne babalara ve evli çiftlere tutumlar ve evlilik üzerindeki muhtemel sonuçları üzerine eğitimler düzenlenebilir. Böylece anne babalara ve evli çiftlere, çocuklarını yetiştirme ve evlilikteki sorunlarla başa çıkma noktasında ışık tutacak bilgiler verilerek farkındalıkları arttırılabilir.
- Evlilik kurumunun devamı ve nitelikli evliliklerin artması amacı ile yapılan projelerde bu araştırma sonucunda elde edilen bilgiler kullanılabilir. Bu projelerden bir tanesi bakanlık bünyesinde hizmet veren veya özel çalışan kurumlar tarafından “anne-baba okulu” veya “ebeveyn okulu” isimleri ile sistemli eğitim vermek üzere bir proje olabilir.
- Toplumun aile tutumları ve evlilik hayatına kadar uzanan muhtemel sonuçları üzerine bilinçlendirici kamu spotu veya reklamlar hazırlanabilir ve demokratik ve otoriter anne baba tutumlarının kadınların evliliklerine etkileri görsel medya üzerinden işlenebilir.

- Aile olma bilinci oluşturma ve mutlu evliliklerin sürdürülmesi kapsamında evli çiftler ve anne babalar için düzenli tiyatro oyunları gösterilebilir. Bu oyunlarda yoğun “çatışma”, “kendini suçlama” ve “kaçma” mekanizmalarının görüldüğü evliliklerle otoriter aile ortamında yetişmiş olma arasındaki ilişkiye değinilebilir.
- Terapi hizmeti veren merkezler, aile danışmanlığı merkezleri veya bakanlıkların ilgili kurumlarında toplumu bilinçlendirme amaçlı dağıtılan dergi veya birkaç sayfalık doküman şeklinde hazırlanan aile bültenlerinin içeriğine bu araştırmanın sonuçlarından elde edilen yorumlar ilave edilerek anne baba tutumlarının evlilik üzerindeki dolaylı etkilerine yer verilebilir.
- Bu araştırmada elde edilen bazı sonuçlar, evliliğin ilk 5 yılı içinde olan kadınların çatışma yolunu daha fazla kullandıklarını göstermektedir. Evliliğin devamı ve sorunsuz ilerlemesi amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde veya başka danışmanlık merkezlerinde evliliğin ilk 5 yılı içindeki çiftlere destekleyici danışmanlık hizmeti verilebilir. Böylece daha büyük problemlerin ortaya çıkmasına engel olunmuş ve boşanmaya kadar gidebilecek süreçlerde önleyici bir uygulama yapılmış olur.
- Aile ve çocuk psikolojisi üzerine danışmanlık, terapi veya eğitim veren kurumlarca anne-baba-çocuk arasında etkili ve sağlıklı iletişimin sağlanması ve hatalı anne baba tutumlarının iyileştirilmesi amaçlı ortak etkinlikler yapılabilir. Bu etkinlikler, birlikte oyun oynama, bir sanat dalı ile uğraşma, belirli konular üzerine çocukların da katılım gösterdiği tartışma ve sohbetler şeklinde olabilir. Böylece, süreç içinde uzmanlar tarafından anne babaların çocukları ile kurdukları ilişkinin kalitesi arttırılarak ileride yanlış anne baba tutumlarından kaynaklanabilecek muhtemel problemlere karşı önleyici bir uygulama yapılmış olur.

5.3.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

- Anne baba tutumları ve evlilikte karşılaşılan problemlere dair çözüm yollarını konu alan araştırmaların oldukça az olduğu görülmektedir. Bu noktada literatürü genişletmek adına yeni araştırmalar yapılabilir.

- Bu araştırma, İstanbul ili Esenler ve Bağcılar ilçeleri içindeki kadınlar ile yapılmıştır. Türkiye'nin farklı şehir ve ilçelerinde bu çalışma gerçekleştirilebilir ve iki çalışmanın sonuçları karşılaştırılabilir.
- Bu araştırma, evli kadınların algıladıkları anne baba tutumları ile kendi evliliklerinde kullandıkları başa çıkma stratejileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Aynı araştırma evli erkekler üzerine de yapılarak, elde edilen sonuç ile bu araştırmanın sonucu karşılaştırılabilir.
- Bu araştırmada, test uygulanan kadınların köken olarak nereli oldukları üzerinde durulmamıştır. Aynı konu için bu değişken de araştırmaya dahil edilip başa çıkma stratejileri ile köken arasındaki ilişki araştırılabilir.
- Bu araştırmanın konusu bağlanma ile de ilişkilendirilebilir. Dolayısıyla yapılacak olan yeni araştırmada bu kez, evlilikte kullanılan başa çıkma yöntemleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişki incelenebilir.
- Bu araştırmaya evli olmayan çiftler dahil edilmemiştir. Farklı bir başa çıkma veya problem çözme konulu bir envanter ile anne baba tutumları ölçeği kullanılarak, çiftlerin ilişkilerinde problem çözme becerileri ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişki incelenebilir. Bu araştırmanın sonucu ile karşılaştırma yapılabilir.
- Konuya dair kitap yazılabilir ve anne baba tutumlarının bireylerin evlilik hayatında karşılaştıkları problemleri çözme yöntemlerine olan etkisi anlatılabilir. Böylece literatüre katkıda bulunulurken, ailelerin bilinçlenmesi için bir adım daha atılmış olur.
- Şiddet gören kadınların algıladıkları anne baba tutumlarıyla bu sorunla başa çıkmak için kullandıkları yöntemler arasındaki ilişki incelenebilir. Böylece, günümüzün önemli problemlerinden biri olan kadına şiddet ile ilgili literatürün genişlemesine katkıda bulunulabilir. Ayrıca, kadının eşinden şiddet görmesine, ailesinin tutumlar üzerinden dolaylı etkisi incelenerek kadına şiddetin azaltılması için önleyici tedbirler geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Acicbe, Ö. (2002). *Applicability of the Marital Coping Inventory for measurement of coping efforts in marriage among Turkish couples* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Adam, H. (2009). *Çocuk Eğitiminde Yaygın Anne Baba Tutumları*. Süleyman Doğan (Ed.), *Ailede Sevgi Eğitimi*, 199-209. İstanbul: Selis.
- Adler, A. (2000). *Çocuk eğitimi*. Kamuran Şipal (çev.). İstanbul: Cem.
- Akman, S. (2004). Stresin nedenleri ve açıklayıcı kuramlar. *Türk Psikoloji Dergisi*, 34, 40-55.
- Aktaş, S. (2011). 9. Sınıfta anne baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Altınay, D. (2012). *Çalışan ve çalışmayan annelerin başa çıkma tutumları ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki farklılıkların incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arı, R. ve Seçer, Z. (2004). Farklı ana baba tutumlarının çocukların psikososyal temelli problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10, 451-463.
- Aydın, A. (2010). *Eğitim psikolojisi* (11. Baskı). Ankara: PEGEM Akademi.
- Aydın, B. (2002). *Gelişim psikolojisi* (3.baskı). İstanbul: SFN.
- Ayyıldız, T. (2005). *Zonguldak il merkezinde 0-6 yas çocuğu olan annelerin çocuk yetiştirme tutumları*. Yüksek lisans tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sağlık Bilimleri, Zonguldak.
- Baltaş, A. ve Baltaş, Z. (2000). *Stres ve Başa Çıkma Yolları* (19. Basım). İstanbul: Remzi.
- Bandura, A. & Walters, R. H. (1959). *Adolescent aggression*. New York: Ronald.
- Başaran, İ. E. (2000). *Sorun çözme*. Ankara: Yöntem.
- Bauchard, G., Sabourin, S., Lussier Y., Wright J., & Richer C. (1998). Predictive validity of coping strategies on marital satisfaction: Cross-sectional and longitudinal evidence. *Journal of Family Psychology*, 12(1), 112-131.

- Baumrind, P. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 887-907.
- Bentowim, A., Barners, G. G., & Cooklin, A. (1987). *Frameworks for viewing the family as a system. family therapy. complementary frameworks of theory and practice*. Academic Press Inc. London, 3-37.
- Bilir, Ş. ve Dabanlı, D. (1981). *Ergenlik çağındakinin sosyal gelişimine aile tutumlarının etkisinin araştırılması. Aile yazıları*. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara.
- Biricik, Z. (2011). *Üniversite öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları ile uyum düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Bowman, M. L. (1990). Coping efforts and marital satisfaction: Measuring marital coping and its correlates. *Journal of Marriage and the Family*, 52, 463-474.
- Bulut, I. (1990). *Aile değerlendirme ölçeği el kitabı*. Ankara: Özgüzel.
- Can, G. (1990). *Lise öğrencilerinin benlik tasarımlarını etkileyen etmenler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Candemir, F. (2000). *Anne-baba tutumlarının çocuktaki benlik kavramı üzerine etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Clemens, A., & Axelson, L. (1985). The not-so- empty-nest: The return of the fledgling adult. *Family Relations*, 34, 259-264.
- Cohan, C. L., & Bradbury, T. N. (1994). Assessing responses to recurring problems in marriage: *Evaluation of the Marital Coping Inventory*. *Psychological Assessment*, 6, 191-200.
- Cutler, H. A., & Radford, A. (1999). Adult children of alcoholics: adjustment to a college environment. *The Family Journal: Counseling and Therapy For Couples and Families*, 7, 148-153.
- Cüceloğlu, D. (2006). *İnsan ve davranışı*, (15. Baskı). İstanbul: Remzi.
- Cüceloğlu, D. (2013). *Başarıya götüren aile*, (12. Baskı). İstanbul: Remzi.
- Çağdaş, A. (2012). *Anne-baba-çocuk iletişimi*, (1. Baskı). Ankara: Eğiten Kitap
- Çağdaş, A. ve Şahin Seçer, Z. (2011). *Anne baba eğitimi*, (1.Baskı). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çakır, A. (2017). *Anne baba tutumunun evlilikte uyum ve sorun çözme becerisine etkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Demiriz, S. ve Öğretir, D. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (1), 105-122.
- Deniz Yöndem, Z. (2006). *Kişilik dinamikleri ve stresle başa etme*. İstanbul: Morpa Yayınları
- Dinçer, B. (2008). *Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeyde lise ikinci sınıfa devam eden ergenlerin anne baba tutumlarını algılamaları ile arkadaşlık ilişkilerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Dönmezer, İ. (1999). *Ailede iletişim ve etkileşim sağlıklı insan sağlıklı aile*. İstanbul: Sistem
- Durmuş, R. (2006). *3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin kişilik özellikleri ile anne baba tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dursun, A. (2010). *Okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemleriyle anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ekşi, A. (1990). *Çocuk, Genç, Ana Babalar*. (4.baskı) İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Erdur Baker, Ö. (2014). *Afetler, travmalar, krizler ve travmatik stres tepkileri*. Ö. Erdur Baker ve T. Doğan (Eds.). Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği
- Eroğlu, E. (2001). *Ailenin çocuklarda problem çözme yeteneğinin gelişmesi üzerindeki etkisi (Adapazarı örneği)*. Yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Ersen, H. (2010). *Suç işlemiş kadınların sosyodemografik özellikleri, anne baba tutumları ve öfke idare biçimlerinin değerlendirilmesi*. Psikiyatri uzmanlık tezi. Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi 7. Psikiyatri Kliniği, İstanbul.
- Feldman, R. S. (1997). *Essentials of understanding psychology*. New York: McGraw-Hill Company.
- Folkman, S., & Lazarus, R. S. (1988). *Manual for the ways of coping questionnaire*. CA: Consulting Psychologists Press.
- Fowers, B. J. (1993). Psychology as public philosophy: An illustration of the moral dimension of psychology with marital research. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*, 13, 124-136.
- Frude, N. (1991). *Understanding family problems*. Chichester: John Wiley and Sons.

- Gander, M. J. & Gardiner, H. W. (2010). *Çocuk ve ergen gelişimi*. Bekir Onur (çev.). Ankara: İmge.
- Garip, S. (2010). *5-6 yaş döneminde, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuğu olan eşlerin çocuk yetiştirme stilleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Geçtan, E. (2013). *İnsan olmak* (11. Baskı). İstanbul: Metis.
- Gladding, S. (2012). *Aile terapisi: Tarihi, kuram ve uygulamaları*. İbrahim Keklik ve İbrahim Yıldırım (çev.). Ankara: PDR
- Glenn, N. D. (1990). Quantitative research on marital quality in the 1980s: A critical review. *Journal of Marriage and The Family*, 52, 818-831.
- Glenn, N. D. (1991). The recent trend in marital success in the United States. *Journal of Marriage and The Family*, 53, 261-270.
- Gülerce, A. (1996). *Türkiye’de ailelerin psikolojik örüntüleri*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Güran, N. (1983). Evlilik dışı birleşmeler ve çocuklar konusuna genel bir bakış ve sosyal hizmet yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi*, 1, 2-3.
- Gürol Işık, İ. (2016), *Nesne ilişkileri, algılanan anne baba tutumları ve savunma mekanizmalarının kişilik özellikleri ve semptomatik düzeyde kişilik bozukluklarıyla ilişkisi*, Doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi: Ankara.
- Hacıömeroğlu, A. B. (2008). *Algılanan anne baba tutumları, sorumluluk algısı ve yaşam olaylarının kompulsif belirtileri yordama gücü: Bilişsel modelin sınanması*, Doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Hansen, J.C., & L’abate, L. (1982). *The classification of normal families: functionality and dysfunctionality. Approaches to family therapy*. USA: Macmillan
- Haring, M.; Hewitt, P. L., & Flett, G. L. (2003). Perfectionism, coping, and quality of intimate relationships. *Journal of marriage and family*, 65, 143-158.
- Hayman, S. (2016). *Mutlu aile başarılı çocuk*. Ankara: PEGEM Akademi
- Henry, R., & Miller, R. (2004). Marital problems occurring in midlife: Implications for couples therapists. *American Journal of Family Therapy*, 32, 405-417.
- Holahan, C. J., & Moos, R. H. (1987). Personal and contextual determinants of coping strategies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 946-955.
- Hortaçsu, N. (2012). *İnsan ilişkileri*, (1.Baskı). Ankara: İmge.

- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum, algı, iletişim* (5. Baskı). İstanbul: Beykent Üniversitesi.
- Jones, F., & Bright, J. (2001). *Stress, myth, theory and research*. Harlow, Essex: Pearson Education.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1972). *Sosyal değişimin psikolojik boyutları*. İzmir: Sosyal Bilimler Derneği.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2012). *Benlik, Aile ve İnsan Gelişimi*, (3. Baskı). İstanbul: Koç Üniversitesi.
- Kandır, A. ve Alban, Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne baba davranışlarının etkisi, *Aile ve Toplum*, 4(14), 33-38.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Sim.
- Karataş, N. (2009). *Çocuk gelişim psikolojisi*. İstanbul: Mozaik.
- Kashdan, T. B., ve Kane, J. Q. (2011). Post-traumatic distress and the presence of post-traumatic growth and meaning in life: experiential avoidance as a moderator. *Personality and Individual Differences*, 50(1), 84-89.
- Kaya, A.; Bozaslan, H. ve Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208-225.
- Kaya, M. (1997). Ailede anne baba tutumlarının çocuk kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, 9 (9), 193-204.
- Kluwer, E. S. (2000). Marital quality. In Milardo, R. M. ve Duck, S. (Eds.), *Families as Relationships*, 59-78.
- Korkut, F. (2002). Lise öğrencilerinin problem çözme becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 177-184.
- Kulaksızoğlu, A. (2011). *Ergenlik psikolojisi*. (13. Baskı). İstanbul: Remzi.
- Kuzgun Y. ve Bacanlı, F. (2012). *Rehberlik ve psikolojik danışmada kullanılan ölçekler*. Ankara: Nobel.
- Kuzgun, Y. (1972) *Ana-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu, J. (1999). Ana baba tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi* 12 (1), 70.
- Lamborn, S., Mounts, S., Steinberg, L., ve Dornbysch, S. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents for othoritatives, authoritarian indulgent and neglectful families. *Child Development*, 62, 1049-1065.

- Lazarus, R. S. (1993). Coping theory and research: Past, present, and future. *Psychosomatic Medicine*, 55 (3), 234-247.
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal and coping*. NY: Springer.
- Littleton, H.; Horsley, S., John, S., & Nelson, D. V. (2007). Trauma coping strategies and psychological distress: A meta-analysis. *Journal of Traumatic Stress*, 20, 977-988.
- Löbmann, R., Greve, W., Wetzels, P., & Bosold, C. (2003). Violence against women: Conditions, consequences, and coping. *Psychology, Crime ve Law*, 9 (4) 309-331.
- Lussier, Y.; Sabourin, S., & Turgeon, C. (1997). Coping strategies as moderators of the relationship between attachment and marital adjustment. *Journal of Social and Personal Relationships*, 14, 777-791.
- Minuchin, P. (1995). *Children and family therapy: Mainstream approaches and the special care of the multicrisis poor*. R. H. Mikesell, D. Lusteran, & S. H. McDaniel (Ed.), *Integrating Family Therapy*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Navaro, L. (1989). *Aşırı koruyuculuğun çocuk eğitime etkileri*. 6. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırması Semineri. İstanbul: Ya-Pa.
- Okcu, T. N. (2007). *Öz saygı, siyasal etkinlik ve algılanan anne baba tutumları*, Yüksek lisans tezi, Sabancı Üniversitesi, İstanbul.
- Oktay, G. (2016). *Algılanan anne baba tutumu ile bağlanma biçimi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Okur, Ö. (2016). *Algılanan anne baba arasındaki çatışma, algılanan anne baba tutumları, ebeveyn bağlanma stillerinin romantik ilişkiler üzerindeki etkileri*, Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Orçan, M. (2004). *Anasınıfına devam eden 6 yaş grubu çocukların sosyal gelişimlerinin algılanan anne baba tutumları ve bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Örgün, S. K. (2000). *Anne baba tutumları ile 8. sınıf öğrencilerinin benlik saygıları ve atılganlıkları arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özdoğan, B. (2001). Altı-on iki yaşlarındaki çocukların eğitimi ve okul başarıları, *Eğitim ve Bilim*, 120, 3-7.
- Özerk, H (2006). *Ana babaların çocuk yetiştirmeye ilişkin tutumlarının, bilgi düzeylerinin ve 11-18 yaş grubu öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerinin incelenmesi*, Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Özgüven, İ. E. (2010). *Ailede iletişim ve yaşam*, Ankara: PDREM.
- Özgüven, İ.E. (2014). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: Nobel.
- Özyürek, A. ve Tezel Şahin F. (2005). 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 19-34.
- Patterson, J. M. (2002). Integrating family resilience and family stres theory. *Journal of Marriage and Family*, 64, 349-360).
- Peterson, A., ve Jenni, C. B. (2003). Men's experience of making the decision to have their first child: A phenomenological analysis. *The Family Journal: Counseling and Therapy For Couples and Families*, 11, 353-363.
- Ptacek, J. T. & Dodge, K. L. (1995). Coping strategies and relaionship satisfaction in couples. *Personality ve Social Psychology Bulletin*, 21, 76-84.
- Roth, S., & Cohen, L. J. (1986). Approach, avoidance and coping with stress. *American Psychologist*, 41, 813-819.
- Rutter, M. (1981). Stress, coping and development: some issues and some questions. *Journal of Child Psychology ve Psychiatry*, 22, 323-356.
- Sarı Cenk, D. (2008). *Ergenlerde anne baba tutumları, cinsiyet ve akademik başarının iyimserlik ile ilişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Saxton. L. (1982). *Marriage. The nature of marriage, the individual, marriage, and the family*. (5.Baskı). Wadsworth Publishing Company Belmont, California A Division of Wadswort, Inc.
- Saygılı S. (2001). *Strese son*, İstanbul: TürDav.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim, öğrenme ve öğretim* (12.Baskı). Ankara: Gazi.
- Senlet, E. T. (2012). *Domestic violence against women in relations to marital adjustment and psychological well- being, with the effects of attachment, marital coping, and social support*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Smith, C., & Carlson, B. (1997). Stress, coping, and resilience in children and youth. *Social Service Review*, 71, 231-256.
- Smith, R. L. (1994). Directions in marriage and family graduate level training. *Counselor Education and Supervision*, 34, 180-183.
- Stanton, A. L.; Tennen, H.; Affleck, G., & Mendola, R. (1992). Coping and adjustment to infertility. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 11, 1-13.
- Steinberg, L. (2007). *Ergenlik*. Figen Çok (çev.). Ankara: İmge.

- Şendil, G. ve Kaya Balkan, İ. (2005). *Anne baba olmak*, (1.Baskı). İstanbul: Morpa.
- Thoits, P. A. (1995). Stres, coping, and social support processes: Where are we? What next? *Journal of Health and Social Behavior*. (extra issue). 53–79.
- Tola, D. (2003). *İlkokul 5.sınıf çocuklarında ahlaki yargı ile ana-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Tuzcuoğlu, N. (2004) *Bir aile olmak: Anne baba olmanın altın kuralları*. İstanbul: Morpa.
- Tuzgöl, M. (1998). *Ana baba tutumları farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Türküm, A. S. (1999). *Stresle başa çıkma ve iyimserlik*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi.
- Ucur, Z. E. (2005). *Farklı aile tutumlarının okul öncesi dönem 5 yaş çocuklarının bilişsel performans düzeylerine etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Unger, D. G.; Jacobs, S. B., & Cannon, C. (1996). Social support and marital satisfaction among couples coping with chronic constructive airway disease. *Journal of Social and Personal Relationships*, 13, 123-142.
- Ülgen, G. ve Fidan, E. (2005). *Çocuk gelişimi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı
- Ünalın, T. (1988). Türkiye’de çekirdek aileler. *Nüfusbilim Dergisi*, 10, 51.
- Üncüer, F. Ö. (2016). *Algılanan anne baba tutumları, benlik ikilemi, bilişsel ve duygusal regülasyon ile obsesif kompulsif semptomatoloji arasındaki ilişki*, Doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara
- Ünüvar, P. (2008). *Babaların 3-6 yaş grubu çocuklarıyla geçirdikleri zamanın niteliğini belirleme ve geliştirme*. Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yavuzer, H. (1999). *Çocuk psikolojisi*, (18. Baskı). İstanbul: Remzi.
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuğu tanımak ve anlamak: ana babaların en çok sorduğu soru ve cevaplarıyla* (3. Baskı), İstanbul: Remzi.
- Yavuzer, H. (2011). *Anne baba tutumları*, (2. Baskı). İstanbul: Timaş.
- Yavuzer, H. (2013). *Ana, baba ve çocuk: Ailede çocuk eğitimi* (24. Baskı). İstanbul: Remzi.

Yıldız, A. (2013). *Anne baba tutumları ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yılmaz, V. (2004). *Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına anneannelerin etkilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yılmazer, Y. (2007). *Anne baba tutumları ile ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul başarıları ve özerkliklerinin gelişim arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yörükoğlu, A. (2007). *Aile ve çocuk* (7. Baskı). İstanbul: Özgür.

Yörükoğlu, A. (2014). *Çocuk ruh sağlığı* (34. Baskı). İstanbul: Özgür.

EKLER

EK-1 : KİŞİSEL BİLGİ FORMU

- Doğum tarihiniz -

- Oturduğunuz ilçe/semte/mahalle -/...../.....

- Eğitim durumunuz

☐ İlkokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü

- Eşinizin Eğitim Durumu

☐ İlkokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü

- Ailenizin ekonomik düzeyi

☐ 1000 altı ☐ 1000-2000 ☐ 2000-3000 ☐ 3000-5000

- Çalışma durumunuz

☐ Çalışıyor ☐ Çalışmıyor

- Kaç yıllık evlisiniz?

☐ 0-5 ☐ 5-10 ☐ 10-20 ☐ 20-30 ☐ 30+

- Evlilik yaşı

- Evlenme biçiminiz

☐ Görücü usulü ile

☐ Anlaşarak, kendimiz karar vererek

- Kaç çocuğunuz var?

☐ Yok ☐ 0-2 ☐ 3+

EK-2 : ANA BABA TUTUM ÖLÇEĞİ

Sayın katılımcı, size, ana babaların çocuklarını hangi yöntemlerle eğittiğini, çocuklarına toplumsal davranışlar kazandırırken nasıl davrandığını ifade eden cümlelerden oluşan bir liste verilmiştir. Sizden istenen, bu cümleleri okuyup bunların annenizin ya da babanızın sizi eğitirken genellikle benimsediği davranışlara ne derecede benzediğini, onların tutumuna ne kadar uyduğunu düşünerek cevap kâğıdınızdaki seçeneklerden uygun bulduğunuzu işaretlemenizdir.

Cevaplamanın nasıl olacağını bir örnekle gösterelim:

Okula gidiş geliş saatlerini çok sıkı kontrol eder, kimlerle arkadaşlık ettiğimi sorgular.

Eğer anne ya da babanız sizin hangi saatte nerede olduğunuzu ve kimlerle ne yaptığınızla hiç ilgilenmiyorsa “Hiç uygun değil”i, sizi genellikle serbest bırakıyorsa “pek uygun değil”i, ne yaptığınızla çoğunlukla ilgileniyor bazen sizi serbest bırakıyorsa “biraz uygun”u,, sizin hangi saatte nerede olduğunuzu ve kimlerle olduğunuzu çok sıkı bir biçimde izliyorsa “Çok uygun”u işaretlemeniz beklenmektedir.

	Hiç uygun değil	Pek uygun değil	Biraz uygun	Uygun	Çok uygun
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					

		Hiç uygun değil	Pek uygun değil	Biraz uygun	Uygun	Çok uygun
11	Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.					
12	Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı.					
13	Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.					
14	Neden bazı şeyleri yapmam ya da yapmamam gerektiğini bana açıklardı.					
15	Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.					
16	Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.					
17	Sevmediğim yemekleri bana yarayacağı düşüncesi ile zorla yedirirdi.					
18	Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.					
19	Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile gittiği her yere beni de götürür, benim evde yalnız kalmamdan kaygılanırdı.					
20	Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.					
21	Küçük yaşımdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.					
22	Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka, sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.					
23	Benim gibi bir evladı olduğu için kendini bahtsız hissettiğini sanıyorum					
24	Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, düşük not aldığımda beni cezalandırırdı.					
25	Beni kendi emellerine ulaştırmak için bir araç olarak kullanırdı.					
26	Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlar.					
27	Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.					
28	Her zaman her iste kusursuz olmam gerektiği inancındadır.					
29	Ona yakınlaşmak istediğimde bana sıcak bir şekilde karşılık verir.					
30	Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşılamıştır.					
31	Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.					

		Hiç uygun değil	Pek uygun değil	Biraz uygun	Uygun	Çok uygun
32	Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.					
33	Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.					
34	İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmam gerektiğini söyler.					
35	Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.					
36	Aile ile ilgili kararlar alınırken benimde fikrimi öğrenmek ister.					
37	Beni olduğum gibi kabul etmiştir					
38	Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.					
39	Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.					
40	Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.					

EK-3 : EVLİLİKTE BAŞA ÇIKMA YOLLARI ÖLÇEĞİ

Birçok insan, yakın ilişkilerinde belirli sorunlarla sık sık karşılaştıklarından söz etmektedir. Örneğin; siz ve eşiniz, ev işleri, kayınvalide kayınpeder ilişkileri, eşinizin kıskançlığı, alkol kullanımı, çocuklar, iletişim konusunda ya da cinsel konularda farklı görüşlere sahip olabilirsiniz. Bu tür sorunlar, yolunda giden evliliklerde bile olabilir. Eşinizle aranızda sürekli tekrarlanan en önemli sorunu düşününüz ve bir cümle ile tanımlayınız.

1.....

2. Bu sorun sizin için ne ölçüde önem taşıyor? Lütfen işaretleyiniz.

Önemli değil() Biraz önemli() Orta derecede önemli() Oldukça önemli() Çok önemli()

Aşağıdaki sorunları “Bu sorunla baş ederken ben ...” şeklinde düşünerek yanıtlayınız.		Hiçbir z.	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Genellikle
3.	Eşimle oturur konuşurum					
4.	Eşime bağırıp çağırırım					
5.	Eşime bir hediye alırım ya da onun için özel şeyler yaparım					
6.	Kendimi suçlarım					
7.	Kendimi eşime daha çok veririm					
8.	Kendim için üzülürüm					
9.	Eşime onun çocuksu, bencil, baskıcı ya da bir anı öbür anını tutmaz biri olduğunu söylerim					
10.	Sorun hakkında düşünmeye çalışırım					
11.	Uykuya dalmakta zorlanırım, uyusam bile sık aralıklarla uyanırım					
12.	Eşime geçmişte beni mutsuz eden sözlerini ya da davranışlarını hatırlatırım					
13.	Eşimle ikimizin de zevk alacağı şeyleri daha çok yaparım					
14.	Hobilerime daha çok zaman ayırırım					
15.	Eşimle onun zevk aldığı şeyleri daha çok yaparım					
16.	Eşimin farklı biçimde davranmasını isterim					
17.	Eşimle bu konuda konuşmak için fırsat yaratmaya çalışırım					
18.	Olağan zamanlardakine kıyasla daha çok uyurum ya da sabahları uyanmakta güçlük çekerim					
19.	Eşime karşı alaycı ve iğneleyici bir tutumum olur					

Aşağıdaki sorunları “Bu sorunla baş ederken ben ...” şeklinde düşünerek yanıtlayınız.	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Genellikle
20. Her zamankinden daha çok sağlık sorunu yaşarım					
21. Eşimle fiziksel bir temasa girmekten kaçınırım					
22. Arkadaşlarımla daha fazla vakit geçiririm					
23. Kendime bu zorlukların önemli olmadığını söylerim					
24. Eşimle cinsel ilişkiye girmeyi reddederim					
25. Kendimi her zamankinden daha yorgun hissederim					
26. Sorunun çözümü için zamanını beklerim					
27. İnsanlarla her zamankinden daha fazla tartışırım					
28. Eşime karşı fiziksel olarak her zamankinden daha sevecen olurum					
29. Dır dır ederim					
30. Hayatıma yeni insanlar sokmaya çalışırım					
31. Çökkün, mutsuz ve umutsuz hissederim					
32. İşte ya da toplum içerisinde yeni ve zaman alıcı sorumluluklar alırım					
33. Yolunda gitmeyen bir şey olduğunu reddederim ya da eşim bu sorunu gündeme getirdiğinde konuyu değiştiririm					
34. Bir şeylere vururum ya da bir şeyleri fırlatırım					
35. Kendimi kaygılı, gergin ve tedirgin hissederim					
36. Yeni ve zaman alıcı hobiler ya da ilgi alanları geliştiririm (örn; bir akşam kursuna katılma)					
37. Kendime geçmişte eşimle geçirdiğim iyi zamanları hatırlatırım					
38. Kendi kendime kaldığımda ağlarım					
39. Eşimin yanında kendimi huzursuz hissederim					
40. Kendime bu sorunla gelecekte baş edebileceğimi; ancak şimdi bunu çözmek için iyi bir zaman olmadığını söylerim					
41. Eşime, geçmişte geçirdiğimiz iyi zamanları hatırlatırım.					
42. Durumla ilgili umutsuzluğa kapılırım					
43. Eşimi başkalarının önünde utandırırım					
44. Evde eşimle birlikteyken kendimi başka şeylerle meşgul ederim					
45. Eşimle birlikteyken çekici görünmek için daha fazla çaba harcarım					

Aşağıdaki sorunları “Bu sorunla baş ederken ben ...” şeklinde düşünerek yanıtlayınız.		Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Genellikle
46.	Eşimi, beni gerçekten rahatsız eden konu yerine, başka şeyler için eleştiririm					
47.	Kırıldığımı belli etmem					
48.	Eşıme daha fazla ilgi gösteririm					
49.	Başarısız olduğumu hissedirim					
50.	Sorunun nedenini bulmaya çalışırım					
51.	Eşıme, onu ne kadar sevdiğimi ve önemseddiğimi söylerim					
52.	Eşıme, sorunun bütünüyle onun hatası olduğunu söylerim					
53.	Daha fazla egzersiz yaparım ya da fiziksel aktivitelere daha fazla enerji harcarım					
54.	Eşıme, durumun komik yanını göstermeye çalışırım					
55.	Sorunu, bir sonuca varmaksızın tekrar tekrar düşünürüm					
56.	Küçük şeyler için eşimle kavga çıkarırım					
57.	Eşimle, bu sorunu konuşabileceğimiz bir zaman ayırırım					
58.	Durumun komik yanını görmeye çalışırım					
59.	Sağlığım konusunda endişelenirim					
60.	Eşim olmaksızın, her zamankine kıyasla daha fazla iş-dost toplantılarına, toplumsal etkinliklere zaman ayırırım					
61.	Eşıme, “her şey benim istediğim gibi olacak, yoksa ben.....” şeklinde uyarırım					
62.	İşime ya da diğer ilgi alanlarıma dikkatimi yoğunlaştıramadığımı fark ederim					
63.	Sorunu eşimle konuşmaksızın kendim çözmeye çalışırım					
64.	Eşimin hakkından gelmeye çalışırım					
65.	Kendimi suçlu hissedirim					
66.	Eşıme barışmayı öneririm					

EK-4 : İZİNLER

Ana Baba Tutum Ölçeği Kullanım İzni İsteme Belgesi

gönderen: büşra çolak <busrayl@gmail.com>

alıcı: eldelek@uludag.edu.tr

tarih: 20 Şubat 2015 12:52

konu: Ölçek kullanım için bir rica

Jale Hocam merhabalar,

Ben İstanbul Ticaret Üniversitesi Psikoloji ana bilim dalı Aile Danışmanlığı ve Eğitimi bölümü yüksek lisans öğrencisi Büşra Çolak. "Ana Baba Tutum Ölçeği" ni kullanmak üzere bir tez yazmak istiyorum. Tez konum "Evli kadınların algıladıkları anne baba tutumları ile evlilikte başa çıkma yolları arasındaki ilişki" olacak. Sizin yapmış olduğunuz ölçek çalışması araştırmak istediğim konuya ışık tutarak bana oldukça yardımcı olacak. Sizden ölçeğe ulaşmak ve araştırmamda kullanmak üzere müsaade istiyorum. Ricamı değerlendirir ve bana yardımcı olursanız çok mutlu olurum.

Selamlar...

Ana Baba Tutum Ölçeği Kullanım İzin Belgesi

gönderen: JaleEldeleklioğlu <eldelek@uludag.edu.tr>

alıcı: büşra çolak <busrayl@gmail.com>

tarih: 20 Şubat 2015 14:18

konu: Re: Ölçek kullanım için bir rica

Merhabalar,

Ana Baba Tutum Ölçeğiyle ilgili tüm bilgilere Nobel Yayınlarından çıkan "PDR'DE KULLANILAN ÖLÇME ARAÇLARI" kitabından ulaşabilirsiniz. İyi çalışmalar.

Evlilikle Başa Çıkma Yolları Ölçeği Kullanım İzni İsteme Belgesi

gönderen: büşra çolak <busrayl@gmail.com>

alıcı: Oznur Acicbe <oznuracicbe@googlemail.com>

tarih: 23 Ocak 2015 09:26

konu: Re: YL Tezi Hk.

Merhaba hocam,

İstanbul Ticaret Üniversitesi Aile Danışmanlığı ve Eğitimi bölümünde yüksek lisans öğrencisiyim. "Evlilikle Başa Çıkma Ölçeği" ni kullanmak üzere bir tez yazmak istiyorum. Tez konum "Evli kadınların algıladıkları anne baba tutumları ile evlilikte başa çıkma yolları arasındaki ilişki" olacak.

Sizin bu ölçekle ilgili çalışmanız ve yaptığınız "*Evlilikte kullanılan başa çıkma yollarını ölçen Evlilikle Başa Çıkma Ölçeği'nin Türk çiftlerine uygulanabilirliği*" konulu yüksek lisans tezi benim araştırdığım konuya ışık tutacak ve bana çok yardımcı olacak.

Sizden ölçeğe ve teze ulaşmak için müsaade istiyorum. Ricamı değerlendirir ve bana yardımcı olursanız çok mutlu olurum.

Selamlar...

Büşra Çolak

Evlilikle Başa Çıkma Yolları Ölçeği Kullanım İzni Belgesi

gönderen: Oznur Acicbe <oznuracicbe@googlemail.com>

alıcı: büşra çolak <busrayl@gmail.com>

tarih: 22 Şubat 2015 23:09

konu: Re: YL Tezi Hk.

Büşra merhaba,

Ekte ölçeği, puanlamasına dair ve ölçeğe dair genel bilgileri bulabilirsin.

Sevgiler,

Öznur